

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์
ของแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน
กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานใต้

โดย ธานีินทร์ ไชยเย็น และคณะ

31 พฤษภาคม 2550

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์
ของแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน
กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานใต้

คณะผู้วิจัย

- นายธนาธิป ไชยเดช
- นายศิริ เพ็ชรจำเริญสุข
- นายสุวัฒน์ มณีวรรณ

สังกัด

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ชุดโครงการ

ธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน
กลุ่มจังหวัดอีสานใต้

(นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ชัยภูมิ)

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง สำนักประสานงานการพัฒนาและจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และมหาวิทยาลัย
ราชภัฏบุรีรัมย์ที่ให้การสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณบุคลากรของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการ
สำนักงานศิลปากรที่ 12 นครราชสีมา หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและเจ้าหน้าที่ที่
เกี่ยวข้อง หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์พิมายและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ รองศาสตราจารย์
ดร. อติสร อิศรางกูร ณ อยุธยา และรองศาสตราจารย์ ดร. อุดมศักดิ์ ศิลปะชาวงศ์ ที่ได้กรุณาให้
คำปรึกษา และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ขอขอบคุณ
คุณกฤติกา นาคนาคม คุณธัญวรรณ เหมพนม และคุณพนิดา กุลแพทย์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ
และให้เอกสารที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งนิสิตนักศึกษาโปรแกรมวิชาทรัพยากรมนุษย์ ภาษาอังกฤษ
และเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ ที่ได้ร่วมปฏิบัติเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

31 พฤษภาคม 2550

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

กลุ่มจังหวัดอีสานตอนล่าง มีร่องรอยอารยธรรมขอมปรากฏอยู่ค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นของประเทศไทย ทำให้ที่ผ่านมาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดทำแผนโครงการท่องเที่ยววัฒนธรรมแห่งภาคอีสานตอนล่างและอารยธรรมขอม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ให้เพิ่มขึ้น อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีศักยภาพและความสำคัญสูง ที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกของประเทศกัมพูชา แต่ในปัจจุบันงบประมาณที่อุทยานประวัติศาสตร์ทั้งสองแห่งได้รับค่อนข้างจำกัด ส่งผลให้การบริหารจัดการและดูแลรักษาอุทยาน ฯ ทำได้อย่างไม่ทั่วถึง แล้วทำให้ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมบางส่วนอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม ซึ่งนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอาจเกิดความไม่ประทับใจก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ การนำอุทยานประวัติศาสตร์ทั้งสองแห่งไปใช้เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในภาคอีสานตอนล่างอาจไม่ประสบผลสำเร็จ

ดังนั้น การประเมินผลประโยชน์ในการดูแลรักษาอุทยานประวัติศาสตร์จึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อให้ภาครัฐสามารถตัดสินใจจัดสรรงบประมาณได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น เนื่องจากประโยชน์ หรือคุณลักษณะบางประการของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ของอุทยาน ฯ เป็นสิ่งที่ไม่มียาตรา หรือไม่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในตลาด ทำให้ไม่สามารถตีค่าเป็นตัวเงินได้อย่างชัดเจน รวมทั้งมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมค่อนข้างต่ำ ในการศึกษาครั้งนี้จึงใช้วิธีสมมติสมมติสถานการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent valuation method, CVM) ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ประเมินผลประโยชน์ของสินค้าและบริการที่ไม่มีตลาดในการซื้อขายแลกเปลี่ยน ในที่นี้เป็นการสอบถามความเต็มใจที่จะจ่ายที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์ในสองประเด็น คือ ความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยจากบริการที่ได้รับในปัจจุบัน โดยใช้คำถามปลายเปิด (Open-ended question) และความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์ในรูปเงินบริจาคของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์สมมติว่า ทางอุทยานประวัติศาสตร์แต่ละแห่ง เตรียมจัดตั้งกองทุนเพื่ออนุรักษ์ศิลปกรรมต่าง ๆ ภายในอุทยาน ฯ โดยใช้คำถามปลายปิดแบบถามสองครั้ง (Double-bounded dichotomous choice question) ที่มีการใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (Certainty scale calibration) และถามซ้ำด้วยคำถามปลายเปิด กลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมีจำนวนทั้งสิ้น 480 คน แบ่งเป็น นักท่องเที่ยว

ชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง 240 คน และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย 240 คน

ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมของนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่ากับ 20.06 และ 23.62 บาทต่อคนต่อครั้งจากบริการที่ได้รับในปัจจุบันของอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ตามลำดับ ซึ่งค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมที่ได้สูงกว่าค่าธรรมเนียมเข้าชมในปัจจุบันเป็น 2 เท่า การศึกษานี้เสนอให้ทางอุทยานประวัติศาสตร์ทั้งสองแห่งจัดเก็บกำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมอยู่ในช่วง 10 – 20 บาทต่อคนต่อครั้ง ทั้งนี้ในการกำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมควรพิจารณาจากต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ และความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่ด้วย เช่น หากเป็นช่วงเทศกาล ทางอุทยาน ฯ อาจจะกำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงวันธรรมดา

ความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์ในรูปแบบบริจาคของนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่ากับ 367.45 และ 263.52 บาทต่อคนเพียงครั้งเดียว คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์โดยประมาณเท่ากับ 144.20 และ 48.04 ล้านบาทต่อปีสำหรับอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ตามลำดับ จากมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์ที่ได้จากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับรายได้จากค่าเข้าชมที่ทางอุทยานได้รับ เนื่องจากมูลค่างกล่าวเป็นคุณค่าหรือประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากอุทยาน ฯ ทั้งในลักษณะที่เป็นมูลค่าจากการใช้ (Use value) และมูลค่าจากการไม่ได้ใช้ (Non-use value) มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายได้ กล่าวคือ ทำให้ทางอุทยานประวัติศาสตร์ทราบถึงมูลค่าในการอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์ที่ได้จากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งอาจนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการจัดตั้งโครงการอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์ได้ในอนาคต ในที่นี้เสนอให้ทางอุทยาน ฯ จัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง/พิมายในรูปแบบของการรับบริจาคจากประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะการรับบริจาคจากผู้ไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์ เพราะจากผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 97 เต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบหากมีการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ขึ้น ซึ่งจะทำให้ทางอุทยานมีรายรับเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากภาครัฐ ทั้งนี้การจัดตั้งกองทุน ฯ ควรจะต้องคำนึงถึงความโปร่งใสในการบริหารงานของคณะกรรมการทำงานด้วย โดยคณะกรรมการทำงานควรประกอบด้วยตัวแทนจากหลายฝ่าย เช่น เจ้าหน้าที่จากกรมศิลปากร เจ้าหน้าที่จากอุทยาน ฯ ผู้ประกอบการหรือแม้แต่ประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น

สำหรับแนวทางและยุทธศาสตร์ที่มุ่งพาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนนั้น
เสนอให้ใช้อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย เชื่อมโยงกับประเทศ
กัมพูชา ได้แก่ การวางกรอบข้อตกลงการส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั้งในระดับภาครัฐ
ภาคเอกชน และระดับท้องถิ่น การพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง การศึกษาอุปสงค์
และอุปทานการท่องเที่ยวของพื้นที่ต่อเนื่องกับอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยาน
ประวัติศาสตร์พิมาย การผลักดันให้อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย
เข้าสู่ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีอยู่ในปัจจุบัน
รวมทั้งการพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมายให้อยู่ในสภาพดี

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG4950062

ชื่อโครงการ : มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน
กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานใต้

ชื่อนักวิจัย : ธาณินทร์ ไชยเย็น, ศิระ เพ็ชรจำเริญสุข, สุวัฒน์ มณีวรรณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

E-mail Address : southisan_team62@yahoo.com

ระยะเวลาโครงการ : 1 มิถุนายน 2549 – 31 พฤษภาคม 2550

การศึกษานี้ เน้นประเมินค่าผลประโยชน์จากอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ด้วยวิธีสมมติสถานการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent valuation method, CVM) โดยสอบถามความเต็มใจที่จะจ่ายที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์ใน 2 ประเด็น คือ ความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยจากบริการที่ได้รับในปัจจุบัน โดยใช้คำถามปลายเปิด (Open-ended question) และความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์ในรูปแบบเงินบริจาคของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์สมมติว่า หากทางอุทยานประวัติศาสตร์แต่ละแห่ง เตรียมจัดตั้งกองทุนเพื่ออนุรักษ์ศิลปกรรมต่าง ๆ ภายในอุทยาน ฯ แล้วนักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายเป็นเงินเท่าใด โดยใช้คำถามปลายปิดแบบถามสองครั้ง (Double-bounded dichotomous choice question) ที่มีการใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (Certainty scale calibration) และถามซ้ำด้วยคำถามปลายเปิด กลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมีจำนวนทั้งสิ้น 480 คน แบ่งเป็น นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง 240 คน และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย 240 คน

ผลการศึกษาพบว่า ความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ยค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยจากบริการที่ได้รับในปัจจุบันเท่ากับ 20.06 และ 23.62 บาทต่อคนต่อครั้ง สำหรับอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าค่าธรรมเนียมเข้าชมในปัจจุบันเป็น 2 เท่า

ความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์ ในรูปแบบเงินบริจาคของนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่ากับ 367.45 และ 263.52 บาทต่อคนเพียงครั้งเดียวสำหรับอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ตามลำดับ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิง

บวกกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง คือ รายได้ต่อเดือน จำนวนครั้งที่เคยไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และทัศนคติต่อกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง คือ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย คือ รายได้ต่อเดือน อายุ และจำนวนปีที่ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย คือ ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์สามารถคิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์โดยประมาณเท่ากับ 124.54 และ 48.04 ล้านบาทต่อปีสำหรับอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ตามลำดับ

คำหลัก : วิธีสมมติสถานการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent valuation method) ความเต็มใจที่จะจ่าย (Willingness to pay) มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน (Economic value of historical site) คำถามปลายปิดแบบถามสองครั้ง (Double-bounded dichotomous choice question) ซีฟ ทอล์ก สคริป (Cheap talk script) มาตรวัดระดับความมั่นใจ (Certainty scale calibration)

ABSTRACT

Project Code : RDG4950062

Project Title : Economic Value of Historical Sites : Case Studies of Historical Parks in
The Lower Northeastern Part of Thailand

Investigator : Chaivesh T, Petchjampoensuk S, Maneewan S
Buriram Rajabhat University

E-mail Address : southisan_team62@yahoo.com

Project Duration : 1 June 2006 – 31 May 2007

This study aims to estimate the benefits of Phanom Rung Historical Park and Phimai Historical Park using contingent valuation method (CVM) to elicit Thai tourists' willingness to pay. To interview the willingness to pay for historical park two issues ; an open-ended willingness to pay entrance fee at current services of historical parks and the willingness to pay a one-time donation to conservation funds using the double-bounded dichotomous choice question with a certainty calibration scale and repeating by an open ended question that is lastly posed to obtain the maximum willingness to pay. The sample of 480 Thai tourists is divided to 240 Thai tourists who visit Phanom Rung Historical Park , and 240 Thai tourists who visit Phimai Historical Park.

The main findings of our study are: The mean willingness to pay of Thai tourists is 20.06 and 23.62 baht per head per trip for Phanom Rung Historical park and Phimai Historical Park, respectively. There are a two-fold higher entrance fee at the current services.

Thai tourists would be willing to pay a one-time donation 367.45 and 263.52 baht per person for Phanom Rung Historical park and Phimai Historical Park, respectively. The willingness to pay a one-time donation has significant positive relationship with monthly income, the amount of visiting to Phanom Rung Historical Park, and the attitude to Phanom Rung conservative fund. Expense per month has significant negative on one-time donation's willingness to pay. The willingness to pay a one-time

donation has significant positive relationship with monthly income, age, and year of education to Phimai conservative fund. Expense per month and distance from the current address to Phimai Historical Park have significant negative on one-time donation's willingness to pay. All factors were significant at the 0.05 level. Moreover, the mean one-time donation's willingness to pay could be estimated as economic value of conservation about 124.54 and 48.04 millions baht per year for Phanom Rung Historical Park and Phimai Historical Park, respectively.

Keyword : Contingent valuation method, Willingness to pay, Economic value of historical site, Double-bounded dichotomous choice question, Cheap talk script, Certainty scale calibration

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
สารบัญ	ณ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 บทนำ	1
1.2 หลักการและเหตุผล	1
1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ	3
1.4 คำถามการวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
1.6 ขอบเขตการวิจัย	5
1.7 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.9 แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	6
1.10 บทสรุป	6
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 บทนำ	8
2.2 ข้อมูลเบื้องต้นอุทยานประวัติศาสตร์	8
2.3 แนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์	10
2.4 ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง	15
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
2.6 บทสรุป	23

สารบาญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	24
3.1 บทนำ	24
3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	24
3.3 ระเบียบและวิธีวิจัย	26
3.4 บทสรุป	41
บทที่ 4 ผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	43
4.1 บทนำ	43
4.2 ผลการศึกษา	43
4.3 อภิปรายผล	74
4.4 ข้อเสนอแนะ	78
4.5 บทสรุป	80
บทที่ 5 บทสรุป	85
5.1 บทนำ	85
5.2 สรุป	85
5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป	88
ภาคบรรณานุกรม	89

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
ภาคผนวก		
ภาคผนวก ก	แบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง	91
ภาคผนวก ข	บัตรรายการประกอบแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง	96
ภาคผนวก ค	แบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย	102
ภาคผนวก ง	บัตรรายการประกอบแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย	107
ภาคผนวก จ	บทความวิจัย	114
ประวัติคณะผู้วิจัย		123

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ตัวอย่างการประเมินมูลค่ามรดกทางวัฒนธรรมด้วยวิธี CVM	21
3.1	สถิติผู้เข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง	29
3.2	สถิติผู้เข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย	30
3.3	ลักษณะของข้อมูลที่เกิดขึ้นแต่ไม่ได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์ ความเต็มใจที่จะจ่าย	35
3.4	ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเงินเริ่มต้นกับค่าความเต็มใจที่จะจ่าย กรณีที่ไม่ใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (Without certainty scale calibration)	40
3.5	ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเงินเริ่มต้นกับค่าความเต็มใจที่จะจ่าย กรณีที่ใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (With certainty scale calibration)	40
3.6	ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าและการประเมินมูลค่าอุทยานประวัติศาสตร์	41
4.1	ลักษณะทางเศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง	44
4.2	ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย	46
4.3	พฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือน อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง	49
4.4	ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือน อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง	50
4.5	พฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือน อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย	51
4.6	ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือน อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย	52

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.7	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งจำแนกตาม ทัศนคติที่มีต่อกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง	54
4.8	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไปเยือน อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งจำแนกตามระดับทัศนคติที่มีต่อ กองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง	55
4.9	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือน อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งจำแนกตามเหตุผลในการ จ่าย/ไม่จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง	56
4.10	ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเงินเริ่มต้นกับค่าความเต็มใจที่จะจ่าย ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือน อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งกรณีที่ใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (With certainty scale calibration)	57
4.11	ผลการประมาณค่าทางสถิติครั้งแรกของความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบ กองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งด้วยเทคนิคคำถามปลายเปิด ตามแบบจำลองโทบิต (Tobit)	59
4.12	ผลการประมาณค่าทางสถิติของความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบ กองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งด้วยเทคนิคคำถามปลายเปิด ตามแบบจำลองโทบิต (Tobit Model) ที่นำไปใช้ในการวิเคราะห์	60
4.13	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมายจำแนกตาม ทัศนคติที่มีต่อกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย	62

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.14	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่ไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมายจำแนกตาม ระดับทัศนคติที่มีต่อกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย	63
4.15	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือน อุทยานประวัติศาสตร์พิมายจำแนกตามเหตุผลในการ จ่าย/ไม่จ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย	64
4.16	ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเงินเริ่มต้นกับค่าความเต็มใจที่จะจ่าย เงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมายของกลุ่มตัวอย่าง นักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีที่ใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (With certainty scale calibration)	66
4.17	ผลการประมาณค่าทางสถิติครั้งแรกของความเต็มใจที่จะจ่าย เงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย ด้วยเทคนิคค่าถดถอยเปิดตามแบบจำลองโทบิต (Tobit Model)	67
4.18	ผลการประมาณค่าทางสถิติของความเต็มใจที่จะจ่าย เงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมายด้วยเทคนิคค่าถดถอยเปิด ตามแบบจำลองโทบิต (Tobit Model) ที่นำไปใช้ในการวิเคราะห์	68
4.19	ค่าธรรมเนียมเข้าชมที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไป เยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ด้วยเทคนิคค่าถดถอยเปิด	71
4.20	ผลการประมาณค่าทางสถิติของความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชม อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งด้วยเทคนิคค่าถดถอยเปิด ตามแบบจำลองโทบิต (Tobit Model)	71
4.21	ค่าธรรมเนียมเข้าชมที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไป เยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ด้วยเทคนิคค่าถดถอยเปิด	72

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.22	ผลการประมาณค่าทางสถิติของความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชม อุทยานประวัติศาสตร์พิมายด้วยเทคนิคคำถามปลายเปิด ตามแบบจำลองทอบิต (Tobit Model) 73

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	องค์ประกอบของมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของทรัพยากรวัฒนธรรม	10
3.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	25
3.2	ผลที่เป็นไปได้ของแบบสอบถามปลายปิดแบบถามสองครั้ง	38
4.1	ขั้นตอนการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย	53

บทที่ 1

บทนำ

1.1 บทนำ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม เพื่อหามูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานตอนใต้ ในบทนี้ แบ่งออกเป็น 8 ส่วน คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์การวิจัย คำถามการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ ขอบเขตของการวิจัย ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.2 หลักการและเหตุผล

ภาคการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น แหล่งรายได้ของภาครัฐ การจ้างงานและกระจายรายได้ไปยังส่วนภูมิภาค เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนากการท่องเที่ยวจึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา รัฐบาลให้การสนับสนุนการดำเนินงานของภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ทั้งการส่งเสริมตลาดภายในและต่างประเทศ จากจำนวนรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเยือนไทย 384,000 ล้านบาทในปี 2547 ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 26.18 จากปี พ.ศ. 2543 ก่อให้เกิดการจ้างงานร้อยละ 4.01 ของการจ้างงานรวมของประเทศ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2548)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอัตราขยายตัวค่อนข้างชัดเจนของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาในภูมิภาคนี้ช่วง 16 ปีที่ผ่านมา แต่หากพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนและรายได้จากกิจกรรมท่องเที่ยวเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นของประเทศ กล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวของภาคอีสานยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

กลุ่มจังหวัดอีสานตอนล่างถือว่ามียุทธศาสตร์การท่องเที่ยวค่อนข้างหลากหลาย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากในอดีตภูมิภาคนี้เคยเป็นเมืองที่มีความรุ่งเรืองของอารยธรรม

ขอม ในปัจจุบัน ตามแผนยุทธศาสตร์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้จัดทำแผนโครงการ การท่องเที่ยววัฒนธรรมแห่งภาคอีสานตอนล่างและอารยธรรมขอม เพื่อใช้เป็นตัวกระตุ้นในการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาคอีสาน ซึ่งสอดคล้องกับแผนโครงการยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่ม จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี (สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย 2548) และจากอัตราการเติบโตที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมระหว่างประเทศ องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) ได้พยากรณ์ว่า ในปี พ.ศ. 2563 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะเป็น 1 ใน 5 ของส่วนแบ่งทาง การตลาดท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังนั้นการพัฒนามาตรฐานการบริการด้านท่องเที่ยวและแหล่ง ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานตอนล่างของไทย จึงเป็นโอกาสที่ดีในการดึงดูด นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาเยือนภูมิภาคนี้มากขึ้น

โบราณสถาน¹ ในกลุ่มจังหวัดอีสานตอนล่างมีอยู่มากมายและหลากหลาย แต่ที่มีบทบาท สำคัญในเชิงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์ ซึ่งประชาชนได้รับประโยชน์ทางตรง คือ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและนันทนาการ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม ส่วนประโยชน์ทางอ้อม ได้แก่ การได้รับสุนทรียภาพจากการ สัมผัสสถานที่ การให้ความรื่นรมย์แก่จิตใจ การมีปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชนบริเวณโดยรอบ อุทยานฯ เป็นต้น

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง เป็นปราสาทหินเพียงแห่งเดียวในประเทศไทยที่ตั้งอยู่บน ยอดเขา ซึ่งตั้งอยู่บนยอดเขาพนมรุ้งซึ่งเป็นภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้ว ในเขตตำบลตาเป็ก อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์² เนื่องจากเป็นศาสนสถานที่มีอายุยาวนาน จึงมีสถาปัตยกรรมหลายสมัย แต่ก็ยังคงอยู่ในอารยธรรมแบบขอม ปราสาทประธานสร้างในราวพุทธศตวรรษที่ 17 ด้วยหินทรายสีชมพูเนื้อดี ปรากฏลวดลายจำหลักศิลา เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ เทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูตามส่วนประกอบต่าง ๆ ของตัวปราสาทรูปที่น่าสนใจ

อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย เป็นโบราณสถานเนื่องในอิทธิพลศิลปเขมรที่สำคัญและใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ตั้งอยู่ในอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เป็นแหล่งโบราณคดีที่ ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์สร้างขึ้นในราวปลายพุทธศตวรรษที่ 16 และมาต่อเติมอีกครั้งในสมัย

¹ หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ที่ติดกับที่ดินหรือหมายถึงสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งโดยอายุ หรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐาน เกี่ยวกับประวัตินั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้แหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยาน ประวัติศาสตร์ เป็นโบราณสถานด้วย

² เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคอีสานตอนล่างซึ่งจากหลักฐานที่ปรากฏ เหล่านักวิชาการทางโบราณคดีให้ข้อสันนิษฐานว่า พื้นที่ตั้งของ จังหวัดบุรีรัมย์เคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักรที่รุ่งเรืองมาแต่ครั้งสมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 12 –16)

พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ราวต้นพุทธศตวรรษที่ 18 ลักษณะของเมืองพิมายเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีคูน้ำ ล้อมรอบ กำแพงเมืองอยู่ด้านในคูเมืองทำจากคันดินและมีประตูเมืองสร้างจากศิลาแลงทั้ง 4 ด้าน โดยแนวประตูเมืองจะตรงกับโคปุระ (ซุ้มประตูทางเข้า) ปราสาทหินพิมาย ทั้ง 4 ด้าน

แม้ว่าแหล่งท่องเที่ยวทั้งสอง ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศในหลายด้าน แต่ขณะเดียวกันการดำเนินกิจกรรมของนักท่องเที่ยว หรือแม้แต่การใช้ประโยชน์ของผู้ที่อาศัยใน ชุมชนบริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงการใช้ประโยชน์ในระยะยาว ทำให้ส่งผลกระทบเชิงลบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและวิถีชีวิตของชุมชนบริเวณแหล่งท่องเที่ยว รัฐบาลในฐานะ เป็นผู้ที่สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการและดูแลอุทยาน ฯ ให้อยู่ในสภาพดี จำเป็นต้อง คำนึงถึงต้นทุนและผลประโยชน์ที่จะได้รับจากอุทยาน ฯ อย่างไรก็ตามประโยชน์ส่วนใหญ่ของ อุทยาน ฯ มักเป็นสินค้าหรือบริการที่ไม่มีราคา หรือมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบ กับค่าใช้จ่ายในการจัดการและดูแลอุทยาน ฯ รวมทั้งประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากอุทยาน ฯ ไม่ได้สะท้อนถึงค่าธรรมเนียมที่แท้จริง ซึ่งถือว่าเป็นความล้มเหลวของตลาด (market failure) อาจทำให้การตัดสินใจเชิงนโยบายของภาครัฐต่ออุทยานประวัติศาสตร์ผิดพลาดได้

ดังนั้นในการศึกษานี้ จึงเน้นการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยาน ประวัติศาสตร์ออกมาเป็นรูปตัวเงิน (money value) โดยเป็นการสำรวจความเต็มใจที่จะจ่าย (willingness to pay) ของนักท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษานี้จะช่วยให้อ้างอิงเห็นคุณค่า เกิดความเข้าใจ และสามารถใช้จ่ายประโยชน์จากอุทยานประวัติศาสตร์ของชาติได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะจะเป็น ประโยชน์ต่อภาครัฐในการใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเพื่อจัดสรรงบประมาณในการจัดการ และดูแลอุทยานประวัติศาสตร์

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.3.1 ศึกษาถึงปัจจัยที่ผลต่อความความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออุทยาน

ประวัติศาสตร์

1.3.2 ประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์เป็นตัวแทนจากนักท่องเที่ยว

1.3.3 เสนออัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับอุทยานประวัติศาสตร์

1.3.4 เสนอแนวทางและยุทธศาสตร์ฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

1.4 คำถามการวิจัย

- 1.4.1 ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์
- 1.4.2 มูลค่าเศรษฐกิจของอุทยานประวัติศาสตร์ที่เป็นตัวเงินจากนักท่องเที่ยวคิดเป็นมูลค่าเท่าใด
- 1.4.3 อัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับอุทยานประวัติศาสตร์ควรเป็นอย่างไร
- 1.4.4 แนวทางและยุทธศาสตร์ที่พึงพาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นอย่างไร

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1.5.1 โบราณสถาน หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี ทั้งนี้ ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย
- 1.5.2 อุทยานประวัติศาสตร์ ได้แก่ พื้นที่ที่มีการกำหนดขอบเขตทั้งบริเวณ หรือการควบคุมสาระทางประวัติศาสตร์และพื้นที่ประวัติศาสตร์ให้ดำรงอยู่ได้ โดยมีลักษณะเป็นเมือง ชุมชน หรือส่วนหนึ่งของเมือง ชุมชนหรือพื้นที่อื่นใดที่มีเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรมรวมกับสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นและโดยธรรมชาติ ซึ่งในที่นี้ ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย
- 1.5.3 ความเต็มใจที่จะจ่าย หมายถึง การแสดงออกของนักท่องเที่ยวที่จะจ่ายเงินในรูปของค่าธรรมเนียมเข้าชม และเพื่อดูแลรักษาอุทยานประวัติศาสตร์แห่งใดแห่งหนึ่ง ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง หรืออุทยานประวัติศาสตร์พิมาย
- 1.5.4 ความถี่ในการท่องเที่ยว หมายถึง จำนวนครั้งต่อปีที่เป็นไปเยือนโบราณสถาน จำนวนครั้งต่อปีที่เป็นไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งหรืออุทยานประวัติศาสตร์พิมายแห่งใดแห่งหนึ่ง และจำนวนครั้งที่เป็นไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งหรืออุทยานประวัติศาสตร์พิมายแห่งใดแห่งหนึ่งของนักท่องเที่ยว

- 1.5.5 นักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่เดินทางไปเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์แห่งใดแห่งหนึ่ง ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง หรืออุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

1.6 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องศึกษามูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานกรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ด้วยวิธีสมมติสถานการณ์ให้ประเมินค่า (contingent valuation method, CVM) โดยสอบถามความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์ในสองประเด็น คือ ความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์จากบริการที่ได้รับในปัจจุบัน และความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ในรูปเงินบริจาค ซึ่งเป็นการคำนวณมูลค่าที่ได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์แห่งใดแห่งหนึ่ง ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง หรืออุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

1.7 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.7.1 ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์
- 1.7.2 ทราบถึงมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์เป็นตัวเงินจากนักท่องเที่ยว
- 1.7.3 ได้ข้อเสนออัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับอุทยานประวัติศาสตร์
- 1.7.4 เสนอแนวทางและยุทธศาสตร์พึ่งพาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.8.1 ทางอุทยานประวัติศาสตร์สามารถจัดเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราที่เหมาะสม ในการเพิ่มรายได้ให้กับตนเองได้จริง
- 1.8.2 ทางอุทยานประวัติศาสตร์สามารถนำทรัพยากรทางการเงินที่ได้รับเพิ่มขึ้นมาใช้ในการบริหารจัดการอุทยานประวัติศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น นำมาใช้ในการปรับปรุงอุทยาน ฯ ให้อยู่ในสภาพดี
- 1.8.3 นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้นจากการใช้บริการท่องเที่ยวจากอุทยานประวัติศาสตร์

1.9 แนวทางที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

- 1.9.1 มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ได้ จะช่วยให้สังคมเห็นคุณค่า เกิดความเข้าใจและสามารถใช้ประโยชน์จากอุทยานประวัติศาสตร์ของชาติได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะประโยชน์ต่อภาครัฐในการใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ เพื่อจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการและดูแลอุทยานประวัติศาสตร์
- 1.9.2 ทางอุทยานประวัติศาสตร์สามารถหาแนวทางในการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ ฯ ได้ ทำให้มีทรัพยากรทางการเงินเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากเงินงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งจะช่วยให้การบริหารจัดการและดูแลรักษาอุทยานประวัติศาสตร์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.10 บทสรุป

เนื่องจากประโยชน์ หรือคุณลักษณะบางประการของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ของอุทยานประวัติศาสตร์ เป็นสิ่งที่ไม่ีราคา หรือไม่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในตลาด ทำให้ไม่สามารถตีค่าเป็นตัวเงินได้อย่างชัดเจน รวมทั้งมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมจากการให้บริการค่อนข้างต่ำ การศึกษาครั้งนี้จึงใช้วิธีสมมติสมมติสถานการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent valuation method, CVM) ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ประเมินผลประโยชน์ของสินค้าและบริการที่ไม่มีตลาดในการซื้อขายแลกเปลี่ยน ทำให้ทราบถึงมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์ โดยสอบถามความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์ ในสองประเด็น คือ ความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์จากบริการที่ได้รับ

ในปัจจุบัน และความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ในรูปเงินบริจาค นอกจากการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์แล้ว ยังได้ทำการศึกษาแนวทางและยุทธศาสตร์พึงพาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้ด้วยความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านด้วย

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 บทนำ

ในบทนี้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นข้อมูลเบื้องต้นอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ส่วนที่สอง เป็นแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ส่วนที่สาม เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้อง และส่วนที่สี่ เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 ข้อมูลเบื้องต้นอุทยานประวัติศาสตร์

2.2.1 ข้อมูลเบื้องต้นอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง หรือ ปราสาทพนมรุ้ง ตั้งอยู่บนยอดเขาพนมรุ้ง ซึ่งเป็นภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้ว ตำบลตาเป็ก อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นโบราณสถานศิลปะลพบุรีที่มีความงดงามและมีความสำคัญมากที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย ชื่อ “พนมรุ้ง” นั้น มาจากภาษาเขมรว่า “วนรุง” แปลว่า ภูเขาอันกว้างใหญ่ โดยคำนี้ปรากฏอยู่ในศิลาจารึกอักษรขอมพบที่ปราสาทพนมรุ้ง และยังปรากฏชื่อผู้สร้างปราสาท คือ “นเรนทราทิตย์” เชื้อสวายราชวงศ์มหิธรปุระผู้เกี่ยวข้องเป็นพระญาติกับพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 ผู้สร้างปราสาทนครวัด

ศาสนสถานแห่งนี้ สร้างขึ้นเพื่อถวายแด่องค์พระศิวะ เทพเจ้าสูงสุดในศาสนาฮินดูลัทธิไศวนิกาย เขาพนมรุ้งและปราสาทบนยอดเขาจึงเปรียบเสมือนเขาไกรลาสอันเป็นที่ประทับของพระศิวะ และยังเป็นสัญลักษณ์ของศูนย์กลางจักรวาลอีกด้วย กลุ่มอาคารบนยอดเขา มีการก่อสร้างหลายยุคสมัยตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 15 – 18

กรมศิลปากรได้ทำการซ่อมแซมและบูรณะปราสาทหินพนมรุ้ง โดยวิธีอนัสติโลซิส (ANASTYLOSIS) คือ รื้อของเดิมลงมาโดยทำรหัสไว้ จากนั้นทำฐานใหม่ให้แข็งแรงแล้วนำชิ้นส่วนที่รื้อรวมทั้งที่พังลงมากลับไปก่อใหม่ที่เดิม โดยใช้วิธีการสมัยใหม่ช่วย ซึ่งปราสาทหินพนมรุ้งนี้ได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติในพระราชกฤษฎีกาเบกษา เล่มที่ 52 ตอนที่ 75 วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2478 และได้ดำเนินการบูรณะปราสาทระหว่าง พ.ศ. 2514 – 2531 ต่อมาได้ประกาศขอบเขตโบราณสถานเนื้อที่ 451 ไร่ 11 ตารางวา ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 93 ตอนที่ 141 วันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519 และกรมศิลปากรได้จัดตั้งโครงการอุทยาน

ประวัติศาสตร์ขึ้นและเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2531 โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธาน

2.2.2 ข้อมูลเบื้องต้นอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ตั้งอยู่ที่ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ห่างจากตัวจังหวัดนครราชสีมาไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร เป็นสถานที่ตั้งของปราสาทหินพิมาย ซึ่งเป็นศาสนสถานในพุทธศาสนานิกายมหายานที่มีความสำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย มีอายุราว 1,000 ปีมาแล้ว

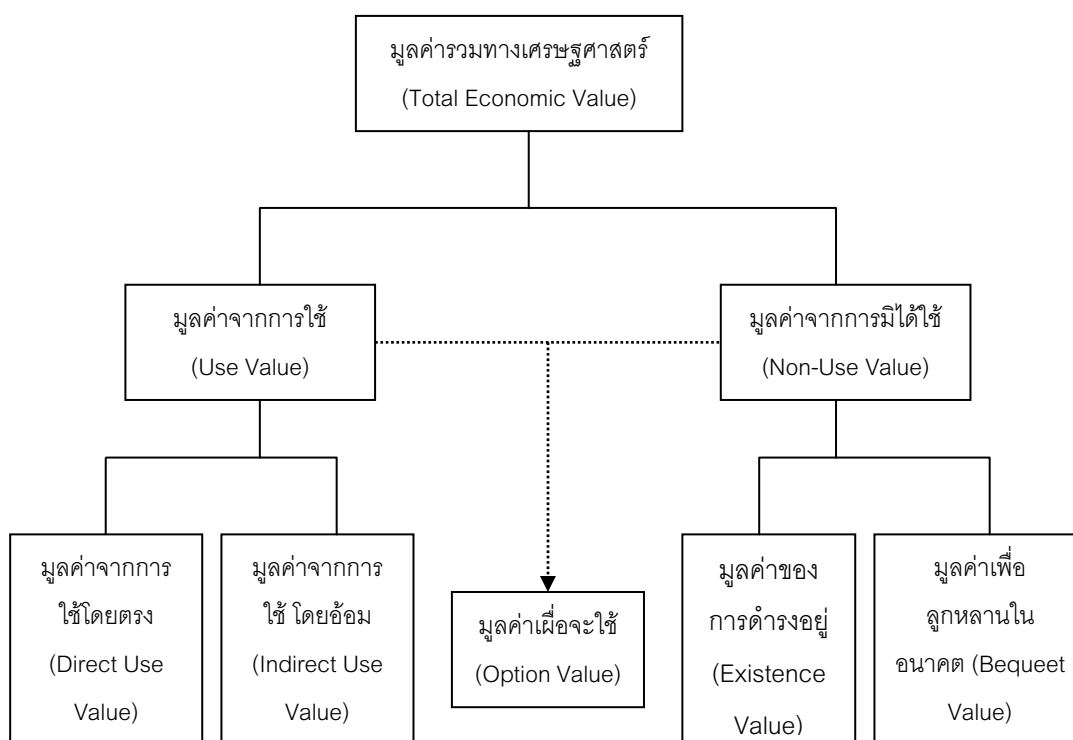
เป็นศาสนสถานที่มีขนาดใหญ่และสำคัญที่สุดแห่งหนึ่งที่พบในประเทศไทย สร้างขึ้นเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 16 – 17 และมีการก่อสร้างเพิ่มเติมในราวพุทธศตวรรษที่ 18 เป็นศาสนสถานที่ตั้งอยู่กลางเมืองพิมาย มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 565 เมตร ยาว 1,030 เมตร ประกอบด้วยคูล้อมรอบ มีแม่น้ำมูลไหลผ่านทางทิศเหนือ และทิศตะวันออก ทางทิศใต้มีลำน้ำเค็ม ทิศตะวันตกมีลำจักราช (จัก-กะ-หลาด) ไหลขึ้นไปบรรจบกับลำน้ำมูล คำว่า “พิมาย” น่าจะเป็นคำเดียวกับคำว่า “วิมายะ” ที่ปรากฏอยู่ในจารึกภาษาเขมรที่รอบประตูห้องกลางด้านทิศตะวันออกของประตูระเบียงคดด้านทิศใต้ระบุชื่อ “กมรเตงชคตวิมาย” และกล่าวถึงการสร้างรูปเคารพสำคัญชื่อ “กมรเตงชคตเสนาบดีไตรโลกยวิชัย” ใน พ.ศ. 1651 ดังนั้นชื่อเมืองพิมายจึงเชื่อได้ว่าเป็นเมืองที่มีมาตั้งแต่เดิมในสมัยอาณาจักรเขมรโบราณที่มีการพัฒนาของชุมชนและสังคมมาตามลำดับ จากลักษณะภูมิประเทศ และความอุดมสมบูรณ์ของเมืองพิมาย จึงทำให้มีการอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

กรมศิลปากรได้ดำเนินการอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมแห่งนี้โดยดำเนินการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทหินพิมาย ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 53 ตอนที่ 34 ลงวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2479 และได้ดำเนินการบูรณะครั้งใหญ่ระหว่าง พ.ศ. 2507 – 2512 โดยกรมศิลปากรร่วมกับรัฐบาลฝรั่งเศสทำการบูรณะปราสาทประธานด้วยเทคนิคอนัสติโลซิส (ANASTYLOSIS) คือ การนำชิ้นส่วนต่าง ๆ ของตัวปราสาทประกอบเข้าด้วยกันตามหลักวิชาการ และนำกลับเข้าสู่ตำแหน่งเดิมรวมทั้งได้บูรณะโบราณสถานในเมืองพิมายอย่างต่อเนื่อง กรมศิลปากรได้จัดตั้งโครงการอุทยานประวัติศาสตร์ขึ้น และเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2532 โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานในพิธีเปิด

2.3 แนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์

2.3.1 มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของมรดกทางวัฒนธรรม

ในทางเศรษฐศาสตร์ มูลค่าของมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural heritage) หรือทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Cultural resource) เป็นมูลค่าที่สะท้อนจากความพอใจของสังคมที่เกิดจากการใช้ทรัพยากร ซึ่งเรียกว่า มูลค่าจากการการใช้ (Use value) รวมถึงความพึงพอใจที่เกิดขึ้นแม้จะมิได้ใช้ทรัพยากรนั้น ๆ เรียกว่า มูลค่าจากการมิได้ใช้ (Non-use value) ซึ่งองค์ประกอบของมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของทรัพยากรทางวัฒนธรรม แสดงไว้ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบของมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของทรัพยากรทางวัฒนธรรม
ที่มา : ปรับปรุงจาก Ismail Serageldin (1999)

2.3.1.1 มูลค่าจากการใช้ (Use value) คือ มูลค่าของสินค้าและบริการที่มีต่อสังคมที่ใช้หรือได้รับประโยชน์จากทรัพยากรวัฒนธรรม สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1) มูลค่าจากการใช้โดยตรง (Direct use value) เป็นมูลค่าที่สะท้อนจากความพอใจที่สังคมได้รับจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางวัฒนธรรม เช่น เป็นที่อยู่อาศัย ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและประกอบอาชีพ แหล่งท่องเที่ยวและนันทนาการ การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

2) มูลค่าจากการใช้โดยอ้อม (Indirect use value) เป็นมูลค่าที่สะท้อนจากความพึงพอใจที่สังคมได้รับบริการจากทรัพยากรทางวัฒนธรรม หรือการทำหน้าที่ตามธรรมชาติของทรัพยากร เช่น การได้รับสุนทรียภาพจากการวัฒนธรรม การให้ความรื่นรมย์แก่จิตใจและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต การเพิ่มคุณค่าของสิ่งแวดล้อมรอบๆ แหล่งวัฒนธรรม การสร้างปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชน เป็นต้น

3) มูลค่าเผื่อจะใช้ (Option value) เป็นมูลค่าที่สะท้อนจากความพอใจที่สังคมให้กับวัฒนธรรม ถึงแม้จะยังมิได้ใช้ประโยชน์ใดๆ ในปัจจุบัน แต่คาดว่าจะได้ใช้ในอนาคต ซึ่งการใช้ประโยชน์จะเป็นได้ทั้งการใช้ประโยชน์โดยตรงและ/หรือโดยอ้อม

2.3.1.2 มูลค่าจากการมิได้ใช้ (Non-use value) คือ มูลค่าที่ผู้ประเมินให้กับสินค้าและบริการบางอย่างที่ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของตนเอง สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1) มูลค่าของการดำรงอยู่ (Existence value) เป็นมูลค่าที่สะท้อนจากความพอใจที่สังคมให้กับการดำรงอยู่ หรือคงไว้ของทรัพยากรวัฒนธรรมมิให้สูญหายไป หรือไม่สามารถฟื้นคืนสภาพได้อีก เช่น การดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์หรือสัญลักษณ์ของชุมชน

2) มูลค่าเพื่อลูกหลานในอนาคต (Bequest value) เป็นความพึงพอใจของสังคมที่เกิดจากการไม่ได้ใช้เพื่อประโยชน์ใดๆ ของบุคคลในปัจจุบัน แต่เป็นความพอใจที่จะเก็บไว้หรืออนุรักษ์ไว้เป็นมรดกเพื่อให้ลูกหลานในอนาคตได้ใช้ประโยชน์ เช่น การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของอุทยานประวัติศาสตร์

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย เป็นมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural heritage) ที่สำคัญของไทย ซึ่งเมื่อพิจารณาคุณลักษณะของมรดกทางวัฒนธรรมทั้งสอง แห่งนี้จากการใช้ประโยชน์ของผู้บริโภค พบว่า มีลักษณะแตกต่างจากสินค้าทั่วไป (Private goods) ดังนี้

1) มรดกทางวัฒนธรรมทั้งสองแห่ง เป็นสินค้ากึ่งสาธารณะ (Quasi-public goods) กล่าวคือ ผู้บริโภคไม่สามารถกีดกันในการบริโภค (Non-excludable) หรือไม่มีการแข่งขันในการบริโภค (Non-rival) อย่างหนึ่งอย่างใด โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

(1) การเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวแต่ละคน สามารถบริโภค ร่วมกันได้ในเวลาเดียวกัน (non-rival) โดยไม่ได้ลดประโยชน์หรือก่อให้เกิดการหมดไปของ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม

(2) การเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์นั้นต้องเสียค่าธรรมเนียมในการเข้าชม นั้นหมายความว่า ทางอุทยาน ฯ สามารถกีดกันการบริโภค (Excludable)

จากลักษณะข้างต้น ทางอุทยาน ฯ อาจจะไม่ต้องเผชิญกับปัญหาในการจัดสรรทรัพยากร ทางวัฒนธรรมเท่าที่ควร แต่จากค่าธรรมเนียมเข้าชมที่ทางอุทยาน ฯ จัดเก็บนั้น พบว่า มีราคา ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายในการจัดการและดูแลอุทยาน ฯ รวมทั้งประโยชน์ที่นักท่องเที่ยว ได้รับจากอุทยาน ฯ ไม่ได้สะท้อนถึงค่าธรรมเนียมเข้าชมที่แท้จริง อาจทำให้มีการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรมากเกินไป (Overuse) นำไปสู่การเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว หรือสูญหายไปของมรดก ทางวัฒนธรรมในที่สุด จึงถือว่าเป็นความล้มเหลวอย่างหนึ่งของตลาด (Market failure) ในการ จัดสรรทรัพยากรทางวัฒนธรรม

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของมูลค่ารวมทางเศรษฐศาสตร์ของทรัพยากร ทางวัฒนธรรมตามข้อ 2.3.1 นั้น ประโยชน์บางส่วนที่ได้รับการบริโภคทรัพยากรทางวัฒนธรรม ไม่สามารถวัดหรือคิดมูลค่าโดยใช้กลไกราคา (Price mechanism) เช่น มรดกทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดความภูมิใจของคนในสังคม หรือแสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะตน เป็นต้น จึงกล่าวได้ ว่าเป็นความล้มเหลวอีกอย่างหนึ่งของกลไกตลาดในการจัดสรรทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ของ อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

ดังนั้น การวัดหรือประเมินมูลค่าเกี่ยวกับคุณลักษณะของทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ไม่ได้ มีการซื้อขายผ่านตลาดออกมาเป็นรูปตัวเงิน (Monetary value) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

2.3.3 วิธีสมมติสถานการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent Valuation Method)

เทคนิคในการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับสินค้าและบริการสามารถทำได้หลายวิธี โดยในการศึกษามูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานกรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ใช้เทคนิคการสำรวจที่เรียกว่า วิธีสมมติสถานการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent valuation method, CVM) ซึ่งเป็นเทคนิคหนึ่งในการสอบถามความพึงพอใจของบุคคลโดยตรง (Stated preference technique) โดยถามถึงความเต็มใจที่จะจ่าย (Willingness to Pay) หรือ ความเต็มใจที่จะรับค่าชดเชย (Willingness to Accept Compensation) ของบุคคลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณและ/หรือคุณภาพสินค้าและบริการที่กำลังเกิดขึ้นจริงหรือสมมติขึ้น (Hypothetical Situation) ซึ่งในที่นี้ คือ การถามความเต็มใจที่จะจ่ายสูงสุด (Maximum willingness to pay : WTP) เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรวัฒนธรรม หรือเพื่อตระหนักถึงผลประโยชน์ที่จะได้จากวัฒนธรรม WTP เป็นตัวชี้วัดความพอใจของบุคคลสำหรับคุณภาพของทรัพยากรวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตามมูลค่าเหล่านี้ยังสามารถวัดออกมาในรูปความเต็มใจน้อยที่สุดที่จะยอมรับ (Minimum willingness to accept : WTA) คือ การยอมรับเงินชดเชยสำหรับสภาพความเสื่อมโทรมของคุณภาพทรัพยากรวัฒนธรรมระดับหนึ่ง ทั้งนี้ ค่า WTA จะเหมาะสมกว่า ค่า WTP ในกรณีที่บุคคลผู้รับผลกระทบมีกรรมสิทธิ์ (Property right) ที่นิยามได้ชัดเจน

ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างตัววัดทั้งสอง คือ WTP จะถูกจำกัดด้วยรายได้ของบุคคล ในขณะที่ WTA ไม่ถูกจำกัด ในทางปฏิบัติ WTA ยากจะวัดได้อย่างถูกต้อง เพราะไม่มีขอบเขตของค่าสูงสุด ด้วยเหตุผลนี้ WTP จึงถูกนำมาใช้บ่อยมากกว่า WTA ในการประเมินผลประโยชน์หรือความเสียหาย

การศึกษาเพื่อประเมินค่าด้วยวิธีการนี้ มีสมมติฐานที่สำคัญ คือ

1. มูลค่าของสินค้าทุกชนิดสามารถที่จะแสดงออกมาในรูปของตัวเงิน
2. บุคคลสามารถที่จะสะท้อนถึงมูลค่าของสินค้าได้โดยผ่านความเต็มใจที่จะจ่าย
3. มูลค่าที่บุคคลแสดงออกมานั้นเป็นมูลค่าที่เกิดขึ้นจริงกับบุคคลนั้น

จากงานวิจัยเชิงประจักษ์ในต่างประเทศที่ใช้เทคนิคแบบ CVM ที่ผ่านมา พบว่า ส่วนใหญ่มีความแตกต่างระหว่างค่าความเต็มใจที่จะจ่าย (WTP) และค่าความเต็มใจที่จะได้รับการชดเชย (WTA) โดยค่าความเต็มใจที่จะจ่ายมักจะน้อยกว่าความเต็มใจที่จะได้รับการชดเชย ซึ่งได้มีการอธิบายถึงสาเหตุที่ได้ค่าแตกต่างกันไว้อย่างนี้ คือ

1) บุคคลจะปฏิเสธการชดเชยจากการสูญเสียสิทธิในทรัพย์สินที่เขาถืออยู่ โดยรู้สึกคัดค้านที่จะตอบคำถาม และอาจรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไร้เหตุผลหรือผิดกฎหมาย ทำให้เมื่อมีการสอบถามเกี่ยวกับความเต็มใจที่จะได้รับการชดเชยแล้ว จะมีคำตอบจำนวนมากที่ตอบว่า “ปฏิเสธที่จะได้รับการชดเชย” หรือ “ไม่สามารถระบุจำนวนเงินที่ยินดีที่จะได้รับการชดเชยได้” เป็นต้น

2) บุคคลที่ขาดระยะเวลาอันเหมาะสมในการตัดสินใจ หรือเป็นผู้ที่ไม่ชอบเสี่ยง จะมีแนวโน้มที่จะให้ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายต่ำและค่าความเต็มใจที่จะได้รับการชดเชยสูงกว่าบุคคลที่รู้สึกเป็นกลางต่อความเสี่ยง หรือไม่ถูกจำกัดระยะเวลาการตัดสินใจ

3) เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง 2 เงื่อนไข คือ การเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดการสูญเสียกับการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดประโยชน์แล้ว บุคคลจะให้มูลค่าต่อเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดการสูญเสียสูงกว่ามูลค่าต่อการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นในกรณีของความเต็มใจที่จะจ่าย ซึ่งเป็นเหมือนการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดประโยชน์ กับความเต็มใจที่จะได้รับการชดเชย ซึ่งเป็นเหมือนการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดการสูญเสีย ความเต็มใจที่จะได้รับการชดเชยจึงมีมูลค่าสูงกว่าความเต็มใจที่จะจ่าย ทำให้การประเมินมูลค่าของสินค้าสาธารณะที่ไม่มีตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนโดยการใช้วิธี CVM จึงมีปัญหาการเลือกวิธีการวัดสวัสดิการที่เหมาะสมระหว่างความเต็มใจที่จ่าย กับความเต็มใจที่จะได้รับการชดเชยเกิดขึ้น ซึ่งจากงานศึกษาที่ผ่านมาพบว่า งานศึกษาส่วนใหญ่นิยมวัดความเต็มใจที่จ่ายของบุคคลมากกว่าความเต็มใจที่จะได้รับการชดเชย เนื่องจากการวัดความเต็มใจที่จะได้รับการชดเชยของบุคคลควรใช้วัดการเปลี่ยนแปลงของสินค้าสาธารณะที่ในกรณีปัจจุบันอยู่ในสภาพที่ดี แต่ในอนาคตอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงอันจะทำให้เกิดความเสื่อมโทรมหรือเสียหายต่อสินค้าได้ ส่วนการวัดความยินดีที่จะจ่ายนั้น ควรใช้วัดการเปลี่ยนแปลงของสินค้าสาธารณะ ในกรณีที่ปัจจุบันสินค้าอยู่ในสภาพที่เสียหายหรือเสื่อมโทรม แต่ในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงอันจะทำให้สินค้านั้นมีสภาพที่ดีขึ้น

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการถามถึงความเต็มใจที่จะจ่าย (Willingness to Pay)

2.4 ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

1) เพศ

มิ่งสรรพ ขาวสะอาด และคณะ (Kaosa-ard et al., 1995:33) ได้ศึกษาเรื่อง กรีนไฟแนนซ์ : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ (Green Finance : A case study of Khao Yai) พบว่า เพศมีผลต่อความเต็มใจจะจ่ายที่มีต่ออุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ กล่าวคือ เพศชายมีแนวโน้มเต็มใจที่จะจ่ายสูงเมื่อเทียบกับเพศหญิง

2) อายุ

ผการัตน์ เพ็งสวัสดิ์ (2542 : 325) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา พบว่า อายุของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อการคงอยู่ต่อไปของอุทยานประวัติศาสตร์ฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิสุทธิ์ ไสสะอาด (2546 : 90) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวไทยต่อการจ่ายค่าธรรมเนียมการให้บริการและทรัพยากรนันทนาการที่อุทยานแห่งชาติเวียงโกศัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อความเต็มใจที่จะจ่ายเงินค่าธรรมเนียมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) รายได้

สมบัติ แซ่เฮ้ และคณะ (2541 : 50) ได้ศึกษาเรื่อง การตีค่าบริการด้านสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติ กรณีศึกษาดอยอินทนนท์ พบว่า รายได้ของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ธานินทร์ ไชยเย็น (2546 : 57) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมชุมชนบริเวณคลองอัมพวา พบว่า รายได้ของกลุ่มประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ และกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ชุมชนบริเวณคลองอัมพวามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อรรถกร (2548) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินมูลค่าความสูญเสียทางทัศนียภาพของโบราณสถานในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า รายได้ของประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพโบราณสถาน ๔ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4) สถานภาพสมรส

ศุนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2541 : 91) ได้ศึกษาเรื่อง โครงการประเมินคุณค่าทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ กรณีศึกษาในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง พบว่า สถานภาพสมรสของประชาชนทั่วไปที่ไม่เคยเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร ๔ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

5) ระดับการศึกษา

ฉวีวรรณ สุขมงคลรัตน์ (2543 : 113) ได้ศึกษาเรื่อง ความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรปะการังด้านการท่องเที่ยว กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง พบว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่ให้บริการอุปกรณ์และ/หรือเรือเพื่อการเข้าชมปะการังในเขตอุทยาน ๔ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อให้ทรัพยากรปะการังคงอยู่ต่อไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6) ความถี่ในการท่องเที่ยว

นันทนา ลิ้มประยูร (2537 : 68) ได้ศึกษาเรื่อง มูลค่าของอุทยานแห่งชาติ : กรณีศึกษาเกาะเสม็ด พบว่า จำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวเคยเดินทางไปเกาะเสม็ดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

Pagiola (1999) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินมูลค่ามรดกทางวัฒนธรรมในเมือง Split พบว่า จำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเมือง Split มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับการเพิ่มภาษีนักท่องเที่ยว (tourist tax) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวครั้งแรกจะมีความเต็มใจที่จะจ่าย ๔ น้อยกว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวซ้ำ

7) ระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยานประวัติศาสตร์

ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2541 : 91) ได้ศึกษาเรื่องโครงการประเมินคุณค่าทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ กรณีศึกษาในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง พบว่า ภูมิลำเนาที่แตกต่างกันประชาชนทั่วไปที่ไม่เคยเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ๆ มีผลต่อมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร ๆ แตกต่างกัน กล่าวคือ ประชาชนทั่วไป ๆ ที่มีภูมิลำเนาในเขตกรุงเทพและปริมณฑลมีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เช่นเดียวกับตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัดในเขตภาคกลาง ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ

วิสุทธิ์ ไสยะอาด (2546 : 101) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวไทยต่อการจ่ายค่าธรรมเนียมการให้บริการและทรัพยากรนันทนาการที่อุทยานแห่งชาติเวียงโกศัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อความเต็มใจที่จะจ่ายเงินค่าธรรมเนียมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินมูลค่าด้วยวิธีการสมมติสถานการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent Valuation Method ,CVM) ถูกนำมาใช้ครั้งแรกช่วงต้นทศวรรษ 1960 โดยในปี ค.ศ. 1963 โรเบิร์ต เค เดวิส (Robert K. Davis) ได้ออกแบบสอบถามเพื่อวัดประโยชน์เชิงนันทนาการของเขตป่า Maine หลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1967 โรนัลด์ ริดเกอร์ (Ronald Ridker) ได้ใช้วิธี CVM ศึกษาเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ ในเวลาต่อมาบรรดานักเศรษฐศาสตร์ทั้งหลายก็ใช้ CVM ในการประเมินมูลค่าเชิงนันทนาการ ซึ่งมีชื่อเสียงโดดเด่นเป็นผลงานของ แรนดอลล์ และคณะ (Randall et al., 1974) ทั้งในทางทฤษฎีและการใช้รูปภาพช่วยอธิบายให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น นอกเหนือจากการประเมินมูลค่าเชิงนันทนาการแล้ว ในช่วงต้นทศวรรษ 1970 เทคนิคแบบ CVM ยังนำไปประเมินมูลค่าด้านต่าง ๆ เช่น การล่าสัตว์ คุณภาพน้ำ การลดความเสี่ยงจากอุบัติเหตุของโรงงานนิวเคลียร์และขยะที่เป็นพิษ ในปี ค.ศ.1979 คณะกรรมการ Water Resources Council ได้ประกาศหลักการ “Principles and Standards for Water and Related Land Resources Planning” ฉบับแก้ไขใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการประเมินโครงการ วิธี CVM เป็นหนึ่งในสามวิธีที่กล่าวถึงจึงทำให้ CVM ได้รับการยอมรับมากขึ้น ยิ่งกว่านั้นหน่วยงาน US Army Corps of Engineers and the

Comprehensive Environmental Response, Compensation, and Liability Act (Superfund) ก็ใช้วิธี CVM ในการประเมินมูลค่าประโยชน์และความเสียหายด้านสิ่งแวดล้อมด้วย ทางด้านองค์กรป้องกันสิ่งแวดล้อมของสหรัฐอเมริกา (The US Environmental Protection Agency , EPA) และบรรดานักวิจัยถือว่ามีความสำคัญในการพัฒนาเทคนิคแบบ CVM โดยพยายามพัฒนารอบความคิดบนพื้นฐานทฤษฎีพฤติกรรมของบุคคลในตลาดสมมติ

นอกจากนี้ในปัจจุบันเทคนิคแบบ CVM ยังถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในการการประเมินมูลค่ามรดกทางวัฒนธรรมนั้น ดังนี้

ทอมสัน โทสบี และ วิทเธอร์ (Thompson, Throsby and Withers, 1983) ใช้วิธี CVM เพื่อวัดประโยชน์ของชุมชนจากศิลปะการแสดงต่าง ๆ อาศัยการเก็บข้อมูลด้วยวิธีสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว (face to face interview) จำนวน 827 ตัวอย่างในเมืองซิดนีย์ ออสเตรเลีย (Sydney, Australia) ในการสนับสนุน ของชุมชนด้านศิลปะการแสดงต่าง ๆ มอร์ริสัน และ เวสต์ (Morrison and West, 1986) ได้ศึกษาในเรื่องเดียวกันด้วยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์จำนวน 463 ตัวอย่าง ในรัฐออนแทรีโอ (Ontario, Canada) ซึ่งทั้งสองผลงานถือว่าได้รับความสนใจ โดยเฉพาะของ ทอมสัน โทสบี และ วิทเธอร์ (Thompson, Throsby and Withers) ถือเป็นตัวอย่างที่ดีของวิธี CVM สามารถนำกำหนดนโยบายด้านวัฒนธรรมได้

นาฟรูด (Navrud, 1992) ใช้วิธี CVM เพื่อวัดความเสียหายของมลพิษทางอากาศที่มีต่อแหล่งวัฒนธรรม โดยวัดความเต็มใจจะจ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อลดความเสียหายของมลพิษทางอากาศที่กระทบต่อตัวอาคารโบสถ์ Nidaros ในเมือง Trondheim ทำการศึกษาสองลักษณะ คือ สอบถามความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อลดมลพิษทางอากาศด้วยการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ และ สอบถามความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อฟื้นฟูบูรณะโบสถ์ มอเรีย และคณะ (Morey et al., 1997) ได้ศึกษาในเรื่องเดียวกัน โดยสอบถามถึงความเต็มใจจะจ่ายเพื่อลดความเสียหายจากมลพิษที่กระทบต่ออนุสรณ์หินอ่อนที่มีอยู่ทั่วไปในกรุงวอชิงตัน ดี ซี (Washington D.C.) เป็นการศึกษาที่นำเสนอรูปภาพการเปลี่ยนแปลงของอนุสรณ์หินอ่อน ที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศตามช่วงเวลา พร้อมกับภาพการลดผลกระทบตามช่วงเวลาโดยการทำสีอนุสรณ์ด้วยสารป้องกันมลพิษทางอากาศ พบว่าเหตุผลหลักในการยินดีจ่ายก็เพื่อรักษาแหล่งวัฒนธรรมไว้ใช้ประโยชน์และเพื่อลูกหลานในอนาคต พอลลิซิโน และแมดดิสัน (Pollicino and Maddison ,2001) ศึกษาเพื่อประเมินมูลค่าประโยชน์ในการทำความสะอาดโบสถ์ลินคอล์น (Lincoln) ที่ได้รับความเสียหายจากมลพิษทางอากาศ โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงลินคอล์น (Lincoln) และบริเวณใกล้เคียง สำหรับการเปลี่ยนความถี่ของรอบในการทำทำความสะอาดโบสถ์จาก 40 ปี มาเป็น 10 ปี

พบว่า รายได้ที่หักค่าใช้จ่ายแล้ว (Disposable income) และ ระยะทางจากโบสถ์สามารถอธิบายถึงความเต็มใจที่จะจ่ายของครัวเรือนได้ ข้อจำกัดครั้งนี้คือ ผู้ตอบสัมภาษณ์ไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างหรือระดับคุณภาพของสิ่งแวดล้อมจากสถานการณ์สมมติได้ (scope effect) รวมทั้งการกำหนดจำนวนเงินเริ่มต้นยังไม่เหมาะสม (starting point bias) จากลักษณะคำถามปลายปิดแบบถามสองครั้ง

เฮนเซน (Hansen, 1997) ศึกษาถึงมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์รวมของโรงละครรอยัล (Royal Theatre) ในกรุงโคเปนเฮเก้น (Copenhagen) ด้วยการสอบถามทางโทรศัพท์เพื่อวัดความเต็มใจที่จะจ่ายของชาว Danish จำนวน 1,843 ตัวอย่าง อาศัยคำถามปลายเปิด (Open-ended) และคำถามปลายปิดแบบถามสองครั้ง ข้อจำกัดในการศึกษา คือ มูลค่าที่ได้ส่วนใหญ่เป็นราคาให้ผู้สัมภาษณ์ถูกถามเป็นครั้งแรก (Anchoring bias) ในแบบจำลองคำถามปลายปิด Parumog (____) ได้ศึกษาในเรื่องเดียวกัน โดยการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์รวมในการรักษาแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งและถนน โดยใช้วิธีต้นทุนเดินทาง (Travel cost method, TCM) และวิธี CVM ในการวัดมูลค่า 2 แห่ง คือ พลาซ่า อินดิเพนเดนเซีย (Plaza Independencia) และ ฟอรัท ซาน เปโดร์ (Fort San Pedro) เมืองมะนิลา ฟิลิปปินส์ (Manila, Philippines) โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่าง 348 คนตามสถานที่สาธารณะ ข้อจำกัดการศึกษา คือ วิธี TCM ไม่ได้นำตัวอย่างนักท่องเที่ยวต่างชาติมาศึกษา และใช้การสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (convenience sampling methodology) แทนการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณ

Pagiola (1999) ศึกษาเพื่อหามูลค่ามรดกทางวัฒนธรรมในเมือง Split บนฝั่งทะเล Croatia's Dalmation ซึ่งเป็นมรดกโลกที่อยู่ในสภาพทรุดโทรมและจำเป็นต้องบูรณะอย่างเร่งด่วน มีการประมาณการค่าใช้จ่ายในการบูรณะไว้ 12 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ การศึกษาได้สุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว 400 คน และผู้อยู่ที่อาศัย 100 คน พบว่า มูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 60 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คักเซีย และซิกนอเรลโล (Cuccia and signorello, 2000) ได้ใช้ CVM เช่นเดียวกันในการศึกษาเพื่อวัดความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมเยือนโนโต ตอนใต้ของเมืองซิซิลี (Noto, south of Sicily) ซึ่งมีชื่อเสียงด้านสถาปัตยกรรมอาคาร พบว่าชาวอิตาเลียนและชาวต่างชาติมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อเข้าชม 8 เหรียญออสเตรเลีย

คลิง และคณะ (Kling et al., 2000) ทำการศึกษามูลค่าในการรักษาโรงแรมเก่าแก่ขนาดเล็กกลางในเมืองฟอร์ท คอลลินส์ สหรัฐอเมริกา (Fort Collins, United States) ซึ่งแสดงถึงลักษณะทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ใช้เทคนิคคำถามปลายปิด ในการสอบถามความเต็มใจที่จะจ่าย

2 ทางเลือก คือ เลือกจ่ายครั้งเดียวในรูปของภาษีทรัพย์สิน (One-time property tax) หรือเลือกบริจาคเงินโดยตรงซึ่งจะได้รับเงินคืนภาษี (Tax rebate) พบว่า ความเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับทางเลือกที่สองจะมากกว่าของทางเลือกที่หนึ่ง ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าการที่ผู้ตอบรู้สึกยินดีจ่ายในด้วยวิธีการบริจาคเงิน เพราะผู้ตอบสามารถจ่ายเป็นจำนวนเงินเท่าใดก็ได้ไม่ได้เป็นการบังคับ ซึ่งตรงข้ามกับวิธีการเก็บภาษีทรัพย์สินที่ผู้ตอบอาจจะรู้สึกว่าเป็นภาระที่ต้องจ่าย จึงทำให้ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายด้วยวิธีการบริจาคเงินสูงกว่าวิธีการเก็บภาษีทรัพย์สิน

โรเบิร์ต จี. และคณะ (Robert G. et al., 2001) กล่าวว่า โดยส่วนใหญ่จากการศึกษาเชิงประจักษ์โดยใช้วิธี CVM ด้วยคำถามปลายปิด ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายที่ได้มักจะมีมากกว่าค่าที่เป็นจริง ซึ่งปัญหานี้เรียกว่า “อคติที่เกิดจากเหตุการณ์สมมติ” (Hypothetical bias) แม้ว่าคัมมิงส์ และเทเลอร์ (Cummings and Taylor, 1999) ได้พัฒนาบทสคริปต์ ทอล์ก สคริป (Cheap talk script) มาใช้ประกอบแบบสอบถามในวิธี CVM ซึ่งนับประสบความสำเร็จในการช่วยลดอคติที่เกิดขึ้นได้ แต่จากการศึกษาของลิสต์ (List, 2001) แสดงให้เห็นว่า ซีพ ทอล์ก สคริป ช่วยลดอคติที่เกิดจากเหตุการณ์สมมติได้ค่อนข้างน้อย อย่างไรก็ตามจากการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ ซีพ ทอล์ก สคริปของ ลูมิส และคณะ (Loomis et al., 1996) โพ และคณะ (Poe et al., 1997) เมอร์ฟี และคณะ (Murphy et al., 2003) รวมทั้ง แอดแลนด์ และแคพแลนด์ (Aadland and Caplan, 2003) ต่างให้ผลศึกษาที่แตกต่างกันไปจากการนำ ซีพ ทอล์ก สคริปไปใช้ นอกจากนี้เทคนิคอีกอย่างหนึ่งที่นำมาใช้เพื่อแก้อคติที่เกิดจากเหตุการณ์สมมติ คือ การใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (Certainty scale calibration) ของคำตอบค่าความเต็มใจจะจ่ายภายใต้คำถามปลายปิด

ตารางที่ 2.1 ตัวอย่างการประเมินมูลค่ามรดกทางวัฒนธรรมด้วยวิธี CVM

งานศึกษา	เทคนิค	ผลการศึกษา
ประเมินมูลค่าความเสียหายของมลพิษทางอากาศที่มีต่อ Nidaros Cathedral ประเทศนอร์เวย์ (Navrud, Pedersen and Strand, 1992)	OB	ค่า WTP ของแต่ละบุคคลสำหรับการคงไว้ซึ่งแบบดั้งเดิมเท่ากับ 51 US\$ ต่อปี และค่า WTP สำหรับการซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดเท่ากับ 45 US\$ จากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว 163 ตัวอย่าง
ประเมินมูลค่าความเสียหายของมลพิษทางอากาศจากการจราจรที่มีต่ออาคารเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ในเมือง Neuchatel ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (Grosclaude and Soguel, 1994)	BG	ค่า WTP ในการบริจาดของชาวเมืองเท่ากับ 77-86 US\$ ต่อคนต่อปี จากกลุ่มตัวอย่าง 200 ตัวอย่าง
ศึกษามูลค่าในการเข้าชม Durham Cathedral ประเทศอังกฤษ (Willis, 1994)	OB	ค่า WTP ของนักท่องเที่ยวในการเข้าชมต่อคนต่อครั้ง 1.4 US\$ จากกลุ่มตัวอย่าง 92 ตัวอย่าง
ศึกษามูลค่าในการเข้าชมและการฟื้นฟูแหล่งโบราณคดี Mexican (Beltran and Rojas, 1996)	BG	ค่า WTP ของนักท่องเที่ยวในการเข้าชมต่อคนต่อครั้ง 1-2.5 US\$ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 900 ตัวอย่าง และประชาชนทั่วไปมีค่า WTP 1.5-2 US\$ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5,603 ตัวอย่าง
ศึกษามูลค่าในการซ่อมแซมอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ในเมือง Grainger, Newcastle ประเทศอังกฤษ (Garrod et al., 1996)	OB	ค่า WTP ในรูปภาษีต่อปีของแต่ละครัวเรือนเท่ากับ 16-22 US\$ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 ตัวอย่าง

ตารางที่ 2.1 (ต่อ) ตัวอย่างการประเมินมูลค่ามรดกทางวัฒนธรรมด้วยวิธี CVM

งานศึกษา	เทคนิค	ผลการศึกษา
ศึกษามูลค่าในการบูรณะ ปรับปรุงเมือง Fes Medina ประเทศโมร็อกโก (Carson et al., 1997)	DC	ค่า WTP ของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยนักท่องเที่ยวที่มาเยือนเมือง Fes โดยตรงจากกลุ่มตัวอย่าง 471 ตัวอย่าง ซึ่งมีค่า WTP ต่อคนต่อครั้งเท่ากับ 38-70 US\$ และนักท่องเที่ยวที่มาประเทศโมร็อกโกแต่ไม่ได้มาเยือนเมือง Fes จากกลุ่มตัวอย่าง 126 ตัวอย่าง มีค่า WTP ต่อคนต่อครั้งเท่ากับ 22-31 US\$ ส่วนค่า WTP ในรูปของเงินภาษีโดยจ่ายครั้งเดียวสำหรับชาวยุโรปที่มีนักท่องเที่ยวเท่ากับ 6-17 US\$ จากกลุ่มตัวอย่าง 30 ตัวอย่าง
ศึกษามูลค่าในการอนุรักษ์อุทยานทางโบราณคดี Campi Flegrei เมือง Naples ประเทศ อิตาลี (Riganti and Willis, 1998)	DC	ค่า WTP ของประชาชนชาว Naples ในการบริจาคต่อคนต่อปี เท่ากับ 216 US\$ (ระยะเวลา 5 ปี)
ศึกษามูลค่าในการปรับปรุง St. Genevieve Academy เมือง Missouri ประเทศสหรัฐอเมริกา (Whitehead and Chambers 1998)	PC	ค่า WTP ของประชาชนชาว Missouri ในการบริจาคครั้งเดียวต่อคนเท่ากับ 5-6 US\$ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 ตัวอย่าง
ศึกษามูลค่าในการบูรณะ Stone Town ประเทศ Zanzibar (Bolling and Iversen, 1999)	OB, DC	ค่า WTP ของนักท่องเที่ยวในการเข้าชมต่อคนต่อครั้ง เท่ากับ 20 US\$
ประเมินมูลค่ารวมของ Surrey History Centre ประเทศอังกฤษ (Mourato et al., 2001)	PC	ค่า WTP ในรูปภาษีต่อปีของแต่ละครัวเรือน เท่ากับ 29 US\$ สำหรับผู้ใช้ประโยชน์ (users) และ 14.5 US\$ สำหรับผู้ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ (nonusers)

DC คือ dichotomous choice, OB คือ open ended, BG คือ bidding game,

PC คือ payment card

ที่มา : ปรับปรุงจาก Susana Mourato and Massimiliano Mazzanti (2002)

2.6 บทสรุป

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาครั้งนี้ได้พัฒนาแบบสอบถามส่วนที่สอง ซึ่งเป็นการสอบถามความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อการอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์ในรูปการเงินบริจาคสมทบกองทุนอนุรักษ์ โดยใช้บัตรชีฟ ทอล์ก สคริป (Cheap talk script)¹ เพื่อป้องกันปัญหาความเอนเอียงที่เกิดจากการสถานการณ์ที่สมมติขึ้น (Hypothetical bias) ภายใต้อำถามปลายเปิดแบบถามสองครั้ง (Double-bounded dichotomous choice question) ที่มีการใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (Certainty scale calibration)² และถามซ้ำด้วยคำถามปลายเปิด

¹ เป็นการชี้แจงว่าสถานการณ์ที่สมมติในแบบสอบถามยังไม่ได้เกิดขึ้นจริง แต่ผู้ตอบต้องพิจารณาเช่นเดียวกับสถานการณ์จริง

² เมื่อตอบว่า “เต็มใจที่จะจ่าย” ผู้ตอบต้องระบุว่ามีความมั่นใจในจำนวนเงินที่จะจ่ายมากน้อยเพียงใด จากคะแนน 1 – 10 โดยหากผู้ตอบที่มีความมั่นใจน้อยกว่า 8 คะแนน ถือว่าไม่มีความเต็มใจที่จะจ่าย ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำมาตรวัดระดับความมั่นใจมาใช้ในการคำถามปลายเปิดแบบถามสองครั้ง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 บทนำ

ในบทนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนแรกเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และส่วนที่สองเป็นระเบียบและวิธีวิจัยซึ่งประกอบด้วย ภาพรวมของระเบียบและวิธีวิจัยจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย และภาพย่อยของระเบียบและวิธีวิจัย ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

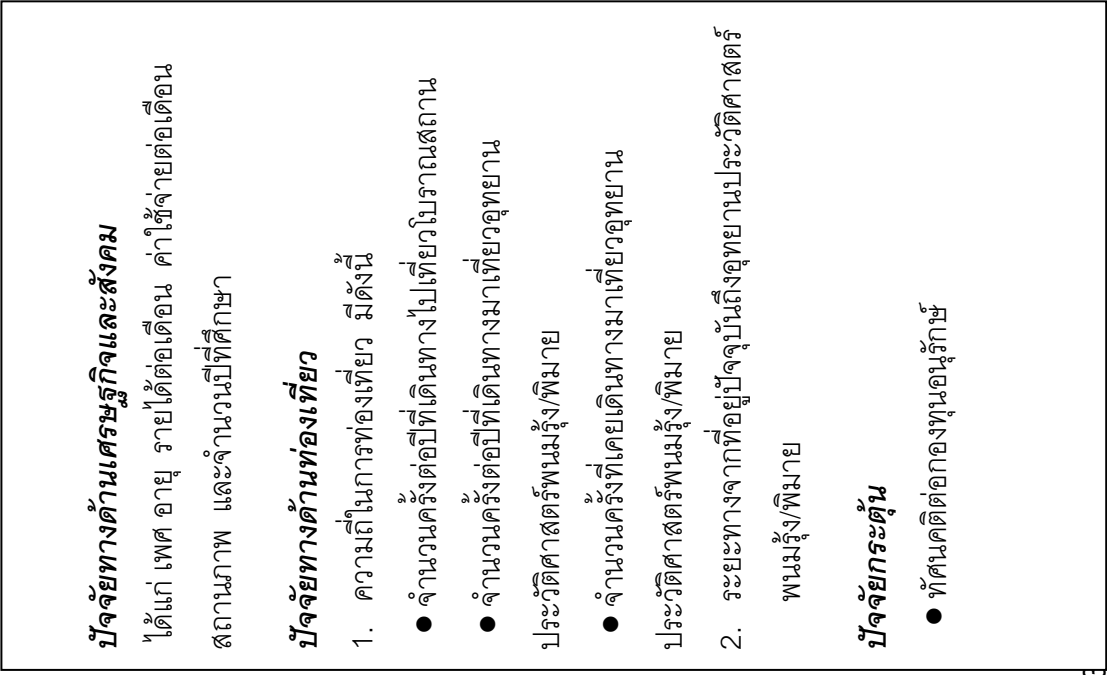
ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดปัจจัยบางตัว ที่คาดว่าจะมีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์ในรูปแบบการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ มีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือน สถานภาพ และจำนวนปีที่ศึกษา

3.2.2 ปัจจัยทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ความถี่ในการท่องเที่ยว และระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยานประวัติศาสตร์

3.2.3 ปัจจัยกระตุ้น ได้แก่ ทศคติต่อกองทุนอนุรักษ์

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงไว้ดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3.1 ระเบียบและวิธีวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1.ศึกษาถึงปัจจัยที่ผลต่อความความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์	นักท่องเที่ยวชาวไทย อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่เดินทางไปเยือน ●อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ●อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย	นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 240 คนต่อพื้นที่ รวมจำนวน 480 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling)	1. แบบสอบถาม ส่วนที่ 1 ข้อ 1.2 – 1.5 2. แบบสอบถาม ส่วนที่ 3 ข้อ 3.1 – 3.11	ข้อมูลปฐมภูมิ ด้วยวิธีการใช้แบบสอบถาม	การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative method) ด้วยโปรแกรม LIMDEP
2.ประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์เป็นตัวเงินจากนักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวชาวไทย อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่เดินทางไปเยือน ●อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ●อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย	นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 240 คนต่อพื้นที่ รวมจำนวน 480 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling)	แบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ข้อ 2.2 – 2.6	ข้อมูลปฐมภูมิ ด้วยวิธีการใช้แบบสอบถาม	การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative method) ด้วยโปรแกรม LIMDEP
วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล

3. เสนออัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมเพื่อให้เพิ่มรายได้ให้กับอุทยานประวัติศาสตร์	นักท่องเที่ยวชาวไทย อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่เดินทางมาเยือน ●อุทยานประวัติศาสตร์ พนมรุ้ง ●อุทยานประวัติศาสตร์ พิมาย	นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 240 คนต่อพื้นที่ รวมจำนวน 480 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบบังเอิญ (accidental sampling)	แบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ข้อ 2.1	ข้อมูลปฐมภูมิ ด้วยวิธีการใช้ แบบสอบถาม	การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative method) ด้วยโปรแกรม LIMDEP
4. เสนอแนวทางและยุทธศาสตร์ที่พึงพิจารณาเพื่อส่งเสริมให้กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้มีความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน	-	-	-	ข้อมูลทุติยภูมิ ด้วยวิธีการเก็บ รวบรวมเอกสาร ต่าง ๆ ของ หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายงาน การศึกษากิจ ทั้งในและ ต่างประเทศ	-

3.3.2 กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ศึกษาในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 แห่ง คือ อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและระยะเวลาในการศึกษา และจากสถิตินักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ในแต่ละแห่ง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย คิดเป็นร้อยละ 90 – 95 ของจำนวนผู้เข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่เดินทางมาเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ตามลำดับ

จากสถิติผู้เข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พื้นที่ศึกษาทั้งสองแห่ง ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2540 – 2549 (ตารางที่ 3.1 และ 3.2) พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวมีความไม่แน่นอนในแต่ละช่วงเวลา ดังนั้น จำนวนของขนาดตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวนเท่า ๆ กัน คือ 240 คนต่อพื้นที่ รวมจำนวน 480 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวมีความไม่แน่นอนในแต่ละช่วงเวลา และผู้วิจัยไม่สามารถสุ่มแบบใช้ความน่าจะเป็นได้ เพราะการนัดหมายตัวอย่างทำได้ค่อนข้างยาก ดังนั้นเมื่อพบนักท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ศึกษา จึงดำเนินการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวโดยไม่เจาะจงผู้ใด โดยกรณีนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่ม ได้ทำการเก็บข้อมูลไม่เกิน 1 ใน 5 ของกลุ่ม

ตารางที่ 3.1 สถิติผู้เข้ามอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

ปีงบประมาณ พ.ศ.	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
ชาวไทย	359,910	362,200	369,107	350,380	324,950	335,992	328,000	345,824	354,790	338,931
ชาวต่างชาติ	20,790	26,050	22,500	25,900	29,970	23,800	19,350	21,653	18,400	17,300
ภิกษุ สามเณร	3,106	2,083	1,829	1,229	2,769	3,553	3,479	2,280	2,442	3,749
แขกทางราชการ	7,540	7,740	8,602	9,087	8,722	13,155	10,510	7,257	13,280	13,985
นักเรียน นักศึกษา	12,545	12,754	12,213	13,817	26,908	26,069	28,915	47,095	44,159	45,980
รวม	403,891	410,827	414,251	400,413	393,319	402,569	390,254	424,109	433,071	419,945

ที่มา : อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง (2550)

ตารางที่ 3.2 สถิติผู้เข้ามศึกษาตามประวัติศาสตรพิมาย

ปีงบประมาณ พ.ศ.	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
ชาวไทย	234,169	219,461	202,007	175,652	171,004	202,902	200,394	195,452	192,150	182,293
ชาวต่างชาติ	30,752	35,274	37,192	43,975	46,915	41,554	34,100	35,150	28,150	29,000
ภิกษุ สามเณร	12,956	17,607	10,277	8,916	8,256	30,593	4,825	4,934	4,903	4,033
แขกทางราชการ	28,146	22,057	31,488	56,550	36,529	36,131	60,988	91,935	16,725	11,411
นักเรียน นักศึกษา	43,003	49,934	56,911	56,876	62,293	60,349	31,019	17,922	78,043	58,684
รวม	349,026	344,333	337,875	341,969	324,997	371,529	331,326	345,393	319,971	285,421

ที่มา : อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย (2550)

3.3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาจากแนวคิด เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรึกษาขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นแนวทางในการ สร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ชุด คือ แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย โดยทั้งสองชุดประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวและทัศนคติของนักท่องเที่ยว : เป็น คำถามปลายเปิดและปลายปิด ประกอบด้วย จุดหมายหลักในการท่องเที่ยว จำนวนครั้งต่อปีที่ เดินทางไปเที่ยวโบราณสถาน จำนวนครั้งต่อปีที่เดินทางมาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย และความคิดเห็นต่อ การดำเนินการปรับปรุงอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความเต็มใจจะจ่ายของนักท่องเที่ยว : ใช้บัตรรายการที่เป็น ข้อความและรูปภาพ (card) ประกอบการตอบแบบสอบถาม เพื่อลดปัญหาความเอนเอียงในการ ให้ข้อมูล (Information bias) แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งรายละเอียดของบัตรรายการ มีดังนี้

บัตรรายการที่ 1	ประวัติและความสำคัญของอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย
บัตรรายการที่ 2	คำชี้แจงเกี่ยวกับการจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ พนมรุ้ง/พิมาย หรือซีพ ทอล์ก สคริป (Cheap talk script)
บัตรรายการที่ 3	สภาพปัจจุบันของอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย
บัตรรายการที่ 4	รายละเอียดของการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์ พนมรุ้ง/พิมาย
บัตรรายการที่ 5	รายละเอียดของการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ปราสาท อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย
บัตรรายการที่ 6	คำชี้แจงเกี่ยวกับการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์อุทยาน ประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย หรือซีพ ทอล์ก สคริป (Cheap talk script)

คำถามในส่วนที่สองนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) ความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมายข้อ 2.1

(1) แสดงบัตรรายการที่ 1 – 2 ประกอบแบบสอบถาม

(2) เป็นคำถามปลายเปิดที่มีลักษณะการตั้งคำถามว่า “อัตราค่าธรรมเนียมเข้าชมในปัจจุบันเท่ากับ 10 บาทต่อคนต่อครั้ง หากทางอุทยานฯ จะปรับค่าธรรมเนียมการเข้าชมเพิ่มขึ้น โดยที่ยังให้บริการเช่นเดียวกับในปัจจุบันนั้น ค่าธรรมเนียมสูงสุดที่ท่านยินดีจะจ่ายโดยที่ท่านยังคงมาเที่ยวอุทยานฯ แห่งนี้ เป็นจำนวนเงิน บาทต่อครั้ง”

2) ความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง/พิมาย

ข้อ 2.2 – 2.6 โดย

(1) แสดงบัตรรายการที่ 3 – 6 ประกอบแบบสอบถาม

(2) ใช้สถานการณ์สมมติว่า “หากทางอุทยานประวัติศาสตร์แต่ละแห่ง เตรียมจัดตั้งกองทุนเพื่ออนุรักษ์ศิลปกรรมต่าง ๆ ภายในอุทยานฯ แล้วนักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายเป็นเงินเท่าใด” โดยใช้คำถามปลายปิดแบบถามสองครั้งในข้อ 2.3 และถามซ้ำอีกครั้งหนึ่งด้วยคำถามปลายเปิดในข้อ 2.4

(3) ข้อ 2.2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง/พิมาย ซึ่งการจัดตั้งกองทุนฯ เป็นสถานการณ์สมมติขึ้นตามวิธีของ CVM เพื่อใช้ในการหามูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย ทั้งนี้คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นดังกล่าวอาศัยแนวคิดมาตรวัดทัศนคติของลิเคอร์ท (Likert Scale) มีคำถามจำนวน 4 ข้อ เป็นคำถามเชิงบวกทั้งหมด โดยให้คะแนนการวัด ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วย	4	คะแนน
เฉย ๆ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

คะแนนที่ได้ จะมีค่าตั้งแต่ 4 - 20 คะแนน

เกณฑ์ในการจัดกลุ่มทัศนคติที่มีต่อกองทุนอนุรักษ์ กำหนดได้ 3 ระดับ คือ

กลุ่มที่มีทัศนคติสูง หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนในช่วงที่สูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ย + ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กลุ่มที่มีทัศนคติปานกลาง หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนในช่วงตั้งแต่ค่าคะแนนเฉลี่ย - ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ถึง ค่าคะแนนเฉลี่ย + ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กลุ่มที่มีทัศนคติต่ำ หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนในช่วงที่ต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ย - ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

ส่วนที่ 4 คำถามสำหรับผู้สัมภาษณ์

3.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.4.1 การดำเนินการก่อนออกแบบสอบถาม มีรายละเอียด ดังนี้

1) สัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักงานศิลปากรที่ 12 นครราชสีมา อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

2) สนทนาร่วมกับหัวหน้าและเจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง รวมทั้งหัวหน้าและเจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

ทั้งนี้ การดำเนินการข้างต้นเป็นประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการของอุทยาน ฯ แต่ละแห่ง และแนวทางในการพัฒนาแบบสอบถามให้ถูกต้องตามสถานการณ์ปัจจุบันของอุทยาน ฯ แต่ละแห่ง

3.3.4.2 การนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบ (Pretest survey)

1) ครั้งที่ 1 : สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 ตัวอย่าง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขแบบสอบถามให้มีความเหมาะสม และนำค่าความเต็มใจที่จะจ่ายจากแบบคำถามปลายเปิด (open-ended) มากำหนดค่าความเต็มใจที่จะจ่าย¹แบบคำถามปลายปิด (close-ended) ในแบบสอบถามจริง ซึ่งวิธีนี้ช่วยแก้ปัญหาความเอนเอียงที่เกิดจากระดับจำนวนเงินเริ่มต้น (Starting point bias) ได้ โดยเลือกระดับจำนวนเงินเริ่มต้น 4 ค่า² สำหรับค่าที่มีความถี่มากที่สุด คือ 30 50 100 และ 500 บาท

¹ ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายในที่นี้หมายถึง ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายที่จะนำไปใช้ในการหามูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ โดยไม่ได้พิจารณาถึงค่าความเต็มใจที่จะจ่ายที่มีต่อค่าธรรมเนียมเข้าชม

² อ้าง Alberini (1995)

2) ครั้งที่ 2 : สํารวจกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 ตัวอย่าง โดยนําระดับจำนวนเงินเริ่มต้น 4 ค่าดังกล่าวมาใช้ และได้หาคุณภาพของแบบวัดทัศนคติคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง/พิมาย โดยการหาค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น

- การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทัศนคติเป็นรายข้อ โดยการทดสอบด้วย t-test ดังนี้

$$t = \frac{(\bar{X}_H - \bar{X}_L)}{\sqrt{\frac{S_H^2 + S_L^2}{N}}}$$

t = ค่าที่ใช้พิจารณาการแจกแจงแบบที

$\bar{X}_H$ = คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง

$\bar{X}_L$ = คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ

S_H^2 = ความแปรปรวนของกลุ่มสูง

S_L^2 = ความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ

N = จำนวนคนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำซึ่งเท่ากัน

โดยใช้เกณฑ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือถ้าค่า t มีค่าตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ถือว่ามีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ ผลปรากฏว่า แบบวัดทัศนคติทั้ง 4 ข้อผ่านเกณฑ์ โดยมีค่า t ตั้งแต่ 3.078 – 5.868

- การหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธี Cronbach Coefficient of Alpha ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[\frac{1 - \sum_{i=1}^n S_i^2}{S_t^2} \right]$$

α = ค่าความเที่ยงโดยวิธี Cronbach

n = จำนวนข้อคำถามของแต่ละส่วนของเครื่องมือ

S_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้ของข้อคำถามที่ $i, i = 1, 2, \dots, n$

S_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้

คำถามใช้ได้ก็ต่อเมื่อ $\alpha \geq 0.70$

จากแบบสอบถาม พบว่าทัศนคติเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 4 ข้อ ได้ค่า $\alpha = 0.8532$ แสดงว่า แบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่นสูงซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริง

3.3.4.3 การเก็บข้อมูลจริง (Main survey)

แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ชุด คือ แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง จำนวน 272 ชุด และแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย 264 ชุด แต่นำไปใช้ในการวิเคราะห์จริงเพียงแห่งละ 240 ชุด เนื่องจากข้อมูลที่ได้บางส่วนไม่มีความเหมาะสม ซึ่งหากนำไปใช้วิเคราะห์ความเต็มใจที่จะจ่าย อาจทำให้ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายที่ได้ไม่ถูกต้อง (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 ลักษณะของข้อมูลที่เก็บจริงแต่ไม่ได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์ความเต็มใจที่จะจ่าย

	อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง จำนวนตัวอย่าง (คน)	อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย จำนวนตัวอย่าง (คน)
1.จำนวนตัวอย่างที่เก็บจริง	272	264
2.Protest bid*	(8)	(5)
3. Warm glow effect**	(5)	(6)
4. Fair share effect***	(3)	(1)
5. ข้อมูลที่เก็บไม่สมบูรณ์	(11)	(9)
6. ข้อมูลที่เก็บไม่มีคุณภาพ****	(5)	(3)
จำนวนตัวอย่างที่นำไปใช้จริง	240	240

หมายเหตุ * ผู้ตอบไม่เต็มใจที่จะจ่าย ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงเขาอาจจะเต็มใจที่จะจ่าย ซึ่งเหตุผลที่ผู้ตอบเห็นว่าไม่ควรจ่าย ได้แก่ กองทุนที่เสนอไม่มีความน่าเชื่อถือ ภาครัฐไม่มีความโปร่งใสในการบริหารงาน เป็นต้น

** ผู้ตอบเต็มใจที่จะจ่าย เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือให้เพื่อการกุศล

*** ผู้ตอบเต็มใจที่จะจ่าย เพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องจ่าย

ซึ่งถือว่าเหตุผลทั้งสามลักษณะนี้ไม่ได้สะท้อนถึงความเป็นจริงของค่าความเต็มใจที่จะจ่ายที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์

**** พิจารณาจากแบบสอบถามในส่วนที่ 4 : สำหรับผู้สัมภาษณ์

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.4.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive method) เกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ทศนคติหรือข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ด้วยโปรแกรมสำเร็จ SPSS

3.3.4.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative method) เกี่ยวกับค่าความเต็มใจจะจ่าย ด้วยโปรแกรม LIMDEP

1) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยตัวแปรเชิงปริมาณ (Quantitative variable) และตัวแปรเชิงคุณภาพ (Qualitative variable) สำหรับการวิเคราะห์ตัวแปรเชิงคุณภาพต้องแปลงค่าให้อยู่ในรูปตัวแปรหุ่น (Dummy variable) ทั้งนี้การกำหนดค่าของตัวแปรในแต่ละพื้นที่ศึกษาสามารถแสดงได้ดังนี้

(1) ตัวแปรอิสระที่ใช้สำหรับอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

ชื่อตัวแปร	ความหมายของตัวแปร
FEMALE	เพศหญิง ; ชาย = 0, หญิง = 1
AGE	อายุ (ปี)
SINGLE	สถานภาพโสด ; แต่งงาน/อยู่ด้วยกัน หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ = 0, โสด = 1
DISTANCE	ระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง (กิโลเมตร)
XEDU	จำนวนปีที่ใช้ในการศึกษา (ปี)
INC	รายได้ต่อเดือน (บาท)
EXP	ค่าใช้จ่ายต่อเดือน (บาท)
VSITE	จำนวนครั้งที่ปีที่ผ่านมาเดินทางไปเยือนโบราณสถาน
VPHA	จำนวนครั้งที่ปีที่ผ่านมาเดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง
TPHA	จำนวนครั้งที่เคยเดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง
TATTID	ทัศนคติที่มีต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งจำนวน 4 ข้อ ในแต่ละข้อให้เลือกตั้งแต่เห็นด้วยอย่างยิ่ง – ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ค่าตั้งแต่ 4 – 20 คะแนน)

(2) ตัวแปรอิสระที่ใช้สำหรับอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

ชื่อตัวแปร	ความหมายของตัวแปร
FEMALE	เพศหญิง ; ชาย = 0, หญิง = 1
AGE	อายุ (ปี)
SINGLE	สถานภาพโสด ; แต่งงาน/อยู่ด้วยกัน หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ = 0, โสด = 1
DISTANCE	ระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย (กิโลเมตร)
XEDU	จำนวนปีที่ใช้ในการศึกษา (ปี)
INC	รายได้ต่อเดือน (บาท)
EXP	ค่าใช้จ่ายต่อเดือน (บาท)
VSITE	จำนวนครั้งต่อปีที่เดินทางไปเยือนโบราณสถาน
VPHI	จำนวนครั้งต่อปีที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย
TPHI	จำนวนครั้งที่เคยเดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย
TATTID	ทัศนคติที่มีต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมายจำนวน 4 ข้อ ในแต่ละข้อให้เลือกตั้งแต่เห็นด้วยอย่างยิ่ง - ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ค่าตั้งแต่ 4 – 20 คะแนน)

2) วิเคราะห์ความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย ที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดด้วยแบบจำลองทอบิต (Tobit model) โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของความเต็มใจที่จะจ่าย สามารถคำนวณได้จากสมการต่อไปนี้

$$E(WTP) = \Phi\left(\frac{Z\beta}{\sigma}\right)Z\beta + \sigma\phi\left(\frac{-Z\beta}{\sigma}\right)$$

โดยที่ $E(WTP)$ คือ ค่าเฉลี่ยของความเต็มใจที่จะจ่าย

$\Phi(x)$ คือ ฟังก์ชันความน่าจะเป็นสะสมของการแจกแจงปกติมาตรฐาน

$\phi(x)$ คือ ฟังก์ชันความน่าจะเป็นของการแจกแจงปกติมาตรฐาน

Z คือ เวกเตอร์ของตัวแปรอิสระ

β คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ

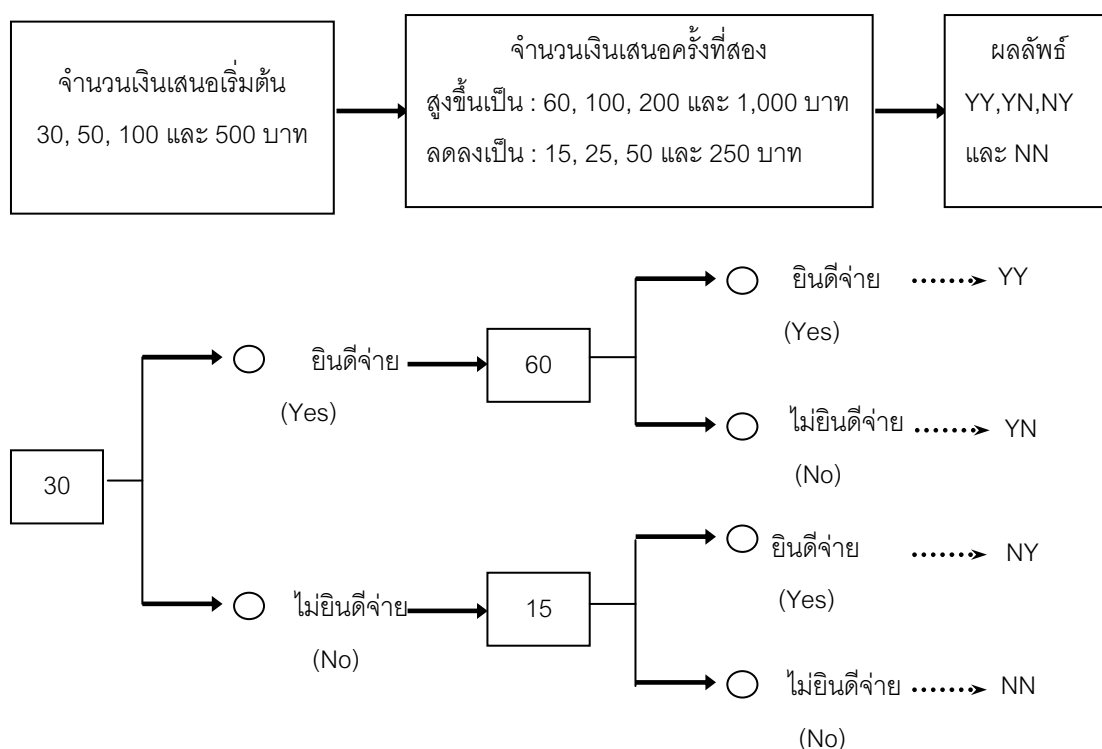
σ คือ ค่าพารามิเตอร์ sigma

3) วิเคราะห์ความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ปราชญ์ภูมิปัญญา ที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบถามสองครั้งด้วยแบบจำลองโลจิต (Logit model) และโพรบิท (Probit model) และวิเคราะห์ความเต็มใจที่จะจ่าย ๔ ส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิดด้วยแบบจำลองโทบิต (Tobit model)

(1) คำถามปลายปิดแบบถามสองครั้ง เป็นการถามความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวจากจำนวนเงินที่กำหนดให้ เป็นการถามนักท่องเที่ยวว่าเต็มใจที่จะจ่าย ณ จำนวนเงินที่เสนอหรือไม่ ซึ่งคำตอบที่ได้มี 2 กรณี คือ (ภาพที่ 3.2)

ถ้านักท่องเที่ยวตอบว่า “เต็มใจที่จะจ่าย” ให้เพิ่มจำนวนเงินที่เสนอขึ้นเป็นสองเท่าของจำนวนเงินที่เสนอเป็นครั้งแรก และถามอีกครั้งว่าเต็มใจที่จะจ่ายในจำนวนที่เพิ่มขึ้นนี้หรือไม่

ถ้านักท่องเที่ยวตอบว่า “ไม่เต็มใจที่จะจ่าย” ให้ลดจำนวนเงินที่เสนอลงครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่เสนอเป็นครั้งแรก และถามอีกครั้งว่าเต็มใจที่จะจ่ายในจำนวนที่ลดลงนี้หรือไม่

ภาพที่ 3.2 ผลที่เป็นไปได้ของแบบสอบถามปลายปิดแบบถามสองครั้ง

ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้คำถามปลายปิดแบบถามสองครั้งที่มีการใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ เพื่อลดปัญหาความเต็มใจที่จะจ่ายสูงเกินจริง สามารถอธิบายได้ ดังนี้

การถามค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวกรณีที่ไม่ใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (Without certainty scale calibration) กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวตอบว่า “เต็มใจที่จะจ่าย” โดยไม่พิจารณาถึงความมั่นใจในคำตอบข้างต้น ถือว่า “เขาเต็มใจที่จะจ่าย”

การถามค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวกรณีที่ใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (With certainty scale calibration) กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวตอบว่า “เต็มใจที่จะจ่าย” โดยมีระดับความมั่นใจตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไปจาก 10 คะแนนสำหรับการจ่ายเงิน ณ จำนวนที่กำหนดไว้ จึงถือว่า “เขาเต็มใจที่จะจ่าย” แต่หากนักท่องเที่ยวตอบว่า “เต็มใจที่จะจ่าย” โดยมีระดับความมั่นใจน้อยกว่า 8 คะแนนสำหรับการจ่ายเงิน ณ จำนวนที่กำหนดไว้ ถือว่า “เขาไม่เต็มใจที่จะจ่าย” ซึ่งวิธีนี้ช่วยลดปัญหาความเต็มใจที่จะจ่ายสูงเกินจริง

จากตัวอย่าง สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างระดับจำนวนเงินเริ่มต้นและความเต็มใจที่จะจ่ายในกรณีที่ไม่ใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (Without certainty scale calibration) และกรณีที่ใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (With certainty scale calibration) ของค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยว (ตารางที่ 3.4 และ 3.5 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาจากคอลัมน์ YY ณ จำนวนเงินเริ่มต้น 30 บาท พบว่า ในกรณีที่ไม่ใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (ตารางที่ 3.4) ร้อยละ 63.3 ของกลุ่มตัวอย่าง 60 คน ตอบว่า “เต็มใจจะจ่าย” ทั้ง 30 และ 60 บาท นั่นคือค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของกลุ่มนี้คือ 60 บาทหรือสูงกว่า อย่างไรก็ตามหากนำมาตรวัดระดับความมั่นใจตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไปมาพิจารณาด้วย (ตารางที่ 3.5) เห็นได้ว่า ผู้ตอบว่า “เต็มใจจะจ่าย” ทั้ง 30 และ 60 บาท นั้นมีจำนวนลดลง คิดเป็นร้อยละ 55.0 ของกลุ่มตัวอย่าง 60 คน นั่นคือ การใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจของจำนวนเงินที่นักท่องเที่ยวเต็มใจจะจ่ายสามารถช่วยลดค่าความเต็มใจที่จะจ่ายที่สูงเกินจริงได้ในระดับหนึ่ง

ตารางที่ 3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเงินเริ่มต้นกับค่าความเต็มใจที่จะจ่าย กรณีที่ไม่ใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (Without certainty scale calibration)

จำนวนเงินเริ่มต้น (บาท)	YY	YN	NY	NN	รวม
30	38	20	2	0	60
50	27	24	8	1	60
100	21	28	11	0	60
500	10	17	15	18	60
รวม	96	89	36	19	240

ตารางที่ 3.5 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเงินเริ่มต้นกับค่าความเต็มใจที่จะจ่าย กรณีที่ใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (With certainty scale calibration)

จำนวนเงินเริ่มต้น (บาท)	YY	YN	NY	NN	รวม
30	33	17	10	0	60
50	22	22	11	5	60
100	15	28	13	4	60
500	6	14	14	26	60
รวม	76	81	48	35	240

ดังนั้น ในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของความเต็มใจที่จะจ่ายภายใต้คำถามปลายเปิดแบบถามสองครั้ง จึงเลือกใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ ซึ่งสามารถคำนวณได้จากสมการ

$$E(WTP) = \frac{\alpha}{\beta}$$

โดยที่ $E(WTP)$ คือ ค่าเฉลี่ยของความเต็มใจที่จะจ่าย

β คือ ค่าพารามิเตอร์ BTA

α คือ ค่าพารามิเตอร์ ALPHA

(2) การถามซ้ำอีกครั้งหนึ่งด้วยคำถามปลายเปิดว่า “หากมีใช้จำนวนเงินที่เสนอแล้ว จำนวนเงินสูงสุดที่ท่านแน่ใจว่าจะจ่ายสมทบเข้ากองทุนนี้.....บาท”

4) คำนวณมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์ในแต่ละแห่ง(พนมรุ้ง/พิมาย) เนื่องจากคุณค่าที่นักท่องเที่ยวได้รับจากทรัพยากรวัฒนธรรมของอุทยานประวัติศาสตร์แต่ละแห่งมีหลายประเภทไม่สามารถแยกแยะให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าเกิดจากทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทใด ดังนั้นคุณค่าที่นักท่องเที่ยวได้รับจึงประกอบด้วยมูลค่าจากการใช้ และมูลค่าจากการมิได้ใช้ สามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากทรัพยากรวัฒนธรรมและการประเมินมูลค่าด้วยวิธี CVM ดังตารางที่ 3.6

ตารางที่ 3.6 ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าและการประเมินมูลค่าอุทยานประวัติศาสตร์

กลุ่มตัวอย่าง	ประเภทของประโยชน์ จากทรัพยากรวัฒนธรรม	การประเมินมูลค่า ด้วยวิธี CVM
1.นักท่องเที่ยวชาวไทย	(1) มูลค่าจากการใช้	✓
	(2) มูลค่าจากการมิได้ใช้	✓
มูลค่ารวมทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย = (1) + (2)		

ทั้งนี้สามารถคำนวณมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์โดยนำค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ย (Mean willingness to pay, MWTP) คูณกลุ่มเป้าหมายที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์แต่ละแห่งในปัจจุบัน (จากสถิตินักท่องเที่ยวชาวไทยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549)

3.4 บทสรุป

ในการเก็บข้อมูลใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) โดยเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง 240 ตัวอย่าง และนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย 240 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามสี่ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวและทัศนคติของนักท่องเที่ยว ส่วนที่สอง เป็นคำถามเกี่ยวกับความเต็มใจที่จะจ่าย โดยในส่วนนี้ ประกอบด้วยความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยจากบริการที่ได้รับในปัจจุบัน โดยใช้คำถามปลายเปิด (Open-ended question) และความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์อุทยาน

ประวัติศาสตร์ในรูปแบบเงินบริจาคของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยใช้คำถามปลายปิดแบบถามสองครั้ง (Double-bounded dichotomous choice question) ที่มีการใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (Certainty scale calibration) และถามซ้ำด้วยคำถามปลายเปิด ส่วนที่สาม เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของนักท่องเที่ยว และส่วนสี่ เป็นคำถามสำหรับผู้สัมภาษณ์

บทที่ 4

ผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

4.1 บทนำ

ในบทนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรก ผลการศึกษาด้านลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม พฤติกรรมการท่องเที่ยวและทัศนคติของนักท่องเที่ยว และผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแยกผลการศึกษาข้างต้นออกเป็น 2 แห่ง คือ อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ส่วนที่สอง การอภิปรายผลโดยรวมของอุทยานประวัติศาสตร์ทั้งสองแห่ง และส่วนที่สาม การให้ข้อเสนอแนะ

4.2 ผลการศึกษา

4.2.1 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

4.2.1.1 อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

จากลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 240 คน ที่ไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง (ตารางที่ 4.1) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.2 มีอายุตั้งแต่ 15 – 65 ปี โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 25.0 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 21 – 25 ปี และ 26 – 30 ปี ซึ่งอยู่ในสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 21.3 และ 20.0 ตามลำดับ มีสถานภาพโสด และแต่งงาน/อยู่ด้วยกัน ในจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 50.0 และร้อยละ 48.3 ตามลำดับ จบการศึกษาส่วนใหญ่ในระดับปริญญาตรีร้อยละ 30.0 รองลงมาร้อยละ 27.9 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีการประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และนักเรียน/นักศึกษาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 26.7 และ 26.3 ตามลำดับ รองลงมาคือ พนักงานเอกชน และเกษตรกร คือร้อยละ 17.5 และ 14.6 ตามลำดับ ส่วนใหญ่โดยประมาณ 1 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วงน้อยกว่า 5,001 บาท รองลงมาอยู่ในช่วง 5,001 – 10,000 บาท และช่วงมากกว่า 20,000 บาทซึ่งคิดเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 21.9 และ 21.7 ตามลำดับ โดยเฉลี่ยแล้วกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีรายได้ประมาณ 11,757.42 บาทต่อเดือน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 71.6 อาศัยอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 4.1 ลักษณะทางเศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม	จำนวนตัวอย่าง 240 คน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	110	45.8
หญิง	130	54.2
2. อายุ		
15 – 20 ปี	35	14.6
21 – 25 ปี	51	21.3
26 – 30 ปี	48	20.0
31 – 35 ปี	20	8.3
36 – 40 ปี	26	10.8
41 ปีขึ้นไป	60	25.0
3. สถานภาพสมรส		
โสด	120	50.0
แต่งงาน/อยู่ด้วยกัน	116	48.3
หม้าย /หย่า/ แยกกันอยู่	4	1.7
4. การศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ		
ไม่ได้ศึกษา	2	0.8
ประถมศึกษา	27	11.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	28	11.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	67	27.9
ปวส./อนุปริญญา	30	12.5
ปริญญาตรี	72	30.0
สูงกว่าปริญญาตรี	14	5.8

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) ลักษณะทางเศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม	จำนวนตัวอย่าง 240 คน	ร้อยละ
5. การประกอบอาชีพ		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	64	26.7
พนักงานเอกชน	42	17.5
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	15	6.3
เกษตรกร	35	14.6
แม่บ้าน	13	5.4
นักเรียน/นักศึกษา	63	26.3
เกษียณอายุ	—	—
ไม่ได้ประกอบอาชีพ/ว่างงาน	8	3.3
6. รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 5,001 บาท	78	32.5
5,001 – 10,000 บาท	67	27.9
10,001 – 15,000 บาท	24	10.0
15,001 – 20,000 บาท	19	7.9
มากกว่า 20,000 บาท	52	21.7
7. ที่อยู่ปัจจุบัน		
จังหวัดบุรีรัมย์	99	41.2
กรุงเทพมหานคร	28	11.7
จังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	73	30.4
จังหวัดอื่นในต่างภูมิภาค	40	16.7

4.2.1.2 อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

จากลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 240 คน ที่ไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย (ตารางที่ 4.2) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.8 มีอายุตั้งแต่ 15 – 72 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป และช่วงอายุ 26 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.7 และ 22.5 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่ร้อยละ 57.5 มีสถานภาพโสด จบการศึกษาส่วนใหญ่ในระดับปริญญาตรีร้อยละ 33.8 รองลงมาคือ ร้อยละ 24.6 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ส่วนใหญ่ร้อยละ 28.3 ประกอบอาชีพเป็นพนักงานเอกชน รองลงมาเป็นนักเรียน/นักศึกษา และข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 25.4 และ 23.3 ตามลำดับ รายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในช่วงน้อยกว่า 5,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.2 รองลงมาอยู่ในช่วงมากกว่า 20,000 บาท และ 5,001 – 10,000 บาท ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 22.1 และ 21.6 โดยเฉลี่ยแล้วกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ประมาณ 14,003.17 บาทต่อเดือน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 57.9 อาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 4.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม	จำนวนตัวอย่าง 240 คน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	99	41.2
หญิง	141	58.8
2. อายุ		
15 – 20 ปี	35	14.6
21 – 25 ปี	42	17.5
26 – 30 ปี	54	22.5
31 – 35 ปี	24	10.0
36 – 40 ปี	28	11.7
41 ปีขึ้นไป	57	23.7

ตารางที่ 4.2 (ต่อ) ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่
เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม	จำนวนตัวอย่าง 240 คน	ร้อยละ
3. สถานภาพสมรส		
โสด	138	57.5
แต่งงาน/อยู่ด้วยกัน	98	40.8
หม้าย /หย่า/ แยกกันอยู่	4	1.7
4. การศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ		
ไม่ได้ศึกษา	1	0.4
ประถมศึกษา	20	8.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	34	14.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	59	24.6
ปวส./อนุปริญญา	27	11.3
ปริญญาตรี	81	33.8
สูงกว่าปริญญาตรี	18	7.5
5. การประกอบอาชีพ		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	56	23.3
พนักงานเอกชน	68	28.3
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	26	10.8
เกษตรกร	13	5.4
แม่บ้าน	11	4.6
นักเรียน/นักศึกษา	61	25.4
เกษียณอายุ	2	0.8
ไม่ได้ประกอบอาชีพ/ว่างงาน	3	1.3

ตารางที่ 4.2 (ต่อ) ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม	จำนวนตัวอย่าง 240 คน	ร้อยละ
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า 5,001 บาท	58	24.2
5,001 – 10,000 บาท	52	21.6
10,001 – 15,000 บาท	49	20.4
15,001 – 20,000 บาท	28	11.7
มากกว่า 20,000 บาท	53	22.1
7. ที่อยู่ปัจจุบัน		
จังหวัดนครราชสีมา	80	33.3
กรุงเทพมหานคร	33	13.8
จังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	59	24.6
จังหวัดอื่นในต่างภูมิภาค	68	28.3

4.2.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวและทัศนคติของนักท่องเที่ยว

4.2.2.1 อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

จากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย (ตารางที่ 4.3) พบว่า นักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวโบราณสถานเป็นครั้งแรกในรอบปี คิดเป็นร้อยละ 48.7 และส่วนใหญ่ร้อยละ 71.2 มาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งเป็นครั้งแรกในรอบปี นอกจากนี้นักท่องเที่ยวร้อยละ 36.3 เคยมาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งเป็นครั้งแรกในชีวิต

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 55.8 เห็นว่าทางอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งไม่ต้องปรับปรุงสิ่งใด ๆ เพิ่มเติม ส่วนสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการให้ปรับปรุงมากที่สุด คือ ความร่มรื่นของสภาพธรรมชาติและความสะอาดรอบบริเวณอุทยาน ฯ สิ่งก่อสร้างอื่น ๆ รอบบริเวณอุทยาน คิดเป็นร้อยละ 9.6 และ 9.2 ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย 240 คน (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.3 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวนตัวอย่าง 240 คน	ร้อยละ
1. จำนวนครั้งต่อปีเดินทางไปเที่ยวโบราณสถาน		
ครั้งแรก	117	48.7
2 ครั้ง	58	24.2
3 – 20 ครั้ง	65	27.1
2. จำนวนครั้งต่อปีเดินทางมาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง		
ครั้งแรก	171	71.2
2 ครั้ง	42	17.5
3 – 20 ครั้ง	27	11.3
3. จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง		
ครั้งแรก	87	36.3
2 – 3 ครั้ง	78	32.5
4 – 5 ครั้ง	26	10.8
6 – 57 ครั้ง	49	20.4

ตารางที่ 4.4 ทศนคติของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

ทัศนคติต่ออุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง	จำนวนตัวอย่าง 240 คน	ร้อยละ
สิ่งที่ทางอุทยาน ฯ ต้องการดำเนินการปรับปรุง		
ไม่ต้องปรับปรุงสิ่งใดเพิ่มเติม	134	55.8
ความร่มรื่นของสภาพธรรมชาติและความสะอาดรอบบริเวณอุทยาน ฯ	23	9.6
สิ่งก่อสร้างอื่น ๆ รอบบริเวณอุทยาน ฯ (เช่น ความเป็นระเบียบของร้านค้า ความพอเพียงลานจอดรถ และความพอเพียงของห้องน้ำ)	22	9.2
สิ่งก่อสร้างรอบ ๆ โบราณสถานภายในอุทยาน ฯ (เช่น ทางเดิน จุดที่พัก)	22	7.5
การดูแลรักษา ซ่อมแซมโบราณสถานให้อยู่ในสภาพดี	17	7.1
การให้บริการของอุทยาน ฯ (เช่น บริการนำเที่ยว ดูแลความปลอดภัย และช่วยเหลือผู้เข้าชม)	15	6.2
ป้ายสื่อความหมาย	11	4.6

4.2.2.2 อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

จากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า นักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวโบราณสถานเป็นครั้งแรกในรอบปี คิดเป็นร้อยละ 47.5 และส่วนใหญ่ร้อยละ 77.5 มาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พิมายเป็นครั้งแรกในรอบปี นอกจากนี้นักท่องเที่ยวร้อยละ 45.4 เคยมาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พิมายครั้งแรกในชีวิต (ตารางที่ 4.5)

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 61.7 เห็นว่าทางอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งไม่ต้องปรับปรุงสิ่งใด ๆ เพิ่มเติม ส่วนสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการให้ปรับปรุงมากที่สุด คือ การดูแลรักษา ซ่อมแซมโบราณสถานให้อยู่ในสภาพดี คิดเป็นร้อยละ 13.3 รองลงมา คือ สิ่งก่อสร้างอื่น ๆ รอบบริเวณอุทยาน ความร่มรื่นของสภาพธรรมชาติและความสะอาดรอบบริเวณอุทยาน ฯ คิดเป็นร้อยละ 7.1 และ 6.7 ของนักท่องเที่ยว 240 คน ตามลำดับ (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.5 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

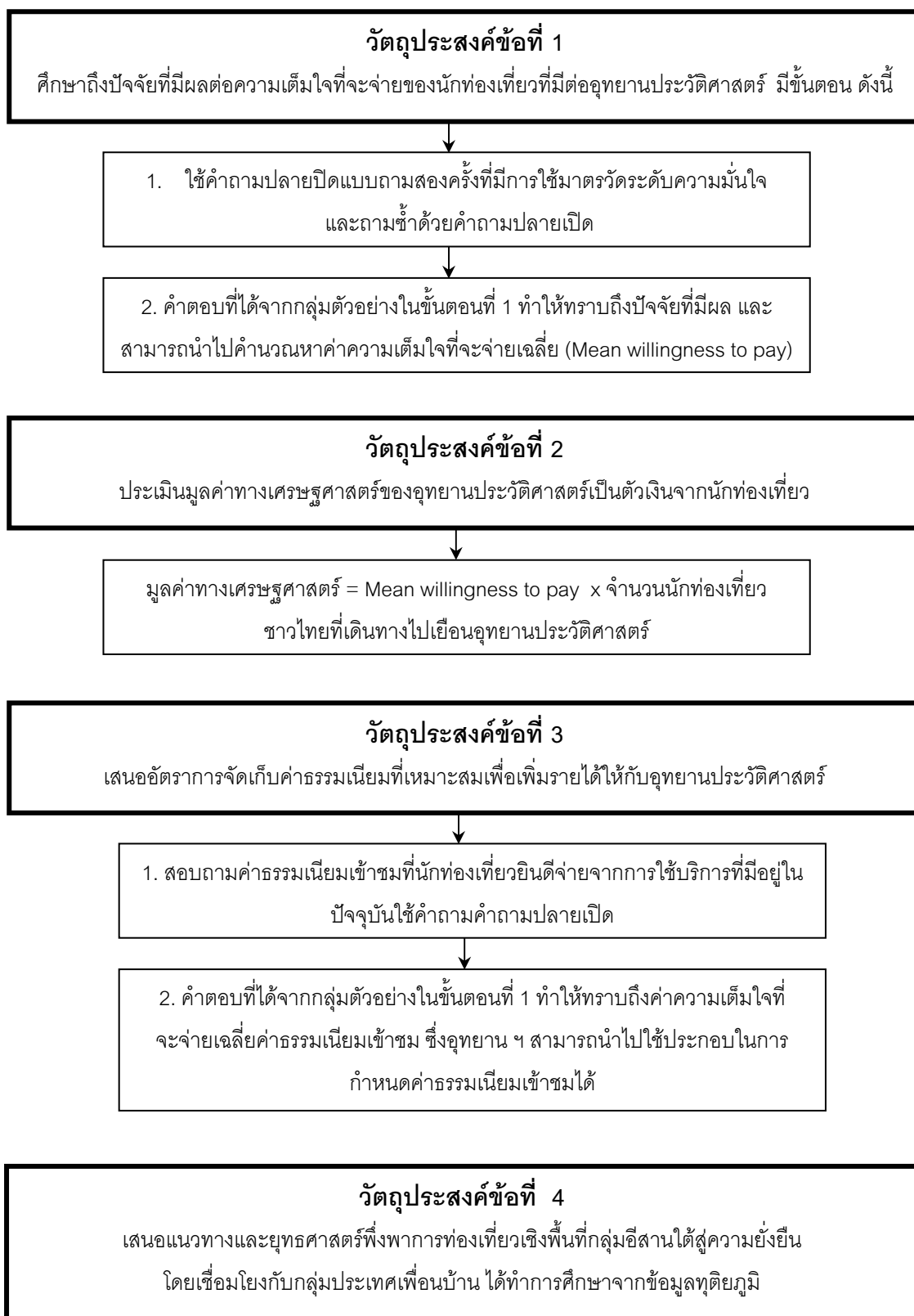
พฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวนตัวอย่าง 240 คน	ร้อยละ
1. จำนวนครั้งต่อปีเดินทางไปเที่ยวโบราณสถาน		
ครั้งแรก	114	47.5
2 ครั้ง	55	22.9
3 – 20 ครั้ง	71	29.6
2. จำนวนครั้งต่อปีเดินทางมาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย		
ครั้งแรก	186	77.5
2 ครั้ง	35	14.6
3 – 12 ครั้ง	19	7.9
3. จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย		
ครั้งแรก	109	45.4
2 – 3 ครั้ง	71	29.6
4 – 5 ครั้ง	28	11.7
6 – 30 ครั้ง	32	13.3

ตารางที่ 4.6 ทศนคติของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

ทศนคติต่ออุทยานประวัติศาสตร์พิมาย	จำนวนตัวอย่าง 240 คน	ร้อยละ
สิ่งที่ทางอุทยาน ฯ ควรดำเนินการปรับปรุง		
ไม่ต้องปรับปรุงสิ่งใดเพิ่มเติม	148	61.7
ความร่มรื่นของสภาพธรรมชาติและความสะอาดรอบบริเวณอุทยาน ฯ	16	6.7
สิ่งก่อสร้างอื่น ๆ รอบบริเวณอุทยาน ฯ (เช่น ความเป็นระเบียบของร้านค้า ความพอเพียงลานจอดรถ และความพอเพียงของห้องน้ำ)	17	7.1
สิ่งก่อสร้างรอบ ๆ โบราณสถานภายในอุทยาน ฯ (เช่น ทางเดิน จุดที่พัก)	10	4.2
การดูแลรักษา ซ่อมแซมโบราณสถานให้อยู่ในสภาพดี	32	13.3
การให้บริการของอุทยาน ฯ (เช่น บริการนำเที่ยว ดูแลความปลอดภัย และช่วยเหลือผู้เข้าชม)	11	4.5
ป้ายสื่อความหมาย	6	2.5

4.2.3 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

คณะผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนเพื่อให้ได้ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย แสดงไว้ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 ขั้นตอนการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : ปัจจัยที่มีผลต่อความความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวต่ออุทยานประวัติศาสตร์

ความเต็มใจที่จะจ่ายในข้อนี้ หมายถึง ความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง มีรายละเอียด ดังนี้

1) เมื่อสอบถามทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์พนมรุ้ง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 95.0 มีความเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ฯ ในแต่ละข้อ กล่าวคือ เห็นว่ากองทุนอนุรักษ์มีความน่าเชื่อถือและเป็นไปได้ มีความจำเป็นในการจัดตั้งกองทุนฯ มีแนวทางการอนุรักษ์ที่เหมาะสม และตรงกับความต้องการตัวของนักท่องเที่ยวเอง มีเพียงร้อยละ 0.4 – 0.8 ที่ไม่เห็นด้วยต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ฯ (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งจำแนกตามทัศนคติที่มีต่อกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง

ทัศนคติที่มีต่อกองทุนอนุรักษ์พนมรุ้ง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. มีความน่าเชื่อถือและเป็นไปได้	65 (27.1)	165 (68.7)	9 (3.8)	1 (0.4)	—
2. มีความจำเป็นในจัดตั้งกองทุนฯ	70 (29.2)	158 (65.8)	10 (4.2)	2 (0.8)	—
3. มีแนวทางการอนุรักษ์ที่เหมาะสม	80 (33.3)	150 (62.6)	8 (3.3)	2 (0.8)	—
4. ตรงกับความต้องการของท่าน	69 (28.8)	158 (65.8)	12 (5.0)	1 (0.4)	—

เมื่อนำคะแนนรวมของทัศนคติต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์พนมรุ้งมาจัดกลุ่มเพื่อจัดระดับทัศนคติ (ตารางที่ 4.8) โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีอยู่ในระดับต่ำ กลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง และกลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีอยู่ในระดับสูง ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 76.7 มีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนอนุรักษ์พนมรุ้งอยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงร้อยละ 5.8 มีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนอนุรักษ์อยู่ในระดับต่ำ

ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง จำแนกตามระดับทัศนคติที่มีต่อกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง

คะแนนรวมของ ทัศนคติต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์	จำนวนตัวอย่าง 240 คน	ร้อยละ
12	2	0.8
13	4	1.7
14	8	3.3
15	6	2.5
16	90	37.5
17	48	20.0
18	40	16.7
19	21	8.8
20	21	8.8
$\bar{X} = 16.97$ $SD = 1.60$ $Max = 20$ $Min = 12$		
ระดับของทัศนคติ	จำนวนตัวอย่าง 240 คน	ร้อยละ
ต่ำ	14	5.8
ปานกลาง	184	76.7
สูง	42	17.5

2) กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งถึงร้อยละ 99.2 โดยมูลค่าจากการใช้โดยตรง (Direct use value) และมูลค่าเพื่อใช้ในอนาคต (option value) เป็นคุณค่าหรือประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับค่อนข้างน้อย คิดเป็นร้อยละ 12.5 (ตารางที่ 4.9) แสดงให้เห็นว่า คุณค่าหรือประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับส่วนใหญ่เป็นคุณลักษณะที่ไม่ได้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนในตลาด (Non-market services) ซึ่งได้แก่ มูลค่าของการดำรงอยู่ (existence value) มูลค่าจากการใช้โดยอ้อม (Indirect use value) และมูลค่าเพื่อลูกหลานในอนาคต (Bequest value) คิดเป็นร้อยละ 42.5 28.8 และ 15.4 ตามลำดับ มีกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเพียง 2 ราย (ร้อยละ 0.8) ที่ไม่เต็มใจจะจ่าย ซึ่งถือว่ามีค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเท่ากับศูนย์นั้น โดยสาเหตุในการไม่เต็มใจจะจ่ายคือ มีรายได้น้อยแต่ยินดีจะจ่ายถ้ามีรายได้มากกว่านี้ อีกสาเหตุหนึ่ง คือ ไม่สนใจที่บริจาคเงินเพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมใด ๆ อยู่แล้ว

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งจำแนกตามเหตุผลในการจ่าย/ไม่จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง

เหตุผลในการจ่าย/ไม่จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์พนมรุ้ง	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
เหตุผลสำหรับผู้ไม่เต็มใจจะจ่าย		
1. มีรายได้น้อย	1	0.4
2. ไม่สนใจที่บริจาคเงินเพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมใด ๆ อยู่แล้ว	1	0.4
เหตุผลสำหรับผู้เต็มใจจะจ่าย		
1. มีการใช้ประโยชน์จากอุทยาน ฯ ในปัจจุบันเพื่อตัวเอง (Direct use value)	5	2.1
2. เพื่อการใช้ประโยชน์โดยตรงของตัวเองในอนาคต (Option value)	5	2.1
3. เพื่อให้ผู้อื่นสามารถใช้ประโยชน์จากอุทยาน ฯ ได้ (Direct use value)	20	8.3
4. เพื่อลูกหลานในอนาคตสามารถใช้ประโยชน์ (Bequest value)	37	15.4
5. เพื่อเสริมสร้างคุณค่าทางกายภาพและสุนทรียภาพ (Indirect value)	69	28.8
6. เพื่อเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ (Existance value)	58	24.3
7. ตัวปราสาทมีคุณค่าในตัวเองที่ควรได้รับการอนุรักษ์ไว้ (Existance value)	44	18.3
รวม	240	100.0

3) การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งของนักท่องเที่ยว ตามที่เบื้องต้นได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า เพศ (GENDER) อายุ (AGE) รายได้ต่อเดือน (INC) ค่าใช้จ่ายต่อเดือน (EXP) สถานภาพสมรส (STATUS) ระดับการศึกษา (XEDU) ระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยานประวัติศาสตร์ (DISTANCE) ทักษะคติต่อกองทุนอนุรักษ์พนมรุ้ง (TATTID) และความถี่ในการท่องเที่ยว (VSITE,VPHA และ TPHA) เป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ต่อความเต็มใจที่จะจ่าย โดยนำมาใช้ในฟังก์ชันอรรถประโยชน์โดยอ้อม (indirect utility function) การประมาณการฟังก์ชันความน่าจะเป็น (probability function) ด้วยวิธีการภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimation, MLE) พบว่า

ภายใต้คำถามปลายปิดแบบถามสองครั้งที่มีการใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจตามแบบจำลองโพรบิตและโลจิต

สามารถอธิบายความสัมพันธ์ ระหว่างระดับจำนวนเงินเริ่มต้นและความเต็มใจที่จะจ่าย เมื่อใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (With certainty scale calibration) ของค่าความเต็มใจที่จะจ่าย (ตารางที่ 4.10) เมื่อพิจารณาจากคอลัมน์ YY ณ จำนวนเงินเริ่มต้น 30 บาท พบว่า ร้อยละ 55.0 ของกลุ่มตัวอย่าง 60 คน ตอบว่า “เต็มใจจะจ่าย” ทั้ง 30 และ 60 บาท นั่นคือค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของกลุ่มนี้คือ 60 บาทหรือสูงกว่า ในทำนองเดียวกัน เมื่อพิจารณาจากคอลัมน์ YN พบว่า ร้อยละ 28.3 ของกลุ่มตัวอย่าง 60 คน ตอบว่า “เต็มใจที่จะจ่าย” สำหรับจำนวนเงิน 30 บาท แต่ “ไม่เต็มใจที่จะจ่าย” สำหรับราคา 60 บาท นั่นคือ ความเต็มใจที่จะจ่ายของกลุ่มนี้ คือ 30 บาทแต่ไม่เกิน 60 บาท จะได้ว่าผู้ตอบสัมภาษณ์ที่ตอบว่า “เต็มใจที่จะจ่าย” ณ จำนวนเงินเริ่มต้น 30 บาท คิดเป็นร้อยละ 83.3 ของกลุ่มตัวอย่าง 60 คน

ตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเงินเริ่มต้นกับค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งกรณีที่ใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (With certainty scale calibration)

จำนวนเงินเริ่มต้น (บาท)	YY	YN	NY	NN	รวม
30	33	17	10	0	60
50	22	22	11	5	60
100	15	28	13	4	60
500	6	14	14	26	60
รวม	76	81	48	35	240

ในการศึกษา พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวภายใต้คำถามปลายปิดแบบถามสองครั้งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ตัวแปรอิสระข้างต้นไม่สามารถใช้อธิบายความเต็มใจที่จะจ่ายของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวได้ เมื่อทำการประมาณค่าอีกครั้งโดยไม่มีตัวแปรอิสระทุกตัว พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ต่อจากนั้นจึงพิจารณาค่าที่ได้จากการประมาณค่าในแบบจำลองโลจิต (Logit model) และแบบจำลองโพรบิต (Probit model) ในที่นี้เลือกแบบจำลองโพรบิต เนื่องจากมีค่า Log likelihood function ติดลบน้อยที่สุด กล่าวคือมีค่าความคลาดเคลื่อน

น้อยที่สุด แล้วจึงหาค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ย (Mean willingness to pay) ของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ภายใต้คำถามปลายเปิดตามแบบจำลองโทบิต เป็นการถามซ้ำหลังจากคำถามปลายปิดแบบถามสองครั้ง ในการประมาณค่าใช้เกณฑ์นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า ผลการประมาณค่าครั้งแรก ตัวแปรอิสระบางตัวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.11) จึงได้นำตัวแปรอิสระดังกล่าวออกทีละตัวโดยนำตัวแปรอิสระที่มีค่า P-value สูง ออกจากแบบจำลองก่อน แล้วได้ตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.12) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์ของรายได้ต่อเดือน (INC) มีค่าเป็นบวก แสดงถึงความสัมพันธ์ของรายได้ต่อเดือนและความเต็มใจที่จะจ่ายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวมีรายได้ต่อเดือนสูงขึ้น ย่อมมีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงขึ้น

ค่าสัมประสิทธิ์ของค่าใช้จ่ายต่อเดือน (EXP) มีค่าเป็นลบ แสดงถึงความสัมพันธ์ของค่าใช้จ่ายต่อเดือนและความเต็มใจที่จะจ่ายเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายต่อเดือนสูงขึ้น ย่อมมีความเต็มใจที่จะจ่ายลดลง

ค่าสัมประสิทธิ์ของทัศนคติต่อกองทุนอนุรักษ์ปราชญ์ (TATTID) มีค่าเป็นบวก แสดงถึงความสัมพันธ์ของทัศนคติต่อกองทุนอนุรักษ์ปราชญ์และความเต็มใจที่จะจ่ายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวมีทัศนคติที่ดีขึ้นต่อกองทุนอนุรักษ์ปราชญ์ ย่อมมีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงขึ้น

ค่าสัมประสิทธิ์ของจำนวนครั้งที่เคยไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง (TPHA) มีค่าเป็นบวก แสดงถึงความสัมพันธ์ของจำนวนครั้งที่ไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและความเต็มใจที่จะจ่ายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งในจำนวนครั้งที่มากขึ้น ย่อมมีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงขึ้น

ตารางที่ 4.11 ผลการประมาณค่าทางสถิติครั้งแรกของความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราชสทพนมรุ้งด้วยเทคนิคค่าถ้ามปลายเปิดตามแบบจำลองโทบิต (Tobit)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสถิติ t
ค่าคงที่	- 237.53496	- 1.466
เพศหญิง (FEMALE)	5.77224	0.221
อายุ (AGE)	- 0.52723	- 0.360
รายได้ต่อเดือน (INC)	0.00791	3.843*
ค่าใช้จ่ายต่อเดือน (EXP)	- 0.01027	- 2.886*
สถานภาพโสด (SINGLE)	7.81173	0.224
จำนวนปีที่ศึกษา (XEDU)	- 1.39295	- 0.343
จำนวนครั้งต่อปีไปเยือนโบราณสถาน (VSITE)	16.00638	2.187*
จำนวนครั้งต่อปีไปเยือนอุทยาน ฯ พนมรุ้ง (VPHA)	- 27.10087	- 2.526*
จำนวนครั้งที่เคยไปเยือนอุทยาน ฯ พนมรุ้ง (TPHA)	6.99541	2.998*
ระยะทางจากที่อยู่ถึงอุทยาน ฯ พนมรุ้ง (DISTANCE)	- 0.11695	- 1.707*
ทัศนคติต่อกองทุนอนุรักษ์ปราชสทพนมรุ้ง (TATTID)	23.56572	2.870*

หมายเหตุ * ที่ระดับนัยสำคัญ $P < 0.1$

ที่มา จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.12 ผลการประมาณค่าทางสถิติของความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราชสทพนมรุ้งด้วยเทคนิคคำถามปลายเปิดตามแบบจำลองโทบิต (Tobit Model) ที่นำไปใช้ในการวิเคราะห์

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสถิติ t
ค่าคงที่	- 157.05957	- 1.401
รายได้ต่อเดือน (INC)	0.00645	4.207
ค่าใช้จ่ายต่อเดือน (EXP)	- 0.96696	- 3.490
จำนวนครั้งที่เคยไปเยือนอุทยาน ฯ พนมรุ้ง (TPHA)	5.78021	3.925
ทัศนคติต่อกองทุนอนุรักษ์ปราชสทพนมรุ้ง (TATTID)	14.47771	2.265

หมายเหตุ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ที่มา จากการสำรวจ

4) การคำนวณหาค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ย พบว่า

ภายใต้คำถามปลายปิดแบบถามสองครั้งกรณีที่ไม่นำมาใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ ค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราชสทพนมรุ้งเท่ากับ 567.00 บาท แต่เมื่อใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไปสำหรับจำนวนเงินที่นักท่องเที่ยวเต็มใจจะจ่าย ค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายเท่ากับ 488.01 บาท กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวตอบว่า “เต็มใจที่จะจ่าย” โดยมีระดับความมั่นใจตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไปสำหรับการจ่ายเงิน ณ จำนวนที่กำหนดไว้ ถือว่า “เขาเต็มใจที่จะจ่าย” แต่หากนักท่องเที่ยวตอบว่า “เต็มใจที่จะจ่าย” โดยมีระดับความมั่นใจน้อยกว่า 8 คะแนนสำหรับการจ่ายเงิน ณ จำนวนที่กำหนดไว้ ถือว่า “เขาไม่เต็มใจที่จะจ่าย” ซึ่งวิธีนี้ช่วยลดปัญหาความเต็มใจที่จะจ่ายสูงเกินจริง

ภายใต้คำถามปลายเปิด เมื่อพิจารณาปัจจัยทางด้านรายได้ต่อเดือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือน ทัศนคติต่อกองทุนอนุรักษ์ปราชสทพนมรุ้ง จำนวนครั้งที่เคยไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งของนักท่องเที่ยว เห็นได้ว่า ค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ปราชสทพนมรุ้งเท่ากับ 367.45 บาท

ในที่นี้ เลือกใช้ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ย 367.45 บาทที่ได้ภายใต้คำถามปลายเปิด เพื่อนำไปคำนวณหามูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ต่อไป เนื่องจากเป็นค่าความเต็มใจที่จะ

จ่ายเฉลี่ยที่ได้จากการถามซ้ำครั้งสุดท้ายหลังจากที่นักท่องเที่ยวได้ตอบคำถามปลายปิดแบบถามสองครั้งแล้ว ทั้งนี้ พบว่า

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง ได้แก่ รายได้ต่อเดือน จำนวนครั้งที่เคยไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และทัศนคติต่อกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวมีรายได้ต่อเดือนสูงขึ้น จำนวนครั้งที่เคยไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งเพิ่มขึ้น ทัศนคติที่ดีขึ้นต่อกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง ย่อมทำให้ความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

นักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงขึ้น ย่อมสามารถใช้เงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยได้มากขึ้น จึงทำให้มีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงขึ้น

นักท่องเที่ยวไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งในจำนวนครั้งที่เพิ่มขึ้น ทำให้ นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าหรือได้รับความพอใจมากขึ้น จึงทำให้มีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงขึ้น

นักท่องเที่ยวมีทัศนคติที่ดีขึ้นต่อกองทุนฯ นั่นคือ นักท่องเที่ยวมีความไว้วางใจ เชื่อถือ ในการบริหารงานของกองทุนฯ จึงทำให้มีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงขึ้น

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักท่องเที่ยว กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายต่อเดือนสูงขึ้น ย่อมทำให้ความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งลดลง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายต่อเดือนสูงขึ้น ย่อมสามารถใช้เงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยได้น้อยลง จึงทำให้ความเต็มใจที่จะจ่ายลดลง

อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

1) เมื่อสอบถามทัศนคติของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย (ตารางที่ 4.13) พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 93.0 ขึ้นไป มีความเห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ ฯ ในแต่ละข้อ กล่าวคือ เห็นว่ากองทุนอนุรักษ์มีความน่าเชื่อถือและเป็นไปได้ มีความจำเป็นในการจัดตั้งกองทุน ฯ มีแนวทางการอนุรักษ์ที่เหมาะสม และตรงกับความต้องการของตัวนักท่องเที่ยวเอง มีเพียงร้อยละ 0.4 ที่ไม่เห็นด้วยต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ ฯ

ตารางที่ 4.13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมายจำแนกตามทัศนคติที่มีต่อกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย

ทัศนคติที่มีต่อกองทุนอนุรักษ์ ปราสาทพิมาย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. มีความน่าเชื่อถือและเป็นไปได้	58 (24.2)	169 (70.4)	13 (5.4)	—	—
2. มีความจำเป็นในการจัดตั้งกองทุน ฯ	72 (30.0)	155 (64.6)	12 (5.0)	1 (0.4)	—
3. มีแนวทางการอนุรักษ์ที่เหมาะสม	80 (33.3)	152 (63.3)	7 (3.0)	1 (0.4)	—
4. ตรงกับความต้องการของท่าน	55 (22.9)	168 (70.0)	17 (7.1)	—	—

เมื่อนำคะแนนรวมของทัศนคติต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ปρασาทพิมาย มาจัดกลุ่มเพื่อจัดระดับทัศนคติ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม (ตารางที่ 4.14) คือ กลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีอยู่ในระดับต่ำ กลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง และกลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีอยู่ในระดับสูง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 77.5 มีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนอนุรักษ์อยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงร้อยละ 5.0 มีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนอนุรักษ์อยู่ในระดับต่ำ

ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมายจำแนกตามระดับทัศนคติที่มีต่อกองทุนอนุรักษ์ปρασาทพิมาย

คะแนนรวมของ ทัศนคติต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์			จำนวนตัวอย่าง 240 คน	ร้อยละ
	12		2	.8
	13		2	.8
	14		8	3.3
	15		15	6.3
	16		95	39.6
	17		50	20.8
	18		26	10.8
	19		13	5.4
	20		29	12.1
$\bar{X} = 16.88$ SD = 1.64 Max = 20 Min = 12				
ระดับของทัศนคติ			จำนวนตัวอย่าง 240 คน	ร้อยละ
ต่ำ			12	5.0
ปานกลาง			186	77.5
สูง			42	17.5

2) กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเต็มใจที่จะจ่ายสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ป्राสาทพิมายถึงร้อยละ 97.5 (ตารางที่ 4.15) โดยมูลค่าจากการใช้โดยตรง (Direct use value) และมูลค่าเพื่อใช้ในอนาคต (option value) เป็นคุณค่าหรือประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับค่อนข้างน้อย คิดเป็นร้อยละ 15.9 แสดงให้เห็นว่า คุณค่าหรือประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับส่วนใหญ่เป็นคุณลักษณะที่ไม่ได้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนในตลาด (Non-market services) ซึ่งได้แก่ มูลค่าของการดำรงอยู่ (existence value) มูลค่าเพื่อลูกหลานในอนาคต (Bequest value) และมูลค่าจากการใช้โดยอ้อม (Indirect use value) คิดเป็นร้อยละ 37.5 22.9 และ 21.3 ตามลำดับ

มีกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเพียง 6 ราย (ร้อยละ 2.5) ที่ไม่เต็มใจจะจ่าย ซึ่งถือว่ามีค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเท่ากับศูนย์นั้น โดยสาเหตุหลักในการไม่เต็มใจจะจ่ายคือ ไม่เห็นว่าจะได้รับประโยชน์ใด ๆ จากการมีอุทยาน ฯ นั้น เห็นได้ว่านักท่องเที่ยวรายนี้สามารถไปเที่ยวโบราณสถานแห่งอื่นได้หากไม่ได้มาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย และอีกสาเหตุหลัก คือ มีรายได้น้อยแต่ยินดีจะจ่ายถ้ามีรายได้มากกว่านี้

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมายจำแนกตามเหตุผลในการจ่าย/ไม่จ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ป्राสาทพิมาย

เหตุผลในการจ่าย/ไม่จ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
เหตุผลสำหรับผู้ไม่เต็มใจจะจ่าย		
1. มีรายได้น้อย	2	0.8
2. ตัวปราสาทพิมายยังคงอยู่ในสภาพที่ดี	1	0.4
3. ไม่เห็นว่าจะได้รับประโยชน์ใด ๆ จากการมีอุทยาน ฯ	2	0.8
4. เชื่อว่าการอนุรักษ์สามารถดำเนินการได้แม้ท่านจะไม่ได้จ่ายเงิน	1	0.4
เหตุผลสำหรับผู้เต็มใจจะจ่าย		
1. มีการใช้ประโยชน์จากอุทยาน ฯ ในปัจจุบันเพื่อตัวเอง (Direct use value)	3	1.3
2. เพื่อการใช้ประโยชน์โดยตรงของตัวเองในอนาคต (Option value)	4	1.7
3. เพื่อให้ผู้อื่นสามารถใช้ประโยชน์จากอุทยาน ฯ ได้ (Direct use value)	31	12.9
4. เพื่อลูกหลานในอนาคตสามารถใช้ประโยชน์ (Bequest value)	55	22.9
5. เพื่อเสริมสร้างคุณค่าทางกายภาพและสุนทรียภาพ (Indirect value)	51	21.3
6. เพื่อเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ (Existance value)	47	19.6

7. ตัวแปรสภาพที่มีคุณค่าในตัวเองที่ควรได้รับการอนุรักษ์ไว้ (Existence value)	43	17.9
รวม	240	100.0

3) การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราชญ์พินายของนักท่องเที่ยว ตามที่เบื้องต้นได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า เพศ (GENDER) อายุ (AGE) รายได้ต่อเดือน (INC) ค่าใช้จ่ายต่อเดือน (EXP) สถานภาพสมรส (STATUS) ระดับการศึกษา (XEDU) ระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยานประวัติศาสตร์ (DISTANCE)ทัศนคติต่อกองทุนอนุรักษ์พินมรุ้ง (TATTID) และความถี่ในการท่องเที่ยว (VSITE,VPHI และ TPHI) เป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ต่อความเต็มใจที่จะจ่าย โดยนำมาใช้ในฟังก์ชันอรรถประโยชน์โดยอ้อม (indirect utility function) การประมาณการฟังก์ชันความน่าจะเป็น (probability function) ด้วยวิธีการภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimation, MLE) พบว่า

ภายใต้คำถามปลายปิดแบบถามสองครั้งที่มีการใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจตามแบบจำลองโพรบิตและโลจิต

สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างระดับจำนวนเงินเริ่มต้นและความเต็มใจที่จะจ่ายเมื่อใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไป (With certainty scale calibration) ของค่าความเต็มใจที่จะจ่าย (ตารางที่ 4.16) เมื่อพิจารณาจากคอลัมน์ YY ณ จำนวนเงินเริ่มต้น 30 บาท พบว่า ร้อยละ 38.3 ของกลุ่มตัวอย่าง 60 คน ตอบว่า “เต็มใจจะจ่าย” ทั้ง 30 และ 60 บาท นั่นคือค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของกลุ่มนี้คือ 60 บาทหรือสูงกว่า ในทำนองเดียวกัน เมื่อพิจารณาจากคอลัมน์ YN พบว่า ร้อยละ 31.7 ของกลุ่มตัวอย่าง 60 คน ตอบว่า “เต็มใจที่จะจ่าย” สำหรับจำนวนเงิน 30 บาท แต่ “ไม่เต็มใจที่จะจ่าย” สำหรับจำนวนเงิน 60 บาท นั่นคือ ความเต็มใจที่จะจ่ายของกลุ่มนี้ คือ 30 บาทแต่ไม่เกิน 60 บาท จะได้ว่าผู้ตอบสัมภาษณ์ที่ตอบว่า “เต็มใจที่จะจ่าย” ณ จำนวนเงินเริ่มต้น 30 บาทคิดเป็นร้อยละ 70.0 ของกลุ่มตัวอย่าง 60 คน

ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเงินเริ่มต้นกับค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราชญ์พินายของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีที่ใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (With certainty scale calibration)

จำนวนเงินเริ่มต้น (บาท)	YY	YN	NY	NN	รวม
30	23	19	13	5	60
50	21	24	11	4	60

100	9	35	11	5	60
500	7	13	10	30	60
รวม	60	91	45	44	240

ในการศึกษา พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ตัวแปรอิสระข้างต้นไม่สามารถใช้อธิบายความเต็มใจที่จะจ่ายของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวได้ เมื่อทำการประมาณค่าอีกครั้งโดยไม่มีตัวแปรอิสระ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ต่อจากนั้นจึงพิจารณาค่าที่ได้จากการประมาณการในแบบจำลองโลจิต (Logit model) และแบบจำลองโพรบิท (Probit model) ในที่นี้เลือกแบบจำลองโพรบิท เนื่องจากมีค่า Log likelihood function ติดลบน้อยที่สุด กล่าวคือ มีค่าความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด แล้วจึงหาค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ย (mean WTP) ของนักท่องเที่ยว

ภายใต้คำถามปลายเปิดตามแบบจำลองโทบิต เป็นการถามซ้ำหลังจากคำถามปลายปิดแบบถามสองครั้ง ในการประมาณค่าใช้เกณฑ์นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า ผลการประมาณค่าครั้งแรก ตัวแปรอิสระบางตัวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.17) จึงได้นำตัวแปรอิสระดังกล่าวออกทีละตัว โดยนำตัวแปรอิสระที่มีค่า P-value สูง ออกจากแบบจำลองก่อน แล้วได้ตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.18) มีดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์ของอายุ (AGE) มีค่าเป็นบวก แสดงถึงความสัมพันธ์ของอายุและความเต็มใจที่จะจ่ายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวมีอายุมากขึ้น ย่อมมีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงขึ้น

ค่าสัมประสิทธิ์ของรายได้ต่อเดือน (INC) มีค่าเป็นบวก แสดงถึงความสัมพันธ์ของรายได้ต่อเดือนและความเต็มใจที่จะจ่ายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวมีรายได้ต่อเดือนสูงขึ้น ย่อมมีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงขึ้น

ค่าสัมประสิทธิ์ของค่าใช้จ่ายต่อเดือน (EXP) มีค่าเป็นลบ แสดงถึงความสัมพันธ์ของค่าใช้จ่ายต่อเดือนและความเต็มใจที่จะจ่ายเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายต่อเดือนสูงขึ้น ย่อมมีความเต็มใจที่จะจ่ายลดลง

ค่าสัมประสิทธิ์ของจำนวนปีที่ศึกษา (XEDU) มีค่าเป็นบวก แสดงถึงความสัมพันธ์ของระดับการศึกษาและความเต็มใจที่จะจ่ายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวมีระดับการศึกษาสูงขึ้น ย่อมมีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงขึ้น

ค่าสัมประสิทธิ์ของระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย (DISTANCE) มีค่าเป็นลบ แสดงถึง ความสัมพันธ์ของระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยาน

ประวัติศาสตร์พินัยและความเต็มใจที่จะจ่ายเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวที่มีระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยานประวัติศาสตร์พินัยมากขึ้น ย่อมมีความเต็มใจที่จะจ่ายลดลง

ตารางที่ 4.17 ผลการประมาณค่าทางสถิติครั้งแรกของความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพินัยด้วยเทคนิคคำถามปลายเปิดตามแบบจำลองโทบิต (Tobit Model)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสถิติ t
ค่าคงที่	- 278.59826	- 1.599
เพศหญิง (FEMALE)	- 38.80439	- 1.314
อายุ (AGE)	4.37466	2.652*
รายได้ต่อเดือน (INC)	0.00653	4.583*
ค่าใช้จ่ายต่อเดือน (EXP)	- 0.00797	- 2.311*
สถานภาพโสด (SINGLE)	47.37270	1.213
จำนวนปีที่ศึกษา (XEDU)	8.58278	1.730*
จำนวนครั้งต่อปีไปเยือนโบราณสถาน (VSITE)	8.83564	1.312
จำนวนครั้งต่อปีไปเยือนอุทยาน ฯ พินัย (VPHI)	- 12.45694	- 0.833
จำนวนครั้งที่เคยไปเยือนอุทยาน ฯ พินัย (TPHI)	1.07262	0.287
ระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยาน ฯ พินัย (DISTANCE)	- 0.13758	- 1.977*
ทัศนคติต่อกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพินัย (TATTID)	11.05600	1.257

หมายเหตุ * ที่ระดับนัยสำคัญ $P < 0.1$

ที่มา จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.18 ผลการประมาณค่าทางสถิติของความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์
ปราสาทพินายด้วยเทคนิคค่าถ้ามปลายเปิดตามแบบจำลองโทบิต (Tobit Model) ที่นำไปใช้ในการวิเคราะห์

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสถิติ t
ค่าคงที่	- 58.86258	- 0.994
อายุ (AGE)	2.97732	2.756
รายได้ต่อเดือน (INC)	0.00497	4.506
ค่าใช้จ่ายต่อเดือน (EXP)	- 0.00684	- 2.509
จำนวนปีที่ศึกษา (XEDU)	8.26767	2.139
ระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยาน ฯ พินาย (DISTANCE)	- 0.11840	- 2.235

หมายเหตุ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ที่มา จากการสำรวจ

4) การคำนวณหาค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ย พบว่า

ภายใต้คำถามปลายปิดแบบถามสองครั้งกรณีที่ไม่วัดระดับความมั่นใจ ค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพินายเท่ากับ 566.99 บาท แต่เมื่อใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไปสำหรับจำนวนเงินที่นักท่องเที่ยวเต็มใจจะจ่าย ค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายเท่ากับ 502.06 บาท กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวตอบว่า “เต็มใจที่จะจ่าย” โดยมีระดับความมั่นใจตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไปสำหรับการจ่ายเงิน ณ จำนวนที่กำหนดไว้ ถือว่า “เขาเต็มใจที่จะจ่าย” แต่หากนักท่องเที่ยวตอบว่า “เต็มใจที่จะจ่าย” โดยมีระดับความมั่นใจน้อยกว่า 8 คะแนนสำหรับการจ่ายเงิน ณ จำนวนที่กำหนดไว้ ถือว่า “เขาไม่เต็มใจที่จะจ่าย” ซึ่งวิธีนี้ช่วยลดปัญหาความเต็มใจที่จะจ่ายสูงเกินจริง

ภายใต้คำถามปลายเปิด เมื่อพิจารณาปัจจัยทางด้านอายุ รายได้ต่อเดือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือน ระดับการศึกษา ระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยานประวัติศาสตร์พินายของ

นักท่องเที่ยวชาวไทย เห็นได้ว่า ค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์
ปราสาทพิมายเท่ากับ 263.52 บาท

ในที่นี้ เลือกใช้ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ย 263.52 บาทที่ได้ภายใต้คำถาม
ปลายเปิด เพื่อนำไปคำนวณหามูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ต่อไป เนื่องจากเป็นค่าความเต็มใจที่จะ
จ่ายเฉลี่ยที่ได้จากการถามซ้ำครั้งสุดท้ายหลังจากที่นักท่องเที่ยวได้ตอบคำถามปลายปิดแบบถาม
สองครั้งแล้ว ทั้งนี้ พบว่า

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์
ปราสาทพิมาย ได้แก่ อายุ รายได้ต่อเดือน และจำนวนปีที่ศึกษาของนักท่องเที่ยว กล่าวคือ
เมื่อนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากขึ้น รายได้ต่อเดือนสูงขึ้น จำนวนปีที่ศึกษาสูงขึ้น ย่อมทำให้ความเต็ม
ใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมายเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก

นักท่องเที่ยวที่มีอายุมากขึ้น อาจได้รับทราบความสำคัญ หรือเห็นคุณค่าของ
อุทยานประวัติศาสตร์พิมายมาช้านานตามอายุที่มากขึ้น จึงทำให้มีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงขึ้น

นักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงขึ้น ย่อมสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยได้มากขึ้น จึง
ทำให้มีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงขึ้น

นักท่องเที่ยวที่มีจำนวนปีที่ศึกษาเพิ่มขึ้น อาจได้รับความรู้ความเข้าใจมากขึ้น
เกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์ จึงเกิดการตระหนักหรือเห็นความสำคัญยิ่งขึ้น จึงทำให้มีความ
เต็มใจที่จะจ่ายสูงขึ้น

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์
ได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยานประวัติศาสตร์พิมายของ
นักท่องเที่ยว กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายต่อเดือนสูงขึ้น ระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบัน ทั้งนี้
อาจเนื่องมาจาก

นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายต่อเดือนสูงขึ้น ย่อมสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยได้
น้อยลง จึงทำให้ความเต็มใจที่จะจ่ายลดลง

นักท่องเที่ยวที่มีระยะทางที่เพิ่มขึ้นจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยานประวัติศาสตร์
พิมาย อาจจะรู้สึกว่ามีโอกาสใช้ประโยชน์จากอุทยานฯ ค่อนข้างน้อย จึงทำให้ความเต็มใจ
ที่จะจ่ายลดลง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์เป็นตัวแทนเงินจากนักท่องเที่ยว

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

จากค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ที่สะท้อนถึงมูลค่าจากการไม่ได้ใช้ (Non-use value) และมูลค่าจากการใช้ (Use value) นั้น สามารถนำมาหามูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งได้ โดยนำค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ย 367.45 บาท ที่ได้ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คูณกับจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย 338,931 คนที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งเท่ากับ 124,540,195.95 บาทต่อปี

อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

จากค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ที่สะท้อนถึงมูลค่าจากการไม่ได้ใช้ (Non-use value) และมูลค่าจากการใช้ (Use value) นั้น สามารถนำมาหามูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์ปราสาทพิมายได้ โดยนำค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ย 263.52 บาท ที่ได้ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คูณกับจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย 182,293 คนที่เดินทางมาเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์ปราสาทพิมายเท่ากับ 48,037,851.36 บาทต่อปี

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : การเสนออัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับอุทยานประวัติศาสตร์

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

1) โดยประมาณ 4 ใน 5 ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว มีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งเพิ่มขึ้น ค่าธรรมเนียมเข้าชมที่กลุ่มตัวอย่างเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มขึ้นมีตั้งแต่ 12 – 100 บาทต่อคนต่อครั้ง โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 50.4 เต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมเพิ่มขึ้นเป็น 20 บาทต่อคนต่อครั้ง และร้อยละ 19.6 เห็นว่าควรจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชม 10 บาทต่อคนต่อครั้งเช่นเดียวกับในปัจจุบัน

ตารางที่ 4.19 ค่าธรรมเนียมเข้าชมที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ด้วยเทคนิคคำถามปลายเปิด

อัตราค่าธรรมเนียมเข้าชม	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
10	47	19.6
12	2	0.8
15	43	17.9
20	121	50.4
30	9	3.8
40	6	2.5
50	10	4.2
100	2	0.8
รวม	240	100.0

2) การหาค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมภายใต้แบบจำลองโทบิต (ตารางที่ 4.20) พบว่า การประมาณค่าภายใต้คำถามปลายเปิด ค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมเท่ากับ 20.06 บาทต่อคนต่อครั้ง ซึ่งสูงกว่าค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง 10 บาทต่อคนต่อครั้งในปัจจุบัน

ตารางที่ 4.20 ผลการประมาณค่าทางสถิติของความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งด้วยเทคนิคคำถามปลายเปิดตามแบบจำลองโทบิต (Tobit Model)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่า P-value
ค่าคงที่	19.87083	0.000
ค่า Sigma	11.36497	0.000

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอเสนออัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมดังนี้

แม้ว่าจากผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมเท่ากับ 20.06 บาทต่อคนต่อครั้ง แต่เสนอให้ใช้ค่าธรรมเนียมเข้าชม 10 บาทต่อคนต่อครั้งเป็นค่าธรรมเนียมเข้าชมขั้นต่ำ และให้ใช้ผลลัพธ์จากการวิเคราะห์โดยเทคนิคคำถามปลายเปิดตาม

แบบจำลองโทบิตเป็นค่าธรรมเนียมขั้นสูงในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมในปัจจุบัน กล่าวคือ อัตราค่าธรรมเนียมเข้าชมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยจะอยู่ในช่วง 10 – 20 บาทต่อคนต่อครั้ง สำหรับการให้บริการเช่นเดียวกับในปัจจุบัน นอกจากนี้ ทางอุทยาน ฯ ควรทำให้นักท่องเที่ยวมีความพอใจเพิ่มขึ้น เช่น การเปลี่ยนบัตรเข้าชมอุทยาน ฯ ให้เป็นแบบเจาะรูแทนการฉีกบัตรเพื่อให้ นักท่องเที่ยวสามารถเก็บไว้เป็นที่ระลึกได้ รวมทั้งสร้างความหลากหลายของภาพที่แสดงถึง สัญลักษณ์ของอุทยานประวัติศาสตร์พิมายในบัตรเข้าชม ซึ่งอาจจะช่วยให้นักท่องเที่ยวมีความพอใจเพิ่มขึ้นในการจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชม 10 บาทขึ้นไป เป็นต้น

อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

1) โดยประมาณ 7 ใน 8 ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว มีความเต็มใจที่จะจ่าย ค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พิมายเพิ่มขึ้น ค่าธรรมเนียมที่กลุ่มตัวอย่างเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มขึ้นมีตั้งแต่ 15 – 100 บาทต่อคนต่อครั้ง โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 52.1 เต็มใจที่จะจ่าย ค่าธรรมเนียมเข้าชมเพิ่มขึ้นเป็น 20 บาทต่อคนต่อครั้ง และร้อยละ 12.5 เห็นว่าควรจ่าย ค่าธรรมเนียมเข้าชม 10 บาทต่อคนต่อครั้งเช่นเดียวกับในปัจจุบัน

ตารางที่ 4.21 ค่าธรรมเนียมเข้าชมที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ด้วยเทคนิคคำถามปลายเปิด

อัตราค่าธรรมเนียมเข้าชม	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
10	30	12.5
15	29	12.1
20	125	52.1
25	3	1.3
30	20	8.3
40	4	1.7
50	27	11.3
100	2	0.8
รวม	240	100.0

2) การหาค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมภายใต้แบบจำลองโทบิต (ตารางที่ 4.22) พบว่า การประมาณค่าภายใต้คำถามปลายเปิด ค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมเท่ากับ 23.62 บาทต่อคนต่อครั้ง ซึ่งสูงกว่าค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย 10 บาทต่อคนต่อครั้งในปัจจุบัน

ตารางที่ 4.22 ผลการประมาณค่าทางสถิติของความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พิมายด้วยเทคนิคคำถามปลายเปิดตามแบบจำลองโทบิต (Tobit Model)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่า P-value
ค่าคงที่	23.41667	0.000
ค่า Sigma	13.18116	0.000

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอเสนออัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมดังนี้

แม้ว่าจากผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมเท่ากับ 23.62 บาทต่อคนต่อครั้ง แต่เสนอให้ใช้ค่าธรรมเนียมเข้าชม 10 บาทต่อคนต่อครั้งเป็นค่าธรรมเนียมเข้าชมขั้นต่ำ และให้ใช้ผลลัพธ์จากการวิเคราะห์โดยเทคนิคคำถามปลายเปิดตามแบบจำลองโทบิตเป็นค่าธรรมเนียมขั้นสูงในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมในปัจจุบัน กล่าวคือ อัตราค่าธรรมเนียมเข้าชมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยจะอยู่ในช่วง 10 – 20 บาทต่อคนต่อครั้ง สำหรับการให้บริการเช่นเดียวกับในปัจจุบัน นอกจากนี้ ทางอุทยาน ฯ ควรทำให้นักท่องเที่ยวมีความพอใจเพิ่มขึ้น เช่น การเปลี่ยนบัตรเข้าชมอุทยาน ฯ ให้เป็นแบบเจาะรูแทนการฉีกบัตรเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเก็บไว้เป็นที่ระลึกได้ รวมทั้งสร้างความหลากหลายของภาพที่แสดงถึงสัญลักษณ์ของอุทยานประวัติศาสตร์พิมายในบัตรเข้าชม ซึ่งอาจจะช่วยให้นักท่องเที่ยวมีความพอใจเพิ่มขึ้นในการจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชม 10 บาทขึ้นไป เป็นต้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 : การเสนอแนวทางและยุทธศาสตร์พึ่งพาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

ในวัตถุประสงค์ข้อนี้ เป็นการเสนอแนวทางและยุทธศาสตร์ฯ ต่อทั้งอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ดังนี้

จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ พบว่า ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้น พื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานใต้มีความสัมพันธ์กับภูมิภาคอินโดจีนมาช้านาน โดยเฉพาะกับประเทศกัมพูชาที่มีความสัมพันธ์กันมาตั้งแต่ราวต้นพุทธศตวรรษที่ 12 ซึ่งมีหลักฐานทางโบราณสถาน โบราณวัตถุที่เป็นศิลปกรรมแบบเขมรปรากฏอยู่มากมายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาของศูนย์บริการวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่นในปี พ.ศ. 2540 พบว่า อุทยานประวัติศาสตร์ทั้งสองเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณวัตถุและศาสนาที่มีศักยภาพและความสำคัญสูง ดังนั้น คณะผู้วิจัยขอเสนอแนวทางและยุทธศาสตร์พึ่งพาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยใช้อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมายเชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชา ดังนี้

- 1) ผลักดันให้อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย เป็นตัวเชื่อมกับการท่องเที่ยวของภูมิภาคอินโดจีน และภูมิภาคใกล้เคียง โดยนำเข้าสู่ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง เป็นต้น
- 2) วางกรอบข้อตกลงการส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั้งในระดับภาคภูมิภาคเอกชนและระดับท้องถิ่น เช่น
 - (1) การกำหนดเป็นเขตท่องเที่ยวพิเศษ
 - (2) การส่งเสริมให้จัดทำ Package Tour ร่วมกันระหว่างประเทศ โดยคำนึงถึงประโยชน์ร่วมกัน
- 3) พัฒนาโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง โดยเฉพาะการพัฒนาเส้นทางโบราณสถานขอมภายในประเทศเชื่อมโยงกับเส้นทางโบราณสถานที่สำคัญในประเทศกัมพูชา เช่น เส้นทางบุรีรัมย์ (อำเภอบ้านกรวด) – ศรีโสภณ - เสียมเรียบ
- 4) ศึกษาอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวของพื้นที่ต่อเนื่องกับอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมายทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่ต่อเนื่องภายในประเทศที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวรอง เช่น วัดเขาอังคาร วนอุทยาน

เขากระโดง ซึ่งทั้งสองแห่งมีความน่าสนใจในเชิงภูมิศาสตร์เนื่องจากเป็นที่ตั้งของภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้ว เป็นต้น หรือพื้นที่ต่อเนื่องภายในประเทศที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ปราสาทเมืองต่ำ เป็นต้น

- 5) การสร้างภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวรู้จักและจดจำได้มากยิ่งขึ้น เช่น
 - (1) ภาพลักษณ์ “เส้นทางท่องเที่ยวเขมรสูง-เขมรต่ำ”
 - (2) ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดให้แตกต่างกัน
- 6) พัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมายให้อยู่ในสภาพดี เพื่อให้สามารถรองรับการเดินทางไปเยือนของนักท่องเที่ยวในอนาคต และเป็นสร้างความประทับใจในการเดินทางไปเยือนของนักท่องเที่ยว

4.3 การอภิปรายผล

คณะผู้วิจัยเน้นการอภิปรายผลศึกษาเฉพาะข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการใช้แบบสอบถาม กล่าวคือ เป็นการอภิปรายผลการศึกษาของแต่ละอุทยานประวัติศาสตร์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 1 – 3 ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1: ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์ จากการศึกษา พบว่า

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

- 1) ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- (1) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ได้แก่

รายได้ต่อเดือน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงขึ้น ความเต็มใจที่จะจ่ายย่อมสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง Economic Valuation of Cultural Heritage : A Case Study of Historic Temple in Thailand ของ Seenprachawong U. (2005)

จำนวนครั้งที่ไปเคยเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง พบว่า เมื่อนักท่องเที่ยวไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งในจำนวนครั้งที่มากขึ้น มีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงขึ้น อาจกล่าวได้ว่า การไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งหลายครั้ง ทำให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าหรือได้รับความพอใจมากขึ้น จึงทำให้มีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงขึ้น ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องมูลค่าของอุทยานแห่งชาติ :กรณีศึกษาเกาะเสม็ด ของนันทนา ลิ้มประยูร (2537) ที่พบว่า จำนวนครั้ง

ที่นักท่องเที่ยวเคยเดินทางไปเกาะเสม็ด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

ทัศนคติต่อกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งของนักท่องเที่ยว พบว่า เมื่อนักท่องเที่ยวมีทัศนคติที่ดีขึ้นต่อกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง มีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องความเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับเนื้อสุกรอินทรีย์ ของจรินทร์ ชลไพศาล (2549) ที่พบว่า ผู้บริโภคที่มีทัศนคติต่อสินค้าเกษตรอินทรีย์ดี จะมีความเต็มใจที่จะจ่ายมากกว่าผู้บริโภคที่มีทัศนคติไม่ดี

(2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ได้แก่

ค่าใช้จ่ายต่อเดือน พบว่า เมื่อนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายต่อเดือนสูงขึ้น แล้วความเต็มใจที่จะจ่ายย่อมลดลง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) ความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งของนักท่องเที่ยวชาวไทย สามารถอธิบายได้ดังนี้

ความเต็มใจที่จะจ่าย ๙ ภายใต้คำถามปลายปิดแบบถามสองครั้งกรณีที่ไม่วัดระดับความมั่นใจและกรณีที่ใช่วัดระดับความมั่นใจ ๘ คะแนนขึ้นไปเท่ากับ 567.00 และ 488.01 บาท เพียงครั้งเดียวในรูปของเงินบริจาค ตามลำดับ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบว่าค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ย 488.01 บาท นั้นมีความน่าเชื่อถือมากกว่า เนื่องจากค่าที่ได้เป็นจำนวนเงินที่นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจสูงว่าจะจ่ายได้จริง

อย่างไรก็ตามในแบบสอบถามนั้น เมื่อถามด้วยคำถามปลายปิดแบบถามสองครั้งที่ใช่วัดระดับความมั่นใจแล้ว ได้ทำการถามความเต็มใจที่จะจ่ายซ้ำอีกครั้งหนึ่งด้วยคำถามปลายเปิด ดังนั้น คำตอบที่ได้ภายใต้คำถามปลายเปิดจึงเป็นจำนวนเงินที่นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจที่สุดว่าจะจ่ายได้จริง ซึ่งในที่นี้เลือกใช้ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ย 367.45 บาทที่ได้จากคำถามปลายเปิด

อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

1) ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมายของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

(1) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ได้แก่

รายได้ต่อเดือน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงขึ้น ความเต็มใจที่จะจ่ายย่อมสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องเดียวกันของ Seenprachawong U. (2005)

จำนวนปีที่ศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีจำนวนปีที่ศึกษาสูงขึ้น ความเต็มใจที่จะจ่ายย่อมสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องเดียวกันของ Udomsak Seenprachawong (2005)

อายุ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุมากขึ้น ความเต็มใจที่จะจ่ายย่อมสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของณการัตน์ เพ็งสวัสดิ์ (2542)

(2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ได้แก่

ค่าใช้จ่ายต่อเดือน พบว่า เมื่อนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายต่อเดือนสูงขึ้น แล้วความเต็มใจที่จะจ่ายย่อมลดลง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยานประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยว พบว่า เมื่อนักท่องเที่ยวที่มีระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยานประวัติศาสตร์พินายมากขึ้นแล้ว ความเต็มใจที่จะจ่ายยิ่งลดลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง โครงการประเมินคุณค่าทรัพยากรในพื้นที่อนุรักษ์กรณีศึกษาในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ของศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2541)

2) ความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมายของนักท่องเที่ยวชาวไทย สามารถอธิบายได้ดังนี้

ความเต็มใจที่จะจ่าย ๙ ภายใต้คำถามปลายปิดแบบถามสองครั้งกรณีที่ไม่นำมาตรวัดระดับความมั่นใจและกรณีที่นำมาตรวัด ๙ ตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไปเท่ากับ 566.99 และ 502.06 บาทเพียงครั้งเดียวในรูปของเงินบริจาค ตามลำดับ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบว่าค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ย 502.06 บาท นั้นมีความน่าเชื่อถือมากกว่า เนื่องจากค่าที่ได้เป็นจำนวนเงินที่นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจสูงว่าจะจ่ายได้จริง

อย่างไรก็ตามในแบบสอบถามนั้น เมื่อถามด้วยคำถามปลายปิดแบบถามสองครั้งที่นำมาตรวัดระดับความมั่นใจแล้ว ได้ทำการถามความเต็มใจที่จะจ่ายซ้ำอีกครั้งหนึ่งด้วยคำถามปลายเปิด ดังนั้น คำตอบที่ได้ภายใต้คำถามปลายเปิดจึงเป็นจำนวนเงินที่นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจที่สุดว่าจะจ่ายได้จริง ซึ่งในที่นี้เลือกใช้ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ย 263.52 บาทที่ได้จากคำถามปลายเปิด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2: ประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์เป็นตัวแทนจากนักท่องเที่ยว

มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งเท่ากับ 124,540,195.95 บาทต่อปี เป็นมูลค่าที่ได้จากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งเป็นมูลค่าที่สะท้อนถึงมูลค่าจากการใช้ (Use value) และ มูลค่าจากการไม่ได้ใช้ (Non-use value) ทั้งนี้ในการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้พิจารณาจากกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติในฐานะเป็นผู้ใช้ประโยชน์ (Users) เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวชาวไทย รวมทั้งกลุ่มผู้ไม่ได้ใช้ประโยชน์ (Nonusers) ในฐานะผู้ได้รับประโยชน์ในรูปของมูลค่าจากการไม่ได้ใช้

มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์พิมายเท่ากับ 48,037,851.36 บาทต่อปี เป็นมูลค่าที่ได้จากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งเป็นทั้งนี้ในการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้พิจารณาจากกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติในฐานะเป็นผู้ใช้ประโยชน์ (Users) เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวชาวไทย รวมทั้งกลุ่มผู้ไม่ได้ใช้ประโยชน์ (Nonusers) ในฐานะผู้ได้รับประโยชน์ในรูปของมูลค่าจากการไม่ได้ใช้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3: เสนออัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับอุทยานประวัติศาสตร์

จากค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมที่ได้เท่ากับ 20.06 และ 23.62 บาทต่อคนต่อครั้งสำหรับอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ไม่ได้หมายความว่าทางอุทยานฯ ต้องเพิ่มค่าธรรมเนียมเข้าชมให้สูงสุดตามผลการศึกษาที่ได้ เนื่องจากในความเป็นจริง การกำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมนั้น ต้องพิจารณาปัจจัยทั้งทางด้านอุปสงค์และอุปทานร่วมกัน โดยค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายเป็นเพียงสิ่งที่แสดงถึงอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวอย่างหนึ่ง ส่วนทางด้านอุปทานของอุทยานฯ นั้น อาจต้องพิจารณาต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการอุทยานฯ ด้วย

4.4 ข้อเสนอแนะ

ในที่นี้เป็นการให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากสถานการณ์ปัจจุบัน พบว่า โบราณสถานหลายแห่งในประเทศอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม หรือเสียโอกาสในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากบุคคลทั่วไป และองค์กรของรัฐ ไม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมประเภทโบราณสถานอย่างเท่าที่ควร รวมทั้งเกิดจากปัญหาความล้มเหลวในการร่วมมือกันขององค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป ซึ่งล้วนส่งผลให้คุณค่าของโบราณสถานลดลง อีกทั้งเป็นการลดสวัสดิการของสังคมที่ได้รับจากโบราณสถาน จากผลการศึกษาความเต็มใจที่จะจ่ายในรูปของค่าธรรมเนียมเข้าชมและบริจาคเงินสมทบ เพื่อการอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง/พิมายของนักท่องเที่ยว ด้วยวิธีสมมติสถานการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent valuation method, CVM) นั้น ที่ผ่านมามีวิธี CVM เป็นที่ยอมรับและได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในองค์กรนานาชาติหลายแห่ง ดังนั้น จึงสามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้ในการเชิงนโยบายผ่านเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เช่น การเก็บภาษี ค่าธรรมเนียม และค่าบริการ ร่วมกับมาตรการทางสังคม เช่น การรณรงค์ และการปลูกฝังความคิดในการอนุรักษ์ และมาตรการกำกับควบคุมที่มีอยู่แล้ว เช่น การกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมของโบราณสถานแต่ละแห่งได้ ในที่นี้ขอเสนอการจัดการโดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ ดังนี้

4.4.1 การกำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย ควรคำนึงถึงปัจจัยต่อไปนี้

1) ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ กล่าวคือ อย่างน้อยที่สุด ค่าธรรมเนียมเข้าชมที่กำหนดขึ้นควรครอบคลุมต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งจะเป็นการลดภาระทางการคลังของภาครัฐได้ในระดับหนึ่ง

2) ค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมของนักท่องเที่ยว จากการศึกษา พบว่า ค่าธรรมเนียมเข้าชมในปัจจุบัน 10 บาทต่อคนต่อครั้งค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยค่าธรรมเนียมเข้าชมที่นักท่องเที่ยวเต็มใจที่จะจ่าย 20.06 และ 23.62 บาทต่อคนต่อครั้งสำหรับอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ตามลำดับ ดังนั้น ทางอุทยาน ฯ สามารถกำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมอยู่ในช่วง 10 – 20 บาทต่อคนต่อครั้งได้

3) ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่ กล่าวคือ พิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยาน ฯ ในแต่ละช่วงเวลา เช่น ช่วงวันธรรมดา ช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ช่วงเทศกาล เป็นต้น

ทางอุทยาน ฯ มาสามารถนำปัจจัยทั้งสามมาพิจารณาร่วมกันในการกำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมได้ เช่น หากเป็นช่วงเทศกาล นักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอาจมีจำนวนมากเกินความสามารถในการรองรับได้ ซึ่งอาจส่งผลให้โบราณสถาน โบราณวัตถุภายในอุทยาน ฯ ได้รับความเสียหาย หรือทำให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการบริหารจัดการในช่วงเวลาดังกล่าว เมื่อเป็นเช่นนี้ทางอุทยาน ฯ อาจกำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงวันธรรมดา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การกำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมอาจจะพิจารณาจากปัจจัยอื่นได้อีก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของอุทยาน ฯ

4.4.2 จากมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์ที่ได้จากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งสะท้อนถึงมูลค่าจากการใช้และไม่ได้ใช้นั้นค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับรายได้จากค่าเข้าชมที่ทางอุทยาน ฯ ได้รับ เนื่องจากมูลค่างกล่าวเป็นคุณค่าหรือประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากอุทยาน ฯ ทั้งในลักษณะที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ในทางปฏิบัติ พบว่า การจัดสรรงบประมาณให้กับทางอุทยานประวัติศาสตร์แต่ละแห่งนั้น ส่วนหนึ่งพิจารณาจากรายได้ที่จัดส่งให้กรมศิลปากร และความจำเป็นเร่งด่วนของแต่ละอุทยาน ฯ ในปัจจุบัน งบประมาณที่อุทยานประวัติศาสตร์ทั้งสองแห่งได้รับค่อนข้างจำกัด ทำให้ไม่สามารถดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ หรือสภาพแวดล้อมบริเวณอุทยาน ฯ ได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้อุทยาน ฯ อยู่ในสภาพทรุดโทรม แล้วอาจจะมีผลต่อความพอใจที่นักท่องเที่ยวได้รับ หรือแม้แต่สวัสดิการของบุคคลในสังคมที่ไม่ได้มาเยือนก็อาจลดลง เมื่อได้ทราบว่าอุทยานประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติอยู่ในสภาพทรุดโทรม

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทางอุทยาน ฯ ต้องเพิ่มทรัพยากรทางการเงินเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการอุทยาน ฯ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในที่นี้เสนอให้ทางอุทยาน ฯ จัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง/พิมายในรูปของการรับบริจาคจากผู้มาเยือน หรือประชาชนทั่วไป เพื่อให้ทางอุทยาน ฯ มีรายรับเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรร นอกจากการรับบริจาคแล้ว ทางกองทุน ฯ อาจจัดทำสินค้าและของที่ระลึกจำหน่าย

อย่างไรก็ตามในการจัดตั้งกองทุน ฯ ควรจะต้องคำนึงถึงความโปร่งใสในการบริหารงานของคณะกรรมการทำงาน โดยคณะกรรมการทำงานควรประกอบด้วยตัวแทนจากหลายฝ่าย เช่น เจ้าหน้าที่จากกรมศิลปากร เจ้าหน้าที่จากอุทยาน ฯ ผู้ประกอบการหรือแม้แต่ประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น

4.5 บทสรุป

4.5.1 อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ส่วนใหญ่ร้อยละ 54.2 เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 15 – 65 ปี โดยส่วนใหญ่ 3 ใน 10 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่โดยประมาณ 1 ใน 3 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วงน้อยกว่า 5,001 บาท ส่วนใหญ่ร้อยละ 71.6 อาศัยอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 71.2 ไปเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งเป็นครั้งแรกในรอบปี

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 76.7 มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์พนมรุ้งอยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงร้อยละ 5.8 มีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนอนุรักษ์อยู่ในระดับต่ำ โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 99.2 เติบโตใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุน ฯ ในรูปของเงินบริจาค ซึ่งเหตุผลในการจ่ายส่วนใหญ่ร้อยละ 87.5 คำนึงถึงคุณค่าหรือคุณลักษณะที่ไม่ได้มีการซื้อขายผ่านตลาด (Non-market services) ประกอบด้วยมูลค่าของการดำรงอยู่ (Existence value) มูลค่าจากการใช้โดยอ้อม (Indirect use value) และมูลค่าเพื่อลูกหลานในอนาคต (Bequest value) ความเติบโตใจที่จะจ่ายเฉลี่ยเงินสมทบกองทุนพนมรุ้งในรูปเงินบริจาคเพียงครั้งเดียวเท่ากับ 367.45 บาทต่อคน โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเติบโตใจที่จ่ายนี้ ได้แก่ รายได้ต่อเดือน จำนวนครั้งที่เคยไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และทัศนคติต่อกองทุนอนุรักษ์พนมรุ้งของนักท่องเที่ยว ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ความเติบโตใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุน ฯ สามารถคิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งเท่ากับ 124,540,195.95 บาทต่อปี

โดยประมาณ 4 ใน 5 ของกลุ่มตัวอย่าง เติบโตใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งเพิ่มขึ้นจากค่าธรรมเนียมเข้าชม 10 บาทต่อคนต่อครั้งในปัจจุบัน โดยค่าเฉลี่ยความเติบโตใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมเท่ากับ 20.06 บาทต่อคนต่อครั้ง

4.5.2 อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ส่วนใหญ่ร้อยละ 58.8 เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 15 – 72 ปี โดยส่วนใหญ่ 1 ใน 3 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่โดยประมาณ 1 ใน 4 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วงน้อยกว่า 5,001 บาท ส่วนใหญ่ร้อยละ 57.9 อาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 77.5 ไปเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พิมายเป็นครั้งแรกในรอบปี

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 77.5 มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์พิมายอยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงร้อยละ 5.0 มีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนอนุรักษ์อยู่ในระดับต่ำ โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 97.5 เต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุน ฯ ในรูปของเงินบริจาค ซึ่งเหตุผลในการจ่ายส่วนใหญ่ร้อยละ 84.1 คำนึงถึงคุณค่าหรือคุณลักษณะที่ไม่ได้มีการซื้อขายผ่านตลาด (Non-market services) ประกอบด้วยมูลค่าของการดำรงอยู่ (Existence value) มูลค่าจากการใช้โดยอ้อม (Indirect use value) และมูลค่าเพื่อลูกหลานในอนาคต (Bequest value) ความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ยเงินสมทบกองทุนพิมายในรูปเงินบริจาคเพียงครั้งเดียวเท่ากับ 263.52 บาทต่อคน โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเต็มใจที่จะจ่ายนี้ ได้แก่ อายุ รายได้ต่อเดือน และจำนวนปีที่ศึกษา ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยานประวัติศาสตร์พิมายของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุน ฯ สามารถคิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์ปราสาทพิมายเท่ากับ 48,037,851.36 บาทต่อปี

โดยประมาณ 7 ใน 8 ของกลุ่มตัวอย่าง เต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งเพิ่มขึ้นจากค่าธรรมเนียมเข้าชม 10 บาทต่อคนต่อครั้งในปัจจุบัน โดยค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมเท่ากับ 23.62 บาทต่อคนต่อครั้ง

ทั้งนี้ สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา
1.ศึกษาถึงปัจจัยที่ผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์ (ความเต็มใจที่จะจ่ายในข้อนี้หมายถึง ความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์)	1.1 อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง : ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง คือ รายได้ต่อเดือน จำนวนเดือนที่เข้าไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และทัศนคติต่อกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง คือ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 1.2 อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย : ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย คือ รายได้ต่อเดือน อายุ และจำนวนปีที่ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย คือ ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2.ประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์เป็นตัวเงินจากนักท่องเที่ยว (เป็นมูลค่าที่ได้จากกลุ่มนักท่องเที่ยวไทย ซึ่งเป็นมูลค่าที่สะท้อนถึงมูลค่าจากการใช้ (Use value) และ มูลค่าจากการไม่ได้ใช้ (Non-use value)	2.1 อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง :มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งเท่ากับ 124,540,195.95 บาทต่อปี 2.2 อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย :มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์พิมายเท่ากับ 48,037,851.36 บาทต่อปี

วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา
3. เสนออัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเนียบที่ เหมาะสมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับอุทยาน ประวัติศาสตร์	3.1 อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง : ค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมเท่ากับ 20.06 บาท ต่อคนต่อครั้ง 3.2 อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย : ค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมเท่ากับ 23.62 บาทต่อคนต่อครั้ง เห็นได้ว่า ค่าที่ได้จากอุทยานฯ ทั้งสองแห่ง สูงกว่าค่าธรรมเนียมเข้าชม 10 บาทต่อคนต่อครั้งในปัจจุบันของอุทยานประวัติศาสตร์แต่ละแห่ง
4. เสนอแนวทางและยุทธศาสตร์พึงพาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน	เสนอให้ใช้อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมายเชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชา ได้แก่ การวางกรอบข้อตกลงการส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั้งในระดับภาครัฐ ภาคเอกชน และระดับท้องถิ่น การพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง การศึกษาอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวของพื้นที่ต่อเนื่องกับอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย การผลักดันให้อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมายเข้าสู่ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งการพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมายให้อยู่ในสภาพดี

บทที่ 5

สรุป

5.1 บทนำ

ในบทนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก การสรุปการวิจัยตั้งแต่บทที่ 1 ถึงบทที่ 4 และส่วนที่สอง เป็นข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

5.2 สรุป

การวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้อุทยานประวัติศาสตร์ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ซึ่งประกอบด้วยอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมายเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากโบราณสถานทั้งสองเป็นแหล่งที่ในอดีตมีความรุ่งเรืองของอารยธรรมขอม เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีศักยภาพและความสำคัญสูงที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกของประเทศกัมพูชา แต่ในปัจจุบัน ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมบางส่วนซึ่งเป็นตัวแสดงถึงเอกลักษณ์หรือความเจริญของงานของมรดกทางวัฒนธรรมทั้งสองแห่งกำลังอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม อาจทำให้การใช้อุทยานประวัติศาสตร์ทั้งสองแห่งเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในภาคอีสานตอนล่างตามแผนยุทธศาสตร์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และแผนโครงการยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น รัฐบาลในฐานะเป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการและดูแลรักษาอุทยานประวัติศาสตร์ทั้งสองแห่งให้อยู่ในสภาพดี จำเป็นต้องคำนึงถึงต้นทุนและผลประโยชน์ที่จะได้รับจากอุทยาน ฯ

อย่างไรก็ตามประโยชน์ส่วนใหญ่ของอุทยาน ฯ มักเป็นสินค้าหรือบริการที่ไม่มีราคา ไม่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในตลาด หรือมีการจัดเก็บค่าบริการค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการและดูแลรักษาอุทยาน ฯ ทำให้เกิดความล้มเหลวของระบบตลาดในการจัดสรรทรัพยากรวัฒนธรรมหรือมรดกทางวัฒนธรรมขึ้น แม้ว่าภาครัฐได้เข้ามาเป็นผู้จัดสรร แต่ภาครัฐเองก็ยังมีปัญหาเรื่องงบประมาณของประเทศที่มีจำนวนจำกัด ทำให้ภาครัฐต้องตัดสินใจเลือกโครงการเพื่อจัดสรรงบประมาณระหว่างโครงการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมกับโครงการพัฒนาด้านอื่น ๆ (เช่น การสาธารณสุข โภค สาธารณูปการ) อยู่เสมอ โดยในความเป็นจริงในการจัดลำดับความสำคัญของโครงการต่าง ๆ นั้น โครงการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมมักตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ เพราะคุณค่าของทรัพยากรทางวัฒนธรรมบางประการไม่สามารถตีค่าเป็น

ตัวเงินได้อย่างชัดเจน ในขณะที่โครงการพัฒนาอื่น ๆ สามารถคำนวณผลประโยชน์ให้เห็นได้อย่างเด่นชัด

ดังนั้น การศึกษาเพื่อประเมินผลประโยชน์ที่เกิดจากการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้เป็นตัวเงิน จึงเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้การจัดลำดับเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับผลประโยชน์ที่จะได้รับ ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีสมมติสถานการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent valuation method, CVM) เพื่อสอบถามความเต็มใจที่จะจ่ายที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์ใน 2 ประเด็น คือ ความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยจากบริการที่ได้รับในปัจจุบัน โดยใช้คำถามปลายเปิด (Open-ended question) และความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์ในรูปแบบเงินบริจาคของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยใช้คำถามปลายปิดแบบถามสองครั้ง (Double-bounded dichotomous choice question) ที่มีการใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (Certainty scale calibration) และถามซ้ำด้วยคำถามปลายเปิด ภายใต้สถานการณ์สมมติว่าทางอุทยานประวัติศาสตร์แต่ละแห่ง เตรียมจัดตั้งกองทุนเพื่ออนุรักษ์ศิลปกรรมต่าง ๆ ภายในอุทยาน ฯ เพื่อนำมาสอบถามเกี่ยวกับความเต็มใจที่จะจ่ายที่มีต่อกองทุนอนุรักษ์ฯ ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์แต่ละแห่ง กลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมีจำนวนทั้งสิ้น 480 คน แบ่งเป็น นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง 240 คน และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย 240 คน

5.2.1 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 – 3 พบว่า

5.2.1.1 อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่วนใหญ่ร้อยละ 54.2 เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 15 – 65 ปี โดย 3 ใน 10 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยเท่ากับ 11,757.42 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่ร้อยละ 71.6 อาศัยอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 71.2 ไปเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งเป็นครั้งแรกในรอบปี

โดยประมาณ 4 ใน 5 ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมเพิ่มขึ้นจากค่าธรรมเนียมเข้าชม 10 บาทต่อคนต่อครั้ง จากการให้บริการที่มีอยู่ในปัจจุบันทางอุทยาน ฯ สามารถจัดเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมเพิ่มขึ้นได้ไม่เกิน 20 บาทต่อคนต่อครั้ง

สำหรับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง พบว่า ร้อยละ 99.2 เต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง โดยคุณค่าหรือประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับส่วนใหญ่อ้อยละ 86.7 เป็นคุณลักษณะที่ไม่ได้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนในตลาด (Non-market services) ประกอบด้วย มูลค่าของการดำรงอยู่ (existence value) มูลค่าจากการใช้

โดยอ้อม (Indirect use value) และมูลค่าเพื่อลูกหลานในอนาคต (Bequest value) ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งภายใต้คำถามปลายเปิด แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ได้แก่ รายได้ต่อเดือน จำนวนครั้งที่เคยไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และทัศนคติต่อกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งของนักท่องเที่ยว ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่อเดือน ความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่ากับ 36 บาทต่อคนในรูปของเงินบริจาคเพียงครั้งเดียว คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งเท่ากับ 144,204,972.57 บาทต่อปี

5.2.1.2 อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย มีอายุระหว่าง 15 – 72 ปี โดยประมาณ 1 ใน 3 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยเท่ากับ 14,003.17 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่ร้อยละ 61.7 อาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 77.5 ไปเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พิมายเป็นครั้งแรกในรอบปี

โดยประมาณ 7 ใน 8 ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมเพิ่มขึ้น จากการให้บริการที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทางอุทยาน ฯ สามารถจัดเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมเพิ่มขึ้นได้ไม่เกิน 20 บาทต่อคนต่อครั้ง

ส่วนความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย พบว่า ร้อยละ 97.5 เต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย โดยคุณค่าหรือประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับส่วนใหญ่อ้อยละ 81.6 เป็นคุณลักษณะที่ไม่ได้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนในตลาด (Non-market services) ซึ่งได้แก่ มูลค่าจากการใช้โดยอ้อม (Indirect use value) มูลค่าของการดำรงอยู่ (existence value) และมูลค่าเพื่อลูกหลานในอนาคต (Bequest value) ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชม แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ได้แก่ รายได้ต่อเดือน จำนวนปีที่ศึกษา และอายุของนักท่องเที่ยว ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และจำนวนครั้งที่เคยไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่ากับ 263.52 บาทต่อคนในรูปของเงินบริจาคเพียงครั้งเดียว คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์เท่ากับ 48,037,851.36 บาทต่อปี

5.2.2 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4

เป็นการเสนอแนวทางและยุทธศาสตร์ที่พึงพาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยใช้อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมายเชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชา ดังนี้

- 1) ผลักดันให้อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย เข้าสู่ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- 2) วางกรอบข้อตกลงการส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั้งในระดับภาครัฐ ภาคเอกชน และระดับท้องถิ่น
- 3) พัฒนาโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง
- 4) ศึกษาอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวของพื้นที่ต่อเนื่อง กับอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย
- 5) การสร้างภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว
- 6) การพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมายให้อยู่ในสภาพดี

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

5.3.1 การศึกษาเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมเข้าชมในครั้งนี เป็นการศึกษาเฉพาะความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีต่อการรับบริการในปัจจุบันจากทางอุทยานประวัติศาสตร์ ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมทั้งของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการรับบริการใหม่ เพื่อให้ทางอุทยาน ฯ สามารถวางแผนการปรับปรุงการให้บริการได้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยให้ทางอุทยาน ฯ มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการให้บริการ รวมทั้งเป็นการพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ให้อยู่ในสภาพดีเพื่อรองรับการเดินทางไปเยือนของนักท่องเที่ยวได้

5.3.2 มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี เป็นมูลค่าที่ได้จากเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ยังไม่ได้ศึกษาถึงมูลค่าที่ได้จากกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ และประชาชนทั่วไปที่ไม่เคยมาเยือนอุทยานประวัติศาสตร์แต่ละแห่ง

ภาคบรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.(2545). **โครงการแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัด นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี**. กรุงเทพฯ
ผการัตน์ เพ็งสวัสดิ์. การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนคร ศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542
- วารินทร์ วงศ์หาญเชาว์ และคณะ. (2547). **ยุทธศาสตร์การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดน ประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง**. กรุงเทพฯ : สถาบันยุทธศาสตร์การค้า
- ศูนย์พัฒนาภาคกลาง ศูนย์พัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2541). **แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย – กัมพูชา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุเทพ พันประสิทธิ์, ผศ. (2547). **กลยุทธ์การจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัด ชายแดนไทยและกัมพูชา กรณีศึกษา : จังหวัดสระแก้ว บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ**. รวมบทความวิจัยการท่องเที่ยว, 91 – 111
- Billy, M. Existence value : A re-appraisal and cross-cultural comparison, The economy an environment program for southeast asia (EEPSEA), 2003
- Camille, B. A contingent valuation of the Mangroves of Benut, Johor State, Malaysia, Johor State Forestry Department, 1999
- Eftec. Valuation of the historic environment : The scope for using results of valuation studies in the appraisal and assessment of heritage-related projects and programmes, 2005
- Harvard, University. Culture in Sustainable Development Case Study : Fez, Morocco Rehabilitation of the Fez Medina May 1999

- Mihail, S. Thomas, S and Thomas, M. A comparison of cheap talk and alternative certainty calibration techniques in contingent valuation. Department of resource economics. Working paper No. 2003-11
- Maddison, D. and Pollicino, M. "Valuing the Benefits of Cleaning Lincoln Cathedral" **Journal of Cultural Economics** 25 (May, 2001) :131 - 148
- Navrud, S. and Ready, R.C. **Valuing Cultural Heritage : Applying Environmental Valuation techniques to Historic Buildings, Monuments and Artifacts**. Edward Elgar Publishing Ltd. : UK, 2002
- Pagiola, Stefano. Economic Analysis of Investments in Cultural Heritage: Insights from Environmental Economics, Environmental Department, World Bank, 1996
- Papandrea, Franco. Contingent Valuation and Cultural Policies: Some Challenges and a Case Study. paper prepared for presentation to contingent valuation of culture conference February 1-2 ,2002, Chicago organised by The Cultural Policy Centre at the University of Chicago
- Parumog, M.G. "Economic Valuation of Cultural Heritage Preservation in Road planning." M.A. in Transportation Planning School of Urban and Regional Planning, National Center for Transportation Studies University of the Philippines
- Seenprachawong, U. 2006. Economic valuation of cultural heritage : A case study of historic temples in Thailand, The economy an environment program for southeast asia (EEPSEA), No. 2005-RR12
- Serageldin, Ismail. Culture in Sustainable Development Very Special Places: The Architecture and Economics of Intervening on Historic Cities 1999

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย
ที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

	แบบสอบถามนักท่องเที่ยว โครงการวิจัยอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง จัดทำโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ร่วมกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	
---	--	---

ใครขอความร่วมมือจากท่านในการตอบตามความเป็นจริงและให้ครบถ้วนทุกข้อ เพราะหากข้อมูลที่ได้ไม่ถูกต้องหรือไม่เพียงพอ อาจทำให้แบบสำรวจครั้งนี้ไม่สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง โดยข้อมูลที่ได้รับจากท่าน จะถือเป็นความลับอย่างเคร่งครัดและจะไม่เปิดเผยในที่ใด ๆ

ส่วนที่ 1 : พฤติกรรมการท่องเที่ยวและทัศนคติของนักท่องเที่ยว

- 1.1 อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งเป็นจุดหมายหลักในการท่องเที่ยวครั้งนี้ของท่านหรือไม่

☐ 1.ใช่
☐ 2. ไม่ใช่ (โปรดระบุจุดหมายหลักของท่าน)
- 1.2 ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา ท่านได้ไปเที่ยวโบราณสถาน เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ แหล่งประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี (รวมครั้งนี้ด้วย) จำนวน ครั้ง
- 1.3 ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา ท่านได้มาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง (รวมครั้งนี้ด้วย) จำนวน ครั้ง
- 1.4 ในช่วงชีวิตที่ผ่านมา ท่านได้มาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง (รวมครั้งนี้ด้วย) จำนวน ครั้ง
- 1.5 ท่านคิดว่า ทางอุทยาน ฯ ควรมีดำเนินการปรับปรุงสิ่งใดเพิ่มเติมหรือไม่ อย่างไร

☐ 1.ไม่ต้องปรับปรุงเพิ่มเติม
☐ 2.ต้องปรับปรุงเพิ่มเติม (ระบุ โดยเรียงลำดับตามความสำคัญ)

ส่วนที่ 2 : ความเต็มใจจะจ่ายของนักท่องเที่ยว

แสดงบัตรรายการที่ 1 : ประวัติ และความสำคัญของอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

แสดงบัตรรายการที่ 2 : คำชี้แจงเกี่ยวกับการจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชม

- 2.1 อัตราค่าธรรมเนียมเข้าชมในปัจจุบันเท่ากับ 10 บาทต่อคนต่อครั้ง หากทางอุทยาน ฯ จะปรับค่าธรรมเนียมการเข้าชมเพิ่มขึ้น โดยที่ยังให้บริการเช่นเดียวกับในปัจจุบันนั้น ค่าธรรมเนียมสูงสุดที่ท่านยินดีจะจ่ายโดยที่ท่านยังคงมาเที่ยวอุทยาน ฯ แห่งนี้เป็นจำนวนเงิน บาทต่อครั้ง

แสดงบัตรรายการที่ 3 : สภาพปัจจุบันของอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

แสดงบัตรรายการที่ 4 : รายละเอียดของการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง

แสดงบัตรรายการที่ 5 : รายละเอียดของการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง

2.2 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง

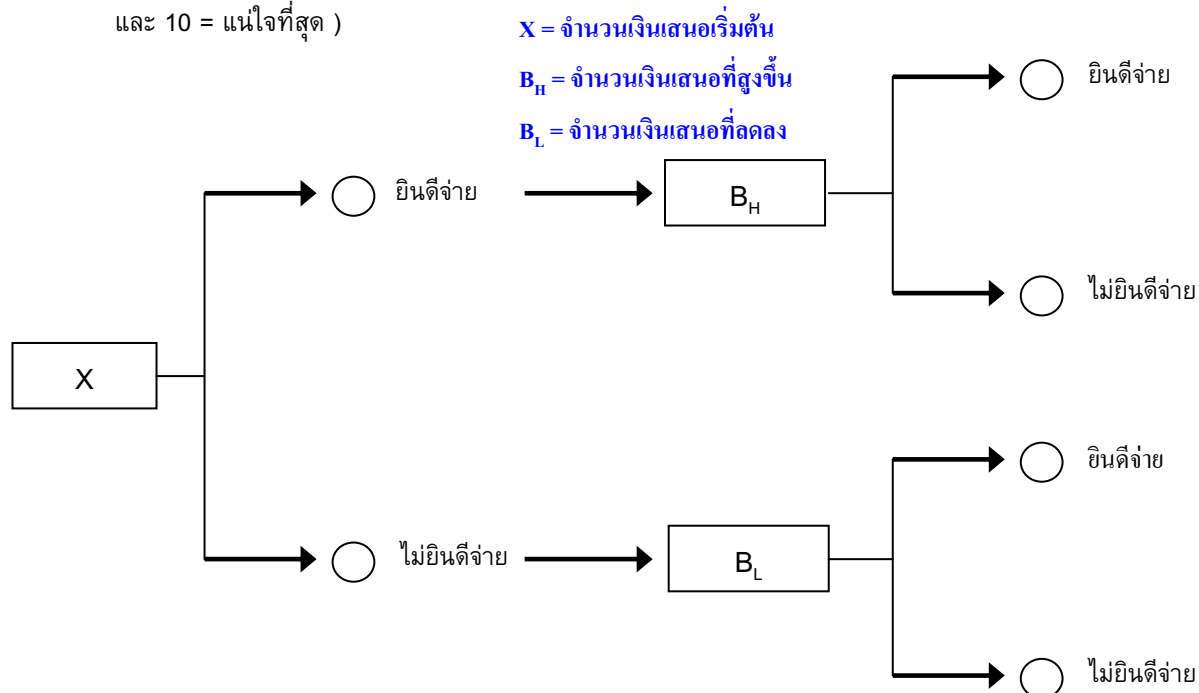
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. มีความน่าเชื่อถือและเป็นไปได้					
2. มีความจำเป็นในจัดตั้งกองทุน ฯ					
3. มีแนวทางการอนุรักษ์ที่เหมาะสม					
4. ตรงกับความต้องการของท่าน					

แสดงบัตรรายการที่ 6 : คำชี้แจงเกี่ยวกับการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง

2.3 ท่านยินดีจะจ่ายเงินตามจำนวนที่ระบุไว้ต่อไปนี้เพียงครั้งเดียวเพื่อสมทบเข้ากองทุนดังกล่าวหรือไม่

(โดย ● ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่ท่านต้องการ

- หากท่านยินดีจะจ่าย ให้ระบุระดับความมั่นใจ ณ จำนวนเงินที่ท่านยินดีจะจ่าย จากคะแนน 1 —10 , 1 = ไม่แน่ใจเลย และ 10 = แน่ใจที่สุด)

2.4 หากมีใช้จำนวนเงินตามที่กำหนดในข้อ 2.3 แล้ว จำนวนเงินสูงสุดที่ท่านแน่ใจว่ายินดีจะจ่ายสมทบเข้ากองทุนนี้.....บาท (หากท่านไม่ยินดีจ่ายเลย ให้ข้ามไปข้อ 2.6)

2.5 สาเหตุที่สำคัญที่สุด ที่ท่านยินดีจะจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนนี้ (เลือกตอบเพียงข้อเดียว) → ไม่ต้องตอบข้อ 2.6

.....

.....

.....

2.6 สาเหตุที่สำคัญที่สุด ที่ท่านไม่ยินดีจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนนี้ (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 : ข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยว

คำถามต่อไปนี้ใช้เพื่อวัตถุประสงค์เชิงข้อมูลสถิติเท่านั้น
ดังนั้นขอให้ท่านตามความเป็นจริง

โดยคำตอบที่ได้รับจากท่านจะถือเป็นความลับอย่างเคร่งครัด

- 3.1 เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง
- 3.2 อายุปี เดือน
- 3.3 สถานภาพสมรส
☐ 1. โสด ☐ 2. แต่งงาน/อยู่ด้วยกัน ☐ 3. หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่
- 3.4 ที่อยู่ปัจจุบันของท่าน อำเภอ.....จังหวัด.....
- 3.5 จำนวนสมาชิกที่ท่านอาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบันคน
- 3.6 การศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ
☐ 1. ไม่ได้ศึกษา ☐ 5. ปวส. / อนุปริญญา
☐ 2. ประถมศึกษา ☐ 6. ปริญญาตรี
☐ 3. มัธยมศึกษาตอนต้น ☐ 7. สูงกว่าปริญญาตรี
☐ 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.
- 3.7 อาชีพหลัก
☐ 1. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ☐ 6. นักเรียน/นักศึกษา
☐ 2. พนักงานเอกชน ☐ 7. ไม่ได้ประกอบอาชีพ /ว่างงาน
☐ 3. ค้าขาย ☐ 8. เกษียณ
☐ 4. เกษตรกร ☐ 9. อื่น ๆ (ระบุ)
☐ 5. แม่บ้าน
- 3.8 รายได้ทั้งหมดต่อเดือนของท่านโดยประมาณ บาท
(กรณีท่านไม่มีรายได้ด้วยตนเองให้กรอกรายรับจากผู้ปกครองหรือคู่สมรส)
- 3.9 ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของท่านโดยประมาณ..... บาท
- 3.10 ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา ท่านได้จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ใด ๆ หรือไม่
☐ 1. จ่าย (ระบุชื่อกองทุน ฯ)
☐ 2. ไม่ได้จ่าย
- 3.11 ท่านทำงาน หรือเป็นสมาชิกในองค์กรด้านการอนุรักษ์ หรือวัฒนธรรมหรือไม่
☐ 1.ใช่ (ระบุชื่อ)
☐ 2.ไม่ใช่

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 4: สำหรับผู้สัมภาษณ์

วันที่.....เวลาเริ่มการสัมภาษณ์ เวลาสิ้นสุดการสัมภาษณ์.....
สัมภาษณ์โดย.....ผู้ตรวจแบบสอบถาม.....

4.1 ในระหว่างการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวนั้น มีผู้อื่นนั่งฟังหรือช่วยตอบหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

4.2 นักท่องเที่ยวนั้น มีความเข้าใจคำถามในแต่ละส่วนเป็นอย่างไร

เข้าใจเป็นอย่างดี

ไม่เข้าใจเลย

ส่วนที่ 1	1	2	3	4	5
ส่วนที่ 2	1	2	3	4	5
ส่วนที่ 3	1	2	3	4	5

4.3 ข้อสังเกตอื่น ๆ ในการทำความเข้าใจคำถามของนักท่องเที่ยวนั้น

.....

.....

.....

.....

4.4 ท่านคิดว่าคุณภาพของข้อมูลที่ได้จากนักท่องเที่ยวนั้น จัดอยู่ในระดับใด

☐ ดีมาก

☐ ดี

☐ ไม่ดี

ภาคผนวก ข

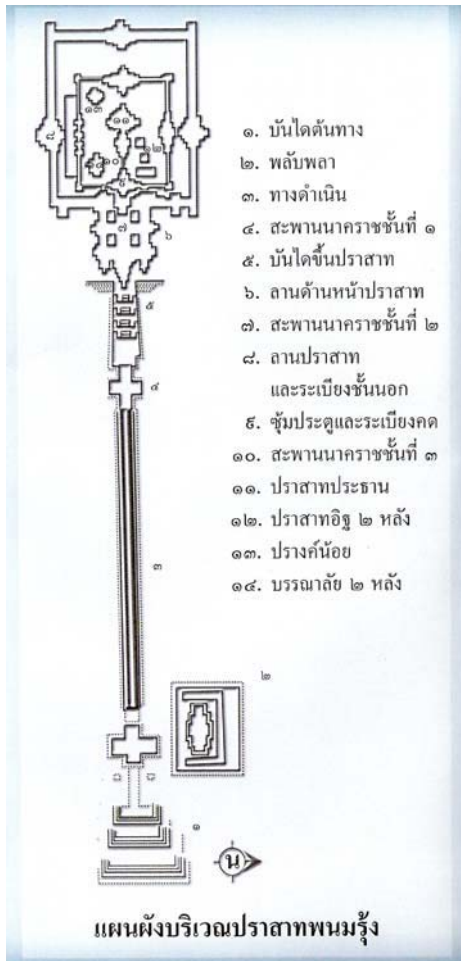
บัตรรายการประกอบแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย
ที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

บัตรรายการที่ 1

ประวัติ และความสำคัญของอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

ทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์

ปราสาทพนมรุ้ง ตั้งอยู่บนยอดเขาพนมรุ้ง ซึ่งเป็นภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้ว ต.ตาเป็ก อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.บุรีรัมย์ เป็นศาสนสถานในพุทธศาสนานิกายมหายานซึ่งก่อสร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 15 - 18 เป็นปราสาทขอมเพียงแห่งเดียวในประเทศไทยที่ตั้งอยู่บนภูเขา ซึ่งมีความสวยงามมากที่สุดแห่งหนึ่ง ปราสาทพนมรุ้งได้ก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน เช่น เป็นแหล่งศึกษาทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี ภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะภูเขาไฟ รวมทั้งเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนี้ สิ่งที่น่าสนใจคือปรากฏการณ์แสงอาทิตย์ทำมุมลอดทะลุ 15 ช่องประตูของปราสาท ซึ่งเป็น 1 ใน Unseen in Thailand ที่ ททท.ได้ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความมหัศจรรย์ของแหล่งท่องเที่ยวในเมืองไทย

ภาพถ่ายทางอากาศปราสาทพนมรุ้ง

ปราสาทประธาน

ปรากฏการณ์แสงอาทิตย์ทำมุมลอด
ทะลุ 15 ช่องประตูของปราสาท

บัตรรายการที่ 2

คำชี้แจงเกี่ยวกับจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชม

จากการศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งพบว่า เมื่อถามนักท่องเที่ยวว่า ท่านยินดีจะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมเพิ่มขึ้นหรือไม่ มักได้รับคำตอบว่ายินดีจะจ่ายเพิ่มขึ้น หรือจำนวนเงินที่ยินดีจะจ่ายมากกว่าความเป็นจริงด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น เกรงใจผู้สัมภาษณ์ เป็นต้น แต่เมื่อต้องจ่ายเงินจริง ๆ จำนวนคนที่ตอบว่ายินดีจ่ายจะลดลง หรือจำนวนเงินที่ยินดีจ่ายก็ลดลงเช่นกัน

ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นกับการสอบถามเกี่ยวกับความยินดีจะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ซึ่งการปรับค่าธรรมเนียมเข้าชมยังไม่ได้เกิดขึ้นนั้น ขอให้ท่านตระหนักว่า คำถามนี้เป็นเหตุการณ์จริง ไม่ใช่เรื่องสมมติ ซึ่งก่อนที่จะตอบว่ายินดีจะจ่ายหรือไม่นั้น ท่านต้องพิจารณาถึง

1. รายได้ที่มีอยู่ในปัจจุบันของท่าน
2. การจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชม จะทำให้ท่านมีเงินในการใช้จ่ายใช้สอยเพื่อซื้อสินค้าและบริการอื่นลดลง
3. หากท่านไม่มาเที่ยวปราสาทพนมรุ้ง ท่านสามารถไปเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์แห่งอื่นที่มีอยู่ในประเทศได้ โดยโบราณสถานแบบเขมรที่พบในประเทศไทยมีหลายแห่ง แต่ที่สำคัญและได้รับการจัดตั้งเป็นอุทยานประวัติศาสตร์มี 4 แห่ง ได้แก่ ปราสาทเมืองสิงห์ ปราสาทพนมรุ้ง ปราสาทพิมาย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จากจำนวนอุทยานประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ทั่วประเทศ 10 แห่ง

ตอบคำถามข้อ 2.1 ก่อนอ่านบัตรรายการที่ 3

บัตรรายการที่ 3

สภาพปัจจุบันของอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

นับตั้งแต่ที่อุทยาน ฯ แห่งนี้ ได้เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2531 พบว่าในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้มาเยือน โดยมีการใช้ประโยชน์ในระยะเวลาที่ยาวนานอย่างต่อเนื่อง ย่อมก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมเกิดขึ้นต่อศิลปกรรมทั้งที่เป็นไปตามกาลเวลา สภาพแวดล้อม ธรรมชาติ รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดงานแสดงแสง สี เสียง ทั้งนี้ การดูแลรักษาศิลปกรรมต่าง ๆ ของปราสาททำได้อย่างจำกัด เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

บัตรรายการที่ 4

รายละเอียดของการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง

หากทางอุทยาน ฯ เตรียมจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ โดยแนวทางการอนุรักษ์ใด ๆ ต่อศิลปกรรมต่าง ๆ ของปราสาทนั้นอยู่บนพื้นฐานหลักทางวิชาการของ กรมศิลปากร และสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทาง วัฒนธรรมและทางธรรมชาติซึ่งเป็นมาตรฐานสากลที่นานาชาติให้การยอมรับ

บัตรรายการที่ 4 (ต่อ)

ปัจจุบัน (ไม่มีกองทุนอนุรักษ์)

การดำเนินการ: งบประมาณเพื่อการอนุรักษ์มีจำกัด โดยจัดสรรจากงบประมาณที่ได้รับจากภาครัฐเท่านั้น

ผลที่เกิดขึ้น: ศิลปกรรมต่าง ๆ ของปราสาทเกิดความเสื่อมโทรมจากการสภาพธรรมชาติและการทำงานของมนุษย์อย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว

สภาพปัจจุบัน

เสานางเรียงอยู่ในสภาพทรุดโทรม
จากสภาพดินฟ้า อากาศ

การจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์

การดำเนินการ : มีงบประมาณเฉพาะเพื่อการอนุรักษ์

ผลที่เกิดขึ้น : สังคมสามารถได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. ผลต่ออุทยาน ฯ : ศิลปกรรมต่าง ๆ ของปราสาทยังคงอยู่ในสภาพที่ดี และงดงาม ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น
2. ผลต่อประเทศชาติ : คนในชาติมีความภาคภูมิใจ และแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมให้ลูกหลานได้ศึกษา

ตัวอย่างการดำเนินการภายใต้กองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง

ทำความสะอาด
เสานางเรียงให้อยู่ในสภาพดี

บัตรรายการที่ 4 (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน

ภาพสลักอยู่ในสภาพชำรุด

มีรอยขีดเขียนบนผนังของปราสาท

บริเวณเศียรนาคราชอยู่ในสภาพชำรุด
มีรอยแตกหัก ซึ่งเสี่ยงต่อการพังทลาย

บริเวณราวสะพานนาคราชชั้นที่ 2
มีคราบฝังอยู่จากสภาพดินฟ้า อากาศ

ตัวอย่างการดำเนินการภายใต้กองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง

ซ่อมแซมภาพสลัก
ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ขจัดรอยขีดเขียน
ด้วยเทคนิคที่เหมาะสม

ซ่อมแซมบริเวณศรีษะนาคราช
อยู่ในสภาพดี

ทำความสะอาดให้อยู่ในสภาพดีเช่นเดียวกับ
บริเวณราวสะพานนาคราชชั้นที่ 3

บัตรรายการที่ 5

รายละเอียดของการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน ฯ

หากมีการลงประชามติที่ว่าทุก ๆ คนจะต้องบริจาคเงิน X บาทเพียงครั้งเดียว เพื่อสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ปราชญ์ภูมิปัญญา โดยเงินที่ท่านจ่ายจะนำไปใช้ในการอนุรักษ์อย่างแน่นอน และมีความโปร่งใสในการบริหารเงิน

ถ้ามีผู้ตอบเห็นด้วยกับการบริจาคเงินดังกล่าวเกินกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ตอบทั้งหมดแล้ว การจัดตั้งกองทุนดังกล่าวก็จะผ่านการลงประชามติ มีผลให้ทุกคน (สมมติว่ามีทั้งหมด N คน) ต้องบริจาคเงิน X บาทเข้ากองทุน รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น NX บาท และทาง ยูเนสโก (UNESCO) ยินดีจะจ่ายเงินสมทบในจำนวนเงิน NX บาท ทำให้กองทุน ฯ มียอดเงินรวมทั้งสิ้น $2NX$ บาท

แต่ถ้าผู้ตอบไม่เห็นด้วยกับการบริจาคเงินดังกล่าวเกินกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ตอบทั้งหมดแล้ว ทุกคนที่มีเงินได้ก็ไม่ต้องจ่ายเงินเข้ากองทุน แต่ขณะเดียวกันกองทุนอนุรักษ์ปราชญ์ภูมิปัญญา也不能การจัดตั้งได้ ซึ่งย่อมลดประสิทธิภาพในการดูแลรักษาอุทยาน ฯ แห่งนี้ และก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง

สมมติว่า ผู้ตอบทั้งหมด (N) = 100 คน

1. เห็นด้วย > 50 คน → มีการจัดตั้งกองทุน ฯ ขึ้น
2. ไม่เห็นด้วย > 50 คน → ไม่มีการจัดตั้งกองทุน ฯ ขึ้น

ตอบคำถามข้อ 2.2 ก่อนอ่านบัตรรายการที่ 6

บัตรรายการที่ 6

คำชี้แจงเกี่ยวกับการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน ฯ

จากการศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งพบว่า เมื่อถามประชาชนทั่วไปว่า ท่านยินดีจะจ่ายเงินเพื่อให้มีโครงการดี ๆ เกิดขึ้นหรือไม่ เช่น การจัดตั้งกองทุนดูแลสัตว์ป่า กองทุนอนุรักษ์โบราณสถาน มักได้รับคำตอบว่ายินดีจะจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนดังกล่าว หรือจำนวนเงินที่ยินดีจะจ่ายมากกว่าความเป็นจริง แต่เมื่อต้องจ่ายเงินจริง ๆ จำนวนคนที่ตอบว่ายินดีจ่ายจะลดลง หรือจำนวนเงินที่ยินดีจ่ายก็ลดลงเช่นกัน

ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นกับการสอบถามเกี่ยวกับความยินดีจะจ่ายเพื่อสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง ซึ่งการจัดตั้งกองทุน ฯ ยังไม่ได้เกิดขึ้นจริงนั้น ขอให้ท่านตระหนักว่า คำถามนี้เป็นเหตุการณ์จริง ไม่ใช่เรื่องสมมติ ซึ่งก่อนที่จะตอบว่ายินดีจะจ่ายหรือไม่นั้น ท่านต้องพิจารณาถึง

1. รายได้ที่มีอยู่ในปัจจุบันของท่าน
2. การเสียโอกาสจากการใช้เงินที่จะจ่ายเข้ากองทุนนี้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน
3. เงินที่ท่านจ่ายจะนำไปใช้ในการอนุรักษ์อย่างแน่นอน และมีความโปร่งใสในการบริหารเงิน
4. หากท่านไม่มาเที่ยวปราสาทพนมรุ้ง ท่านสามารถไปเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์แห่งอื่นที่มีอยู่ในประเทศได้ โดยโบราณสถานแบบเขมรที่พบในประเทศไทยมีหลายแห่ง แต่ที่สำคัญและได้รับการจัดตั้งเป็นอุทยานประวัติศาสตร์มีเพียง 4 แห่ง ได้แก่ ปราสาทเมืองสิงห์ ปราสาทพนมรุ้ง ปราสาทพิมาย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จากจำนวนอุทยานประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ทั่วประเทศ 10 แห่ง

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย
ที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

แบบสอบถามนักท่องเที่ยว
โครงการวิจัยอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย
จัดทำโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
ร่วมกับ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบตามความเป็นจริงและให้ครบถ้วนทุกข้อ เพราะหากข้อมูลที่ได้ไม่ถูกต้องหรือไม่เพียงพอ อาจทำให้แบบสำรวจครั้งนี้ไม่สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย โดยข้อมูลที่ได้รับจากท่าน จะถือเป็นความลับอย่างเคร่งครัดและจะไม่เปิดเผยในที่ใด ๆ

ส่วนที่ 1 : พฤติกรรมการท่องเที่ยวและทัศนคติของนักท่องเที่ยว

- 1.1 อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งเป็นจุดหมายหลักในการท่องเที่ยวครั้งนี้ของท่านหรือไม่
 - ☐ 1.ใช่
 - ☐ 2. ไม่ใช่ (โปรดระบุจุดหมายหลักของท่าน)
- 1.2 ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา ท่านได้ไปเที่ยวโบราณสถาน เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ แหล่งประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี (รวมครั้งนี้ด้วย) จำนวน ครั้ง
- 1.3 ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา ท่านได้มาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย (รวมครั้งนี้ด้วย) จำนวน ครั้ง
- 1.4 ในช่วงชีวิตที่ผ่านมา ท่านได้มาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย (รวมครั้งนี้ด้วย) จำนวน ครั้ง
- 1.5 ท่านคิดว่า ทางอุทยาน ฯ ควรมีดำเนินการปรับปรุงสิ่งใดเพิ่มเติมหรือไม่ อย่างไร
 - ☐ 1.ไม่ต้องปรับปรุงเพิ่มเติม
 - ☐ 2.ต้องปรับปรุงเพิ่มเติม (ระบุ โดยเรียงลำดับตามความสำคัญ)
 -
 -
 -
 -
 -

ส่วนที่ 2 : ความเต็มใจจะจ่ายของนักท่องเที่ยว

แสดงบัตรรายการที่ 1 : ประวัติ และความสำคัญของอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

แสดงบัตรรายการที่ 2 : คำชี้แจงเกี่ยวกับการจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชม

- 2.1 อัตราค่าธรรมเนียมเข้าชมในปัจจุบันเท่ากับ 10 บาทต่อคนต่อครั้ง หากทางอุทยาน ฯ จะปรับค่าธรรมเนียมการเข้าชมเพิ่มขึ้น โดยที่ยังให้บริการเช่นเดียวกับในปัจจุบันนั้น ค่าธรรมเนียมสูงสุดที่ท่านยินดีจะจ่ายโดยที่ท่านยังคงมาเที่ยวอุทยานฯ แห่งนี้เป็นจำนวนเงิน บาทต่อครั้ง

แสดงบัตรรายการที่ 3 : สภาพปัจจุบันของอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

แสดงบัตรรายการที่ 4 : รายละเอียดของการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย

แสดงบัตรรายการที่ 5 : รายละเอียดของการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย

2.2 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย

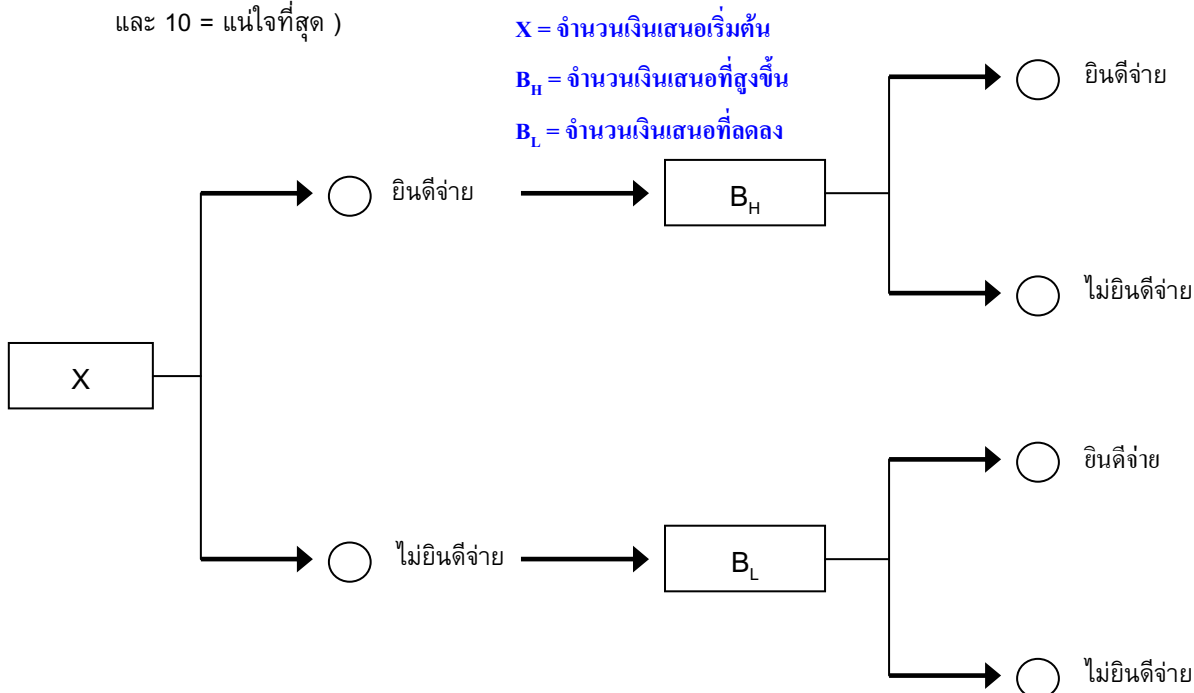
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. มีความน่าเชื่อถือและเป็นไปได้					
2. มีความจำเป็นในจัดตั้งกองทุน ฯ					
3. มีแนวทางการอนุรักษ์ที่เหมาะสม					
4. ตรงกับความต้องการของท่าน					

แสดงบัตรรายการที่ 6 : คำชี้แจงเกี่ยวกับการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย

2.3 ท่านยินดีจะจ่ายเงินตามจำนวนที่ระบุไว้ต่อไปนี้เพียงครั้งเดียวเพื่อสมทบเข้ากองทุนดังกล่าวหรือไม่

(โดย ● ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่ท่านต้องการ

- หากท่านยินดีจะจ่าย ให้ระบุระดับความมั่นใจ ณ จำนวนเงินที่ท่านยินดีจะจ่าย จากคะแนน 1 —10 , 1 = ไม่แน่ใจเลย และ 10 = แน่ใจที่สุด)

2.4 หากมีใช้จำนวนเงินตามที่กำหนดในข้อ 2.3 แล้ว จำนวนเงินสูงสุดที่ท่านแน่ใจว่ายินดีจะจ่ายสมทบเข้ากองทุนนี้.....บาท (หากท่านไม่ยินดีจ่ายเลย ให้ข้ามไปข้อ 2.6)

2.5 สาเหตุที่สำคัญที่สุด ที่ท่านยินดีจะจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนนี้ (เลือกตอบเพียงข้อเดียว) → **ไม่ต้องตอบข้อ 2.6**

.....

.....

.....

2.6 สาเหตุสำคัญที่สุด ที่ท่านไม่ยินดีจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนนี้ (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 : ข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยว

คำถามต่อไปนี้ใช้เพื่อวัตถุประสงค์เชิงข้อมูลสถิติเท่านั้น โดยคำตอบที่ได้รับจากท่านจะถือเป็นความลับอย่างเคร่งครัด
ดังนั้นขอให้ท่านตามความเป็นจริง

- 3.1 เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง
- 3.2 อายุปี เดือน
- 3.3 สถานภาพสมรส
☐ 1. โสด ☐ 2. แต่งงาน/อยู่ด้วยกัน ☐ 3. หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่
- 3.4 ที่อยู่ปัจจุบันของท่าน อำเภอ.....จังหวัด.....
- 3.5 จำนวนสมาชิกที่ท่านอาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบันคน
- 3.6 การศึกษาสูงสุดที่สำเร็จ
☐ 1. ไม่ได้ศึกษา ☐ 5. ปวส. / อนุปริญญา
☐ 2. ประถมศึกษา ☐ 6. ปริญญาตรี
☐ 3. มัธยมศึกษาตอนต้น ☐ 7. สูงกว่าปริญญาตรี
☐ 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.
- 3.7 อาชีพหลัก
☐ 1. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ☐ 6. นักเรียน/นักศึกษา
☐ 2. พนักงานเอกชน ☐ 7. ไม่ได้ประกอบอาชีพ /ว่างงาน
☐ 3. ค้าขาย ☐ 8. เกษียณ
☐ 4. เกษตรกร ☐ 9. อื่น ๆ (ระบุ)
☐ 5. แม่บ้าน
- 3.8 รายได้ทั้งหมดต่อเดือนของท่านโดยประมาณ บาท
(กรณีท่านไม่มีรายได้ด้วยตนเองให้กรอกรายรับจากผู้ปกครองหรือคู่สมรส)
- 3.9 ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของท่านโดยประมาณ..... บาท
- 3.10 ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา ท่านได้จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ใด ๆ หรือไม่
☐ 1. จ่าย (ระบุชื่อกองทุน ฯ)
☐ 2. ไม่ได้จ่าย
- 3.11 ท่านทำงาน หรือเป็นสมาชิกในองค์กรด้านการอนุรักษ์ หรือวัฒนธรรมหรือไม่
☐ 1.ใช่ (ระบุชื่อ)
☐ 2.ไม่ใช่

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 4: สำหรับผู้สัมภาษณ์

วันที่.....เวลาเริ่มการสัมภาษณ์ เวลาสิ้นสุดการสัมภาษณ์.....
สัมภาษณ์โดย.....ผู้ตรวจแบบสอบถาม.....

4.1 ในระหว่างการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวนั้น มีผู้อื่นนั่งฟังหรือช่วยตอบหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

4.2 นักท่องเที่ยวนั้น มีความเข้าใจคำถามในแต่ละส่วนเป็นอย่างไร

เข้าใจเป็นอย่างดี

ไม่เข้าใจเลย

ส่วนที่ 1	1	2	3	4	5
ส่วนที่ 2	1	2	3	4	5
ส่วนที่ 3	1	2	3	4	5

4.3 ข้อสังเกตอื่น ๆ ในการทำความเข้าใจคำถามของนักท่องเที่ยวนั้น

.....

.....

.....

.....

4.4 ท่านคิดว่าคุณภาพของข้อมูลที่ได้จากนักท่องเที่ยวนั้น จัดอยู่ในระดับใด

☐ ดีมาก

☐ ดี

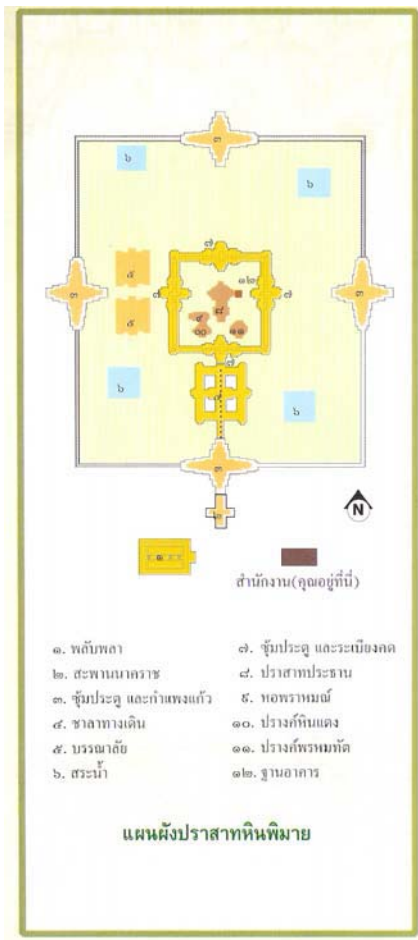
☐ ไม่ดี

ภาคผนวก ง

บัตรรายการประกอบแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย
ที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

บัตรรายการที่ 1

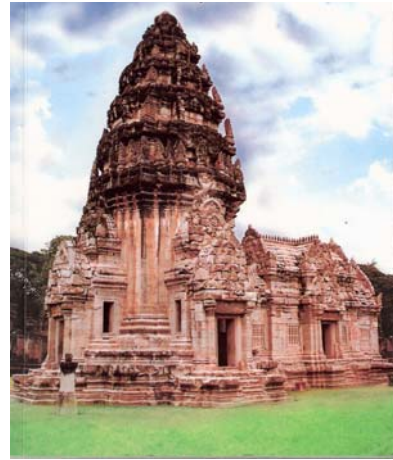
ประวัติ และความสำคัญของอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

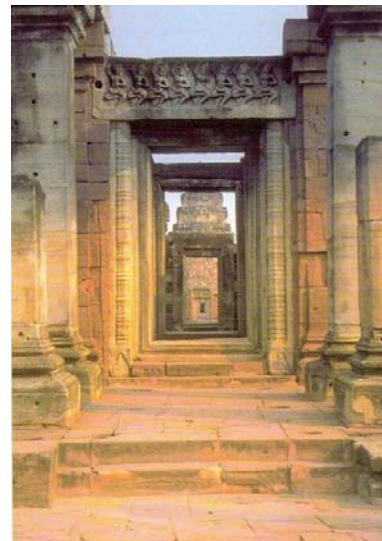
ปราสาทพิมาย ตั้งอยู่ ต.ในเมือง อ.พิมาย จ.นครราชสีมา เป็นศาสนสถานในพุทธศาสนานิกายมหายาน ซึ่งก่อสร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 และมีการก่อสร้างเพิ่มเติมในราวพุทธศตวรรษที่ 18 นับได้ว่าเป็นปราสาทขอมที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย โดยสร้างมาก่อนปราสาทนครวัด และลักษณะของหลังคาปราสาทพิมายได้เป็นต้นแบบของการก่อสร้างปราสาทนครวัดของเขมรในสมัยต่อมา ปราสาทพิมายได้ก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน เช่น เป็นแหล่งศึกษาทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี รวมทั้งเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ

ภาพถ่ายทางอากาศปราสาทพิมาย

ปราสาทประธาน

ซุ้มประตู

บัตรรายการที่ 2

คำชี้แจงเกี่ยวกับจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชม

จากการศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งพบว่า เมื่อถามนักท่องเที่ยวว่า ท่านยินดีจะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมเพิ่มขึ้นหรือไม่ มักได้รับคำตอบว่ายินดีจะจ่ายเพิ่มขึ้น หรือจำนวนเงินที่ยินดีจ่ายมากกว่าความเป็นจริงด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น เกรงใจผู้สัมภาษณ์ เป็นต้น แต่เมื่อต้องจ่ายเงินจริง ๆ จำนวนคนที่ตอบว่ายินดีจ่ายจะลดลง หรือจำนวนเงินที่ยินดีจ่ายก็ลดลงเช่นกัน

ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นกับการสอบถามเกี่ยวกับความยินดีจะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ซึ่งการปรับค่าธรรมเนียมเข้าชมยังไม่ได้เกิดขึ้นนั้น ขอให้ท่านตระหนักว่า คำถามนี้เป็น เหตุการณ์จริง ไม่ใช่เรื่องสมมติ ซึ่งก่อนที่จะตอบว่ายินดีจะจ่ายหรือไม่นั้น ท่านต้องพิจารณาถึง

1. รายได้ที่มีอยู่ในปัจจุบันของท่าน
2. การจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชม จะทำให้ท่านมีเงินในการจับจ่ายใช้สอยเพื่อซื้อสินค้าและบริการอื่นลดลง
3. หากท่านไม่มาเที่ยวปราสาทพิมาย ท่านสามารถไปเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์แห่งอื่นที่มีอยู่ในประเทศได้ โดยโบราณสถานแบบเขมรที่พบในประเทศไทยมีหลายแห่ง แต่ที่สำคัญและได้รับการจัดตั้งเป็นอุทยานประวัติศาสตร์มี 4 แห่ง ได้แก่ ปราสาทเมืองสิงห์ ปราสาทพนมรุ้ง ปราสาทพิมาย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จากจำนวนอุทยานประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ทั่วประเทศ 10 แห่ง

ตอบคำถามข้อ 2.1 ก่อนอ่านบัตรรายการที่ 3

บัตรรายการที่ 3

สภาพปัจจุบันของอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

นับตั้งแต่ที่อุทยาน ฯ แห่งนี้ ได้เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2532 พบว่าในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้มาเยือน โดยมีการใช้ประโยชน์ในระยะเวลาที่ยาวนานอย่างต่อเนื่อง ย่อมก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมเกิดขึ้นต่อศิลปกรรมทั้งที่เป็นไปตามกาลเวลา สภาพแวดล้อม ธรรมชาติ รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดงานแสดงแสง สี เสียง ทั้งนี้ การดูแลรักษาโบราณวัตถุ โบราณสถานของอุทยาน ฯ ทำได้อย่างจำกัด เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้น

บัตรรายการที่ 4

รายละเอียดของการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย

หากทางอุทยาน ฯ เตรียมจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ โดยแนวทางการอนุรักษ์ใด ๆ ต่อศิลปกรรมต่าง ๆ ของปราสาทนั้นอยู่บนพื้นฐานหลักทางวิชาการของ กรมศิลปากร และสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทาง วัฒนธรรมและทางธรรมชาติซึ่งเป็นมาตรฐานสากลที่นานาชาติให้การยอมรับ

บัตรรายการที่ 4 (ต่อ)

ปัจจุบัน (ไม่มีกองทุนอนุรักษ์)

การดำเนินการ: งบประมาณเพื่อการอนุรักษ์มีจำกัด โดยต้องจัดสรรจากงบประมาณที่ได้รับจากภาครัฐเท่านั้น

ผลที่เกิดขึ้น: ศิลปกรรมต่าง ๆ ของปราสาทเกิดความเสื่อมโทรมจากการสภาพธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์อย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว

สภาพปัจจุบัน

ฐานรูปสิงห์ และเศียรนาคราช
อยู่ในสภาพชำรุด

การจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์

การดำเนินการ : มีงบประมาณเฉพาะเพื่อการอนุรักษ์

ผลที่เกิดขึ้น : สังคมสามารถได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. ผลต่ออุทยาน ฯ : ศิลปกรรมต่าง ๆ ของปราสาทยังคงอยู่ในสภาพที่ดี แลแสงงดงาม ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น
2. ผลต่อประเทศชาติ : คนในชาติมีความภาคภูมิใจ และแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมให้ลูกหลานได้ศึกษา

ตัวอย่างการดำเนินการภายใต้กองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย

ซ่อมแซมฐานรูปสิงห์ และเศียรนาคราช
อยู่ในสภาพดี

บัตรรายการที่ 4 (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน

รอยขีดเขียนบนผนัง
ของปราสาท

หินทรายเป็นรอยแตกหัก
เสี่ยงต่อการพังทลาย

บริเวณฐานของระเบียงคตและกรอบหน้าต่าง
อยู่ในสภาพทรุดโทรม

ตัวอย่างการดำเนินการภายใต้กองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย

ขจัดรอยขีดเขียนบนผนัง
ของปราสาทด้วยเทคนิคที่เหมาะสม

ใช้หินทรายใหม่ทดแทน
ส่วนที่เป็นรอยแตกหัก

ทำความสะอาดและซ่อมแซมบริเวณฐานของ
ระเบียงคตและกรอบหน้าต่างอยู่ในสภาพดี

บัตรรายการที่ 4 (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน

ภาพจำหลักชำรุด

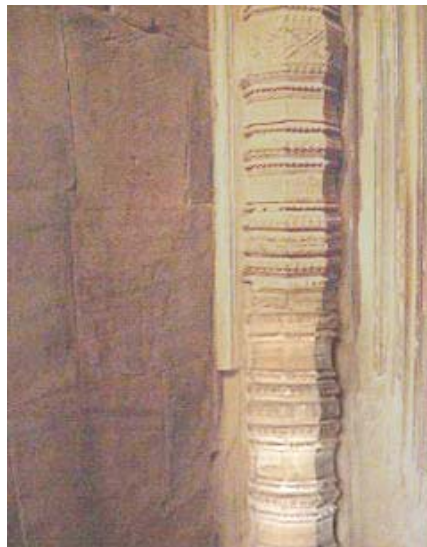

เสาประดับกรอบประตูชำรุด

ตัวอย่างการดำเนินการภายใต้กองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย

ซ่อมแซมภาพจำหลัก
ให้อยู่ในสภาพดี

ซ่อมแซมเสาประดับกรอบประตู
ให้อยู่ในสภาพดี

บัตรรายการที่ 5

รายละเอียดของการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน ฯ

หากมีการลงประชามติที่ว่าทุก ๆ คนจะต้องบริจาคเงิน X บาทเพียงครั้งเดียว เพื่อสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ป्राสาพพมาย

ถ้ามีผู้ตอบเห็นด้วยกับการบริจาคเงินดังกล่าวเกินกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ตอบทั้งหมด แล้ว การจัดตั้งกองทุนดังกล่าวก็จะผ่านการลงประชามติ มีผลให้ทุกคนที่มีเงินได้ (สมมติว่ามีทั้ง N คน) ต้องบริจาคเงิน X บาทเข้ากองทุน รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น NX บาท และทาง UNESCO ยินดีจะจ่ายเงินสมทบในจำนวนเงิน NX บาท ทำให้กองทุน ฯ มียอดเงินรวมทั้งสิ้น $2NX$ บาท

แต่ถ้าผู้ตอบไม่เห็นด้วยกับการบริจาคเงินดังกล่าวเกินกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ตอบทั้งหมดแล้ว ทุกคนที่มีเงินได้ก็ไม่ต้องจ่ายเงินเข้ากองทุน แต่ขณะเดียวกันกองทุนอนุรักษ์ป्राสาพพมายก็ไม่สามารถจัดตั้งได้ ซึ่งย่อมลดประสิทธิภาพในการดูแลรักษาอุทยาน ฯ แห่งนี้ และก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง

สมมติว่า ผู้ตอบทั้งหมด (N) = 100 คน

1. เห็นด้วย > 50 คน $\rightarrow$ สามารถจัดตั้งกองทุน ฯ ได้
2. ไม่เห็นด้วย > 50 คน $\rightarrow$ ไม่สามารถจัดตั้งกองทุน ฯ ได้

ตอบคำถามข้อ 2.3 ก่อนอ่านบัตรรายการที่ 6

บัตรรายการที่ 6

คำชี้แจงเกี่ยวกับการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน ฯ

จากการศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งพบว่า เมื่อถามประชาชนทั่วไปว่า ท่านยินดีจะจ่ายเงินเพื่อให้มีโครงการดี ๆ เกิดขึ้นหรือไม่ เช่น การจัดตั้งกองทุนดูแลสัตว์ป่า กองทุนอนุรักษ์โบราณสถาน มักได้รับคำตอบว่ายินดีจะจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนดังกล่าว หรือจำนวนเงินที่ยินดีจ่ายมากกว่าความเป็นจริง แต่เมื่อต้องจ่ายเงินจริง ๆ จำนวนคนที่ตอบว่ายินดีจ่ายจะลดลง หรือจำนวนเงินที่ยินดีจ่ายก็ลดลงเช่นกัน

ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นกับการสอบถามเกี่ยวกับความยินดีจะจ่ายเพื่อสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย ซึ่งการจัดตั้งกองทุน ฯ ยังไม่ได้เกิดขึ้นจริงนั้น ขอให้ท่านตระหนักว่า คำถามนี้เป็นเหตุการณ์จริง ไม่ใช่เรื่องสมมติ ซึ่งก่อนที่จะตอบว่ายินดีจะจ่ายหรือไม่นั้น ท่านต้องพิจารณาถึง

1. รายได้ที่มีอยู่ในปัจจุบันของท่าน
2. การเสียโอกาสจากการใช้เงินที่จะจ่ายเข้ากองทุนนี้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน
3. เงินที่ท่านจ่ายจะนำไปใช้ในการอนุรักษ์อย่างแน่นอน และมีความโปร่งใสในการบริหารเงิน
4. หากท่านไม่มาเที่ยวปราสาทพิมาย ท่านสามารถไปเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์แห่งอื่นที่มีอยู่ในประเทศได้ โดยโบราณสถานแบบเขมรที่พบในประเทศไทยมีหลายแห่ง แต่ที่สำคัญและได้รับการจัดตั้งเป็นอุทยานประวัติศาสตร์มีเพียง 4 แห่ง ได้แก่ ปราสาทเมืองสิงห์ ปราสาทพนมรุ้ง ปราสาทพิมาย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จากจำนวนอุทยานประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ทั่วประเทศ 10 แห่ง

ภาคผนวก จ

บทความวิจัย

มูลค่าในการอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์ : มุมมองนักเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม
The Conservation Value of Historical Sites : An Environmental Economist's Point of View

ธานินทร์ ไชยเชษฐ์

Tanin Chaiyesh

ศิริ เพ็ชรจำเริญสุข

Sira Petchjampoensuk

สุวัฒน์ มณีวรรณ

Suwat Maneewan

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Buriram Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินค่าผลประโยชน์จากอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ด้วยวิธีสมมติสถานการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent valuation method, CVM) โดยสอบถามความเต็มใจที่จะจ่ายที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์ใน 2 ประเด็น คือ ความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยจากบริการที่ได้รับในปัจจุบัน โดยใช้คำถามปลายเปิด (Open-ended question) และความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์ในรูปแบบบริจาคของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์สมมติว่า หากทางอุทยานประวัติศาสตร์แต่ละแห่งเตรียมจัดตั้งกองทุนเพื่ออนุรักษ์ศิลปกรรมต่าง ๆ ภายในอุทยาน ฯ แล้วนักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายเป็นเงินเท่าใด โดยใช้คำถามปลายปิดแบบถามสองครั้ง (Double-bounded dichotomous choice question) ที่มีการใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (Certainty scale calibration) และถามซ้ำด้วยคำถามปลายเปิด กลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมีจำนวนทั้งสิ้น 480 คน แบ่งเป็น นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง 240 คน และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย 240 คน ผลการศึกษา พบว่า ความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ยค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยจากบริการที่ได้รับในปัจจุบันเท่ากับ 20.06 และ 23.62 บาทต่อคนต่อครั้งสำหรับอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าค่าธรรมเนียมเข้าชมในปัจจุบันเป็น 2 เท่า

ความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์ ในรูปแบบบริจาคของนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่ากับ 367.45 และ 263.52 บาทต่อคนเพียงครั้งเดียวสำหรับอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ตามลำดับ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง คือ รายได้ต่อเดือน จำนวนครั้งที่ไปเคยเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และทัศนคติต่อกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุน

อนุรักษ์ปราชญ์พนมรุ้ง คือ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราชญ์พมามีคือ รายได้ต่อเดือน อายุ และจำนวนปีที่ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราชญ์พมามีคือ ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และระยะทางจากที่อยู่ปัจจุบันถึงอุทยานประวัติศาสตร์พมามี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์สามารถคิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์โดยประมาณเท่ากับ 124.54 และ 48.04 ล้านบาทต่อปีสำหรับอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พมามี ตามลำดับ

Abstract

This study aims to estimate the benefits of Phanom Rung Historical Park and Phimai Historical Park using contingent valuation method (CVM) to elicit Thai tourists' willingness to pay. To interview the willingness to pay for historical park two issues ; an open-ended willingness to pay entrance fee at current services of historical parks and the willingness to pay a one-time donation to conservation funds using the double-bounded dichotomous choice question with a certainty calibration scale and repeating by an open ended question that is lastly posed to obtain the maximum willingness to pay. The sample of 480 Thai tourists is divided to 240 Thai tourists who visit Phanom Rung Historical Park , and 240 Thai tourists who visit Phimai Historical Park.

The main findings of our study are: The mean willingness to pay of Thai tourists is 20.06 and 23.62 baht per head per trip for Phanom Rung Historical park and Phimai Historical Park, respectively. There are a two-fold higher entrance fee at the current services.

Thai tourists would be willing to pay a one-time donation 367.45 and 263.52 baht per person for Phanom Rung Historical park and Phimai Historical Park, respectively. The willingness to pay a one-time donation has significant positive relationship with monthly income, the amount of visiting to Phanom Rung Historical Park, and the attitude to Phanom Rung conservative fund. Expense per month has significant negative on one-time donation's willingness to pay. The willingness to pay a one-time donation has significant positive relationship with monthly income, age, and year of education to Phimai conservative fund. Expense per month and distance from the current address to Phimai Historical Park have significant negative on one-time donation's willingness to pay. All factors were significant at the 0.05 level. Moreover, the mean one-time donation's willingness to pay could be estimated as economic value of conservation about 124.54 and 48.04 millions baht per year for Phanom Rung Historical Park and Phimai Historical Park, respectively.

ความจำเป็นและความสำคัญ

กลุ่มจังหวัดอีสานตอนล่าง มีร่องรอยอารยธรรมขอมปรากฏอยู่ค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นของประเทศไทย ทำให้ที่ผ่านมาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดทำแผนโครงการท่องเที่ยววัฒนธรรมแห่งภาคอีสานตอนล่างและอารยธรรมขอม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ให้เพิ่มขึ้น อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีศักยภาพและความสำคัญสูง ที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกของประเทศกัมพูชา แต่ในปัจจุบันงบประมาณที่อุทยานประวัติศาสตร์ทั้งสองแห่งได้รับค่อนข้างจำกัด ส่งผลให้การบริหารจัดการและดูแลรักษาอุทยาน ฯ ทำได้อย่างไม่ทั่วถึง แล้วทำให้ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมบางส่วนอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมซึ่งนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอาจเกิดความไม่ประทับใจก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ การนำอุทยานประวัติศาสตร์ทั้งสองแห่งไปใช้เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในภาคอีสานตอนล่างอาจไม่ประสบผลสำเร็จ

ดังนั้น การประเมินผลประโยชน์ในการดูแลรักษาอุทยานประวัติศาสตร์จึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อให้ภาครัฐสามารถตัดสินใจจัดสรรงบประมาณได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น แต่เนื่องจากประโยชน์ หรือคุณลักษณะบางประการของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ของอุทยาน ฯ เป็นสิ่งที่ไม่มียี่ห้อ หรือไม่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในตลาด ทำให้ไม่สามารถตีค่าเป็นตัวเลขได้อย่างชัดเจน รวมทั้งมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมค่อนข้างต่ำ ในการศึกษาครั้งนี้จึงใช้วิธีสมมติสมมติสถานการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent valuation method, CVM) ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ประเมินผลประโยชน์ของสินค้าและบริการที่ไม่มีตลาดในการซื้อขายแลกเปลี่ยน ในที่นี้เป็นการสอบถามความเต็มใจที่จะจ่ายที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์ในสองประเด็น คือ ความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยจากบริการที่ได้รับในปัจจุบัน โดยใช้คำถามปลายเปิด (Open-ended question) และความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์ในรูปเงินบริจาคของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์สมมติว่า หากทางอุทยานประวัติศาสตร์แต่ละแห่งเตรียมจัดตั้งกองทุนเพื่ออนุรักษ์ศิลปกรรมต่าง ๆ ภายในอุทยาน ฯ แล้วนักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายเป็นเงินเท่าใด โดยใช้คำถามปลายปิดแบบถามสองครั้ง (Double-bounded dichotomous choice question) ที่มีการใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ (Certainty scale calibration) และถามซ้ำด้วยคำถามปลายเปิด

เครื่องมือและวิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 480 ตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- 1) นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งจำนวน 240 ตัวอย่าง
- 2) นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมายจำนวน 240 ตัวอย่าง

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างทั้งสองใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) โดยกรณีนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่ม ดำเนินการเก็บข้อมูลไม่เกิน 1 ใน 5 ของกลุ่ม

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวและทัศนคติของนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความเต็มใจจะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย
รูปภาพ (card) ประกอบการตอบแบบสอบถาม เพื่อลดปัญหาความเอนเอียงในการให้ข้อมูล (Information bias)
แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งรายละเอียดของบัตรรายการ มีดังนี้

บัตรรายการที่ 1	ประวัติและความสำคัญของอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย
บัตรรายการที่ 2	คำชี้แจงเกี่ยวกับการจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย หรือซีพ ทอล์ก สคริป (Cheap talk script)
บัตรรายการที่ 3	สภาพปัจจุบันของอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย
บัตรรายการที่ 4	รายละเอียดของการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์ พนมรุ้ง/พิมาย
บัตรรายการที่ 5	รายละเอียดของการจ่ายเงินสมทบ เข้ากองทุนอนุรักษ์ปราสาทอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย
บัตรรายการที่ 6	คำชี้แจงเกี่ยวกับการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์ พนมรุ้ง/พิมาย หรือซีพ ทอล์ก สคริป (Cheap talk script)

คำถามในส่วนที่สองนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- 1) ความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย
 - (1) แสดงบัตรรายการที่ 1 – 2 ประกอบแบบสอบถาม
 - (2) เป็นคำถามปลายเปิดที่มีลักษณะการตั้งคำถามว่า “อัตราค่าธรรมเนียมเข้าชมในปัจจุบัน เท่ากับ 10 บาทต่อคนต่อครั้ง หากทางอุทยาน ฯ จะปรับค่าธรรมเนียมการเข้าชมเพิ่มขึ้น โดยที่ ยังให้บริการเช่นเดียวกับในปัจจุบันนี้ ค่าธรรมเนียมสูงสุดที่ท่านยินดีจะจ่ายโดยที่ท่านยังคง มาเที่ยวอุทยาน ฯ แห่งนี้ เป็นจำนวนเงิน บาทต่อครั้ง”
- 2) ความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง/พิมาย
 - (1) แสดงบัตรรายการที่ 3 – 6 ประกอบแบบสอบถาม
 - (2) ใช้สถานการณ์สมมติว่า “หากทางอุทยานประวัติศาสตร์เตรียมจัดตั้งกองทุนเพื่ออนุรักษ์ ศิลปกรรมต่าง ๆ ภายในอุทยาน ฯ แล้ว นักท่องเที่ยวมีความยินดีที่จะบริจาคเงินเข้ากองทุน อนุรักษ์ ฯ หรือไม่” โดยใช้คำถามปลายเปิดแบบถามสองครั้งที่มีการใช้มาตรวัดระดับความมั่นใจ และถามซ้ำอีกครั้งหนึ่งด้วยคำถามปลายเปิด

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

ส่วนที่ 4 คำถามสำหรับผู้สัมภาษณ์

ผลการศึกษา สามารถแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1) ผลการศึกษาที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบว่า

(1) อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่วนใหญ่ร้อยละ 54.2 เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 15 – 65 ปี โดย 3 ใน 10 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยเท่ากับ 11,757.42 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่ร้อยละ 71.6 อาศัยอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 71.2 ไปเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งเป็นครั้งแรกในรอบปี

โดยประมาณ 4 ใน 5 ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมเพิ่มขึ้นจากค่าธรรมเนียมเข้าชม 10 บาทต่อคนต่อครั้ง จากการให้บริการที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทางอุทยาน ฯ สามารถจัดเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมเพิ่มขึ้นได้ไม่เกิน 20 บาทต่อคนต่อครั้ง

สำหรับความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง พบว่า ร้อยละ 99.2 เต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง โดยคุณค่าหรือประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับส่วนใหญ่ ร้อยละ 86.7 เป็นคุณลักษณะที่ไม่ได้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนในตลาด (Non-market services) ประกอบด้วย มูลค่าของการดำรงอยู่ (existence value) มูลค่าจากการใช้โดยอ้อม (Indirect use value) และมูลค่าเพื่อลูกหลานในอนาคต (Bequest value) ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งภายใต้คำถามปลายเปิด แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ได้แก่ รายได้ต่อเดือน จำนวนครั้งที่เคยไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และทัศนคติต่อกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้งของนักท่องเที่ยว ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่อเดือน ความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่ากับ 36 บาทต่อคนในรูปของเงินบริจาคเพียงครั้งเดียว คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งเท่ากับ 144,204,972.57 บาทต่อปี

(2) อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย มีอายุระหว่าง 15 – 72 ปี โดยประมาณ 1 ใน 3 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยเท่ากับ 14,003.17 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่ร้อยละ 61.7 อาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 77.5 ไปเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พิมายเป็นครั้งแรกในรอบปี

โดยประมาณ 7 ใน 8 ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมเพิ่มขึ้น จากการให้บริการที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทางอุทยาน ฯ สามารถจัดเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมเพิ่มขึ้นได้ไม่เกิน 20 บาทต่อคนต่อครั้ง

ส่วนความเต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย พบว่า ร้อยละ 97.5 เต็มใจที่จะจ่ายเงินสมทบกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพิมาย โดยคุณค่าหรือประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับส่วนใหญ่ร้อยละ 81.6 เป็นคุณลักษณะที่ไม่ได้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนในตลาด (Non-market services) ประกอบด้วย มูลค่าจากการใช้โดยอ้อม (Indirect use value) มูลค่าของการดำรงอยู่ (existence value) และมูลค่าเพื่อลูกหลานในอนาคต (Bequest value) ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชม แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ปัจจัยที่

มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ได้แก่ รายได้ต่อเดือน จำนวนปีที่ศึกษา และอายุของนักท่องเที่ยว ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และจำนวนครั้งที่เคยไปเยือนอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ความเต็มใจที่จะจ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่ากับ 263.52 บาทต่อคนในรูปของเงินบริจาคเพียงครั้งเดียว คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์เท่ากับ 48,037,851.36 บาทต่อปี

2) ผลการศึกษาที่ได้จากการข้อมูลทุติยภูมิ

เป็นการเสนอแนวทางและยุทธศาสตร์พึงพาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยใช้อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมายเชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชา ดังนี้

- (1) ผลักดันให้อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย เข้าสู่ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- (2) วางกรอบข้อตกลงการส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั้งในระดับภาครัฐ ภาคเอกชน และระดับท้องถิ่น
- (3) พัฒนาโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง
- (4) ศึกษาอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวของพื้นที่ต่อเนื่องกับอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย
- (5) การสร้างภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว
- (6) การพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและอุทยานประวัติศาสตร์พิมายให้อยู่ในสภาพดี

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากสถานการณ์ปัจจุบัน พบว่า โบราณสถานหลายแห่งในประเทศอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม หรือเสียโอกาสในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากบุคคลทั่วไปและองค์กรของรัฐ ไม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมประเภทโบราณสถานอย่างเท่าที่ควร รวมทั้งเกิดจากปัญหาความล้มเหลวในการร่วมมือกันขององค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป ซึ่งล้วนส่งผลให้คุณค่าของโบราณสถานลดลง อีกทั้งเป็นการลดสวัสดิการของสังคมที่ได้รับจากโบราณสถาน จากผลการศึกษาความเต็มใจที่จะจ่ายในรูปของค่าธรรมเนียมเข้าชมและบริจาคเงินสมทบ เพื่อการอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง/พิมายของนักท่องเที่ยวด้วยวิธีสมมติสถานการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent valuation method, CVM) นั้น ที่ผ่านมามีวิธี CVM เป็นที่ยอมรับและได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในองค์กรนานาชาติหลายแห่ง ดังนั้น จึงสามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้ในเชิงนโยบายผ่านเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เช่น การเก็บภาษี ค่าธรรมเนียม และค่าบริการ ร่วมกับมาตรการทางสังคม เช่น การรณรงค์ และการปลูกฝังความคิดในการอนุรักษ์ และมาตรการกำกับควบคุมที่มีอยู่แล้ว เช่น การกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมของโบราณสถานแต่ละแห่งได้ ในที่นี้ขอเสนอการจัดการโดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ ดังนี้

- 1) การกำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง/พิมาย ควรคำนึงถึงปัจจัยต่อไปนี้

(1) ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ กล่าวคือ อย่างน้อยที่สุดค่าธรรมเนียมเข้าชมที่กำหนดขึ้นควรครอบคลุมต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งจะเป็นการลดภาระทางการคลังของภาครัฐได้ในระดับหนึ่ง

(2) ค่าเฉลี่ยความเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าชมของนักท่องเที่ยว จากการศึกษา พบว่า ค่าธรรมเนียมเข้าชมในปัจจุบัน 10 บาทต่อคนต่อครั้งค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยค่าธรรมเนียมเข้าชมที่นักท่องเที่ยวเต็มใจที่จะจ่าย 20.06 และ 23.62 บาทต่อคนต่อครั้งสำหรับอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง และอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ตามลำดับ ดังนั้น ทางอุทยาน ฯ สามารถกำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมอยู่ในช่วง 10 – 20 บาทต่อคนต่อครั้งได้

(3) ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่ กล่าวคือ พิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยาน ฯ ในแต่ละช่วงเวลา เช่น ช่วงวันธรรมดา ช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์ ช่วงเทศกาล เป็นต้น

ทางอุทยาน ฯ มาสามารถนำปัจจัยทั้งสามมาพิจารณาร่วมกันในการกำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมได้ เช่น หากเป็นช่วงเทศกาล นักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอาจมีจำนวนมากเกินความสามารถในการรองรับได้ ซึ่งอาจส่งผลให้โบราณสถาน โบราณวัตถุภายในอุทยาน ฯ ได้รับความเสียหาย หรือทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการบริหารจัดการในช่วงเวลาดังกล่าว เมื่อเป็นเช่นนี้ ทางอุทยาน ฯ อาจจะกำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงวันธรรมดา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การกำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมอาจจะพิจารณาจากปัจจัยอื่นได้อีก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของอุทยาน ฯ

2) จากมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์ที่ได้จากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งสะท้อนถึงมูลค่าจากการใช้และไม่ได้ใช้นั้นค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับรายได้จากค่าเข้าชมที่ทางอุทยานได้รับ เนื่องจากมูลค่าดังกล่าวเป็นคุณค่าหรือประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากอุทยาน ฯ ทั้งในลักษณะที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ในทางปฏิบัติ พบว่า การจัดสรรงบประมาณให้กับทางอุทยานประวัติศาสตร์แต่ละแห่งนั้น ส่วนหนึ่งพิจารณาจากรายได้ที่จัดส่งให้กรมศิลปากร และความจำเป็นเร่งด่วนของแต่ละอุทยาน ฯ ในปัจจุบันงบประมาณที่อุทยานประวัติศาสตร์ทั้งสองแห่งได้รับค่อนข้างจำกัด ทำให้ไม่สามารถดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ หรือสภาพแวดล้อมบริเวณอุทยาน ฯ ได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้อุทยาน ฯ อยู่ในสภาพทรุดโทรม แล้วอาจจะมีผลต่อความพอใจที่นักท่องเที่ยวได้รับ หรือแม้แต่สวัสดิการของบุคคลในสังคมที่ไม่ได้มาเยือนก็อาจลดลง เมื่อได้ทราบว่าอุทยานประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติอยู่ในสภาพทรุดโทรม

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทางอุทยาน ฯ ต้องเพิ่มทรัพยากรทางการเงินเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการอุทยาน ฯ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในที่นี้เสนอให้ทางอุทยาน ฯ จัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ปราสาทพนมรุ้ง/พิมายในรูปของการรับบริจาคจากผู้มาเยือน หรือประชาชนทั่วไป เพื่อให้ทางอุทยานมีรายรับเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรร นอกจากการรับบริจาคแล้ว ทางกองทุน ฯ อาจจัดทำสินค้าและของที่ระลึกจำหน่าย

อย่างไรก็ตามในการจัดตั้งกองทุน ฯ ควรจะต้องคำนึงถึงความโปร่งใสในการบริหารงานของคณะกรรมการทำงาน โดยคณะกรรมการทำงานควรประกอบด้วยตัวแทนจากหลายฝ่าย เช่น เจ้าหน้าที่จากกรมศิลปากร เจ้าหน้าที่จากอุทยาน ฯ ผู้ประกอบการหรือแม้แต่ประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.(2545). **โครงการแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดนครราชสีมา**
บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี. กรุงเทพฯ
- วารินทร์ วงศ์หาญเชาว์ และคณะ. (2547). **ยุทธศาสตร์การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนประเทศไทย**
กับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง. กรุงเทพฯ : สถาบันยุทธศาสตร์การค้า
- สุเทพ พันประสิทธิ์, ผศ. (2547). **กลยุทธ์การจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชายแดนไทยและ**
กัมพูชา กรณีศึกษา : จังหวัดสระแก้ว บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ. รวมบทความวิจัยการ
 ท่องเที่ยว,91 – 111
- Billy, M. Existence value : A re-appraisal and cross-cultural comparison, The economy an
 environment program for southeast asia (EEPSEA), 2003
- Camille, B. A contingent valuation of the Mangroves of Benut, Johor State, Malaysia, Johor State
 Forestry Department, 1999
- Eftec. Valuation of the historic environment : The scope for using results of valuation studies in the
 appraisal and assessment of heritage-related projects and programmes, 2005
- Mihail, S. Thomas, S and Thomas, M. A comparison of cheap talk and alternative certainty
 calibration techniques in contingent valuation. Department of resource economics. Working
 paper No. 2003-11
- Parumog, M.G. "Economic Valuation of Cultural Heritage Preservation in Road planning." M.A. in
 Transportation Planning School of Urban and Regional Planning, National Center for
 Transportation Studies University of the Philippines
- Seenprachawong, U. 2006. Economic valuation of cultural heritage : A case study of historic temples
 in Thailand, The economy an environment program for southeast asia (EEPSEA), No. 2005-
 RR12
- Serageldin, Ismail. Culture in Sustainable Development Very Special Places: The Architecture and
 Economics of Intervening on Historic Cities 1999

ประวัติคณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการ	ชื่อ – สกุล	นายธานินทร์ ไชยเย็น
	คุณวุฒิ	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาการเศรษฐกิจ)
	หน่วยงานสังกัด	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ร่วมงานวิจัย	ชื่อ – สกุล	นายศิริะ เพ็ชรจำเริญสุข
	คุณวุฒิ	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
	หน่วยงานสังกัด	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
	ชื่อ – สกุล	นายสุวัฒน์ มณีวรรณ
	คุณวุฒิ	ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต (วิศวกรรมไฟฟ้าสื่อสาร)
	หน่วยงานสังกัด	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์